ΕΤΟΣ ΛΕ'. ΤΕΥΧΟΣ 408-409 ε'.—στ'.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ

Μηνιαῖον θρησκευτικόν κοινωνικόν, οἰκογενειακὸν περιοδικόν.

Προνοίᾳ τῆς Α. Π. τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ.

Ὄργανον τοῦ Ἱερατικοῦ Συνδέσμου Θεσσαλονίκης.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΒΑΣΙΛ. Χ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΠΑΝΤ. Σ. ΡΟΚΚΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ	1952

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ: "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1917
ΙΔΡΥΤΗΣ: Ο ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ (†)

ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1952

Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΡΕΤΗ ΤΗΣ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΕΩΣ ΜΑΣ ΑΠΟΛΥΤΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΜΕΡΙΜΝΑΝ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗΝ

«Ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ, πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρρίψαντες ἐπ' αὐτόν, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν».

1 Πετρ. 5, 7

Γνώμη καὶ πεποίθησις ὅλων τῶν ἀνθρώπων σήμερον εἶναι, ὅτι ἕκαστος εἶναι δημιουργὸς τοῦ ἑαυτοῦ του, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰς ἐπιτυχίας καὶ τὰς ἀποτυχίας ἐν τῇ ζωῇ ἀποδίδομεν κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν ἴδιον. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν τρέχομεν, παλαίομεν, ἐργαζόμεθα ἀόκνως, ὥστε νὰ ἐπιτύχωμεν, ὅσα ἐπιδιώκομεν, καὶ νὰ δημιουργήσωμεν τὴν εὐτυχίαν καὶ ἡμῶν τῶν ἰδίων καὶ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἡμᾶς. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη πεποίθησις εἰς τὰς ἰδίας ἱκανότητας καὶ προσπαθείας καὶ ἡ προσδοκία τῶν πάντων ἐξ ἡμῶν τῶν ἰδίων μόνον, ἀποτελεῖ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γνώρισμα τοῦ ἀνθρωποκεντρικοῦ βίου καὶ πολιτισμοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ κέντρον καὶ αἰτία τῶν πραγμάτων εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὅπως ἀκριβῶς ὑπεστήριζον οἱ ἀρχαῖοι Σοφισταί, λέγοντες: «πάντων χρημάτων μέτρον ὁ ἄνθρωπος». Τοῦτο δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο εἰμὴ θεοποίησις τοῦ ἀνθρώπου καὶ μία μορφὴ εἰδωλολατρείας. Ἡ ἰδέα ὅμως, ὅτι τὰ πάντα ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ κέντρον καὶ ἡ αἰτία ὅλων εἶναι λίαν ἐσφαλμένη καὶ ἀνόητος, ὄχι μόνον διότι οὐδέποτε ἡ ζωή μας καὶ τὰ γεγονότα ἐξειλίχθησαν, ὅπως ἡμεῖς ἐσχε-

διάσαμεν αὐτά, ἀλλὰ καὶ διότι εἰς πᾶν βῆμα βλέπομεν, ὅτι δὲν εὐδοκιμοῦν εἰς τὴν ζωὴν οἱ καλοὶ καὶ ἄξιοι καὶ ὅσοι τρέχουν, οὔτε εὑρίσκεται ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος εἰς τὴν κατάλληλον θέσιν. Πολλῶν ἡ ζωὴ ἐξειλίχθη τόσον ἀπροσδοκήτως καὶ τόσον ἀνελπίστως, ὥστε οἱ ἴδιοι λέγουν καθ' ἑαυτοὺς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους: «ποῖος τὸ ἐπίστευεν καὶ τὸ ἐπερίμενεν ἐγὼ ἀπὸ τὸ τάδε χωριὸ νὰ ἀνέβω τόσον ὑψηλά, καὶ νὰ γίνω ὑπουργός, ἢ στρατηγὸς καὶ ἑξῆς»! Ἡ ζωὴ εἰς τὸν μικρόν μας πλανήτην εἶναι τόσον ἀνώμαλος καὶ πλήρης παραδοξοτήτων, ὥστε καὶ εἷς ἐλαιοχρωματιστὴς λόγου χάριν (ὁ Χίτλερ) ἠμπορεῖ ἐπί τινα καιρὸν νὰ τὴν ἀναστατώσῃ καὶ ἀναποδογυρίσῃ κατὰ τὰς ἀνοήτους ἐμπνεύσεις του καὶ οἱ ἄλλοι λαοὶ νὰ μὴν ἠμποροῦν νὰ τὸν συγκρατήσουν. Εἶναι ἀστεῖον λοιπὸν νὰ λέγεται, ὅτι ἡ ζωὴ ἐξελίσσεται κατὰ τὰ λαμπρὰ σχέδιά μας καὶ ὅτι μόνοι μας δημιουργοῦμεν καὶ διαπλάσσομεν αὐτὴν κατὰ τὰς βουλάς μας. Ὅλοι ἐπιθυμοῦμεν νὰ φθάσωμεν κάπου, καὶ πλεῖσται ἔχομεν τὰς πρὸς τοῦτο ἱκανότητας καὶ καταβάλλομεν τὰς προσηκούσας προσπαθείας, ἐν τούτοις ἄλλος πρὸ ἡμῶν φθάνει ἐκεῖ, ποὺ δὲν ἔχει τὰ ἴδια προσόντα καὶ ποὺ δὲν ἐκινήθη κἂν ὅπως ἡμεῖς. Ὁ λαὸς ἔχει πεῖραν τούτου, ὅτι δηδαδὴ δὲν γίνονται τὰ πράγματα, ὅπως σχεδιάζει τις αὐτὰ καὶ ἐπιδιώκει, διὰ τοῦτο λέγει «ἂν ἔχῃς τύχη διάβαινε καὶ ριζικὸ περπάτα».

Ἀλλὰ τὰ πράγματα ἐν τῇ ζωῇ δὲν τὰ διευθύνει οὔτε ὁ ἄνθρωπος, οὔτε ἡ ἀνύπαρκτος βέβαια τυφλὴ τύχη, ἀλλὰ μόνον ὁ ζῶν Θεός, ὁ πάνσοφος καὶ πανάγαθος δημιουργὸς καὶ κυβερνήτης τῶν πάντων. Δὲν εἶναι πάντων τῶν πραγμάτων μέτρον ὁ ἄνθρωπος, ὅπως ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι Σοφισταί, ἀλλ' ὁ ἅγιος καὶ ἄπειρος Θεός, ὡς πρεσβεύει ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἐδίδασκε καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος Πλάτων, λέγων: «ὁ δὴ Θεὸς ἡμῶν πάντων χρημάτων μέτρον ἂν εἴη μάλιστα καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ πού τις, ὥς φασίν, ἄνθρωπος» (Πλατ. Νομ. 716c.) Ἡ κραταιὰ χεὶρ τοῦ Θεοῦ διευθύνει καὶ πράττει τὰ πάντα εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, διότι ἁπλούστατα ὁ κόσμος καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἐδημιουργήθησαν καὶ κατευθύνονται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ὀφείλουν συνεπῶς νὰ ἐξυπηρετῶσι τὰς αἰωνίους καὶ ἀνεξερευνήτους βουλὰς Αὐτοῦ. Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ κινῶν καὶ διευθύνων τὰ πάντα μέχρι τῶν ἐλαχίστων. Ὄπισθεν ὅλων τῶν γεγονότων καὶ φαινομένων ὑπάρχει ὁ δάκτυλος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ θεία ἐνέργεια, ποὺ πλημμυρίζει τὰ πάντα. Δὲν ἀπεκάλυψεν ἑαυτὸν καὶ δὲν ὡμίλησεν ὁ Θεὸς μόνον διὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ προφητῶν καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ νὰ ἀποκαλύπτῃ ἑαυτὸν καὶ νὰ ὁμιλῇ εἰς τοὺς ἀνθρώπους εἰς πᾶσαν στιγμὴν

διὰ τῶν γεγονότων ἑκάστης στιγμῆς. Οἱ ἄνθρωποι, ἰσχυροὶ καὶ ἀσθενεῖς, σοφοὶ καὶ ἀγράμματοι, πλούσιοι καὶ πτωχοί, ὅλοι εἶναι ὄργανα ἁπλᾶ τοῦ ἀπείρου Δημιουργοῦ καὶ τῶν αἰωνίων βουλῶν του, χωρὶς οἱ ἴδιοι νὰ γνωρίζουν τοῦτο. Οἱ ἰσχυροὶ νομίζουν ὅτι αὐτοὶ κυβερνοῦν, ἐν ᾧ ἁπλῶς εἶναι ἡ ἀξίνη, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ οὐράνιος ξυλοκόπος κόπτει καὶ ἰσάζει τὰ ξύλα. Ἠμπορεῖ ἡ ἀξίνη νὰ καυχᾶται, ὡσὰν νὰ ἠδύνατο νὰ κόπτῃ ἄνευ τοῦ κόπτοντος; «Μὴ δοξασθήσεται ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ; ἢ ὑψωθήσεται πριὼν ἄνευ τοῦ ἕλκοντος αὐτόν; (Ἡσ. 10,15). «Ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ» (Ρωμ. 9, 16).

Ὁ πραγματικῶς εὐσεβὴς ἄνθρωπος πιστεύει ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξαρτᾶται τὸ πᾶν καὶ ἐγκαταλείπει ἑαυτὸν μὲ ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν θείαν μέριμναν καὶ ἀγάπην. Τὸ χρέος του εἶναι νὰ πράττῃ τὰ ἔργα ἑκάστης στιγμῆς, ὡς ἐλέγομεν εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον τῆς παρούσης στήλης, κατὰ τρόπον τέλειον καὶ ἅγιον, καὶ ἐπαφήνεται εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὰ ἀποτελέσματά των. Ἀλλὰ πᾶν ὅ,τι φέρει ἑκάστη ὥρα καὶ ἑκάστη στιγμή, εἴτε εὐχάριστον εἴτε δυσάρεστον, ὀφείλομεν, ἐὰν εἴμεθα πράγματι εὐσεβεῖς, νὰ ἀποδεχώμεθα μὲ χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν, διότι μᾶς τὸ ἀποστέλλει ἡ θεία ἀγάπη καὶ ἡ θεία ἐνέργεια, ποὺ κινεῖ τὰ πάντα κατὰ τὰ σοφὰ καὶ ἀνεξερεύνητα σχέδιά της. Δὲν πρέπει νὰ θέλωμεν νὰ γίνωσι τὰ πράγματα, ὅπως θέλομεν ἡμεῖς ἀλλ' ὅπως θέλει ὁ Θεός, διότι μόνον ὁ Θεὸς γνωρίζει τί εἶναι καλὸν καὶ ὠφέλιμον εἰς ἡμᾶς. Δυνάμεθα εἰς στιγμὰς δυσκόλους καὶ ὀδυνηρὰς νὰ εἴπωμεν εἰς τὸν Οὐράνιον Πατέρα «Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστιν, παρελθέτω ἀπ᾽ ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο», ἀλλ' ὀφείλομεν συνάμα νὰ προσθέτωμεν ἀδιστάκτως, «πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ» (Ματθ. 26, 40). Ἀλλ' ὄχι! Καλύτερον νὰ μὴ γίνωσι ποτὲ τὰ γεγονότα ὅπως τὰ θέλομεν ἡμεῖς, διότι οὐδέποτε ἡ σκέψις μας καὶ ἡ θέλησίς μας εἶναι τόσον καθαραὶ καὶ τέλειαι ὥστε νὰ συμπέσουν μὲ τὴν σκέψιν καὶ τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ. Ἂς κάμνωμεν αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὸ καθῆκόν μας μὲ εὐχαρίστησιν, μὲ προθυμίαν, διότι αὐτὸ μᾶς ὥρισεν ὁ Θεός, ἀλλὰ πάντοτε καὶ τὰ πάντα καλύτερον νὰ περιμένωμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ νὰ θεωρῶμεν ὅλα ὡς ἐκδηλώσεις τῆς θείας ἐνεργείας καὶ ἀγάπης, ποὺ σὰν ἄπειρον ῥεῦμα πλημμυρίζει τὰ πάντα. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ ἀφήνεται μὲ ἐμπιστοσύνην καὶ προθυμίαν καὶ χαρὰν νὰ παρασύρεται ἀπὸ τὸ θεῖον αὐτὸ ῥεῦμα τῶν ἀπείρων γεγονότων καὶ περιστάσεων ποὺ ἐκτυλίσσονται ἑκάστην στιγμὴν καὶ τίθενται εἰς κίνησιν ὑπὸ τῆς θείας ἐνεργείας. Πόσον παρήγορος, πόσον μεγάλη εἶναι

ἡ σκέψις ὅτι ὁ καλὸς καὶ μέγας Θεὸς διευθύνει καὶ κινεῖ τὰ πάντα! Ἐὰν εἴχομεν αὐτὴν τὴν σκέψιν καὶ πίστιν βαθέως ἐρριζωμένην εἰς τὴν ψυχήν μας, οὐδένα φόβον, οὐδεμίαν ἀνησυχίαν καὶ ἀγωνίαν θὰ εἴχομεν διὰ τὸ παρὸν καὶ μέλλον μας. Δὲν θὰ εἴχομεν ἀμφιβολίας καὶ ὑπονοίας διὰ τίποτε ἐν τῇ ζωῇ, διότι ἀφήνομεν ἑαυτοὺς εἰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ, ὅπως τὸ μικρὸ καὶ φρόνιμο παιδὶ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ καλοῦ πατρός του, καὶ ἀσφαλῶς τότε ὅλα βαίνουν καλῶς: «οἴδαμεν δέ, ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ (ὁ Θεὸς) εἰς ἀγαθὸν» (Ρωμ. 8,28). Ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ ἑαυτοῦ μας εἰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ἐν τῇ ζωῇ παροῦσαν θείαν ἐνέργειαν, εἶναι πηγὴ διαρκοῦς εὐτυχίας καὶ ἀδιαταράκτου γαλήνης καὶ ἠρεμίας, διότι κάθε τι ποὺ φέρει ἡ ὥρα δεχόμεθα ὡς δῶρον ἀπὸ τὸν Θεόν, ὡς τροφὴν διὰ τὴν ζωήν μας, ὡς θωπείαν τῆς τὰ πάντα κινούσης θείας ἐνεργείας καὶ ἀγάπης. Ἑκάστη ὥρα καὶ πᾶν ὅ,τι περιέχει αὕτη, φέρει τὴν σφραγῖδα τῆς θείας ἐνεργείας καὶ ἀγάπης. Χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ «καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται» (Λουκ. 21, 18). Καὶ ὅσα συμβαίνουν εἰς τὴν ζωήν μας, ὅλα χρειάζονται καὶ ὅλα εἶναι καλά, διότι ὁ Θεὸς ἐπέτρεψεν νὰ συμβῶσι καὶ ὁ Θεός, ἂν εἶναι φαῦλα καὶ ἄθλια θὰ τὰ κατευθύνῃ διά τινα ἀγαθὸν σκοπόν. Διὰ τὸν εὐσεβῆ καὶ πραγματικῶς ἅγιον ὅλα ἐκπληροῦν κάποιον θεῖον σκοπόν, καὶ ἂν εἶναι ὀδυνηρὰ καὶ δυσάρεστα ταῦτα, θεωροῦνται ὑπ' αὐτοῦ ὡς πῦρ διὰ νὰ καθαρίσουν, ἢ ὡς ἡ ψαλίς, μὲ τὴν ὁποίαν ἡ θεία χάρις καὶ ἐνέργεια ῥάπτει τὸ ἔνδυμα τῆς ψυχῆς του. Διότι ὁ τοιοῦτος πιστεύει ἀκραδάντως, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι διαρκῶς ἐν δράσει, εἴτε παρακολουθῶν καὶ συνοδεύων, εἴτε προπορευόμενος ἡμῶν. Ὅπως ὡμίλησεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὁ Θεὸς διὰ τῶν ἁγίων Γραφῶν καὶ ὅλα τὰ ἐν αὐταῖς εἶναι ἅγια καὶ θεόπνευστα, οὕτως ὁμιλεῖ εἰς πάντας διὰ τῶν γεγονότων ἑκάστης ὥρας, ἑκάστης ἡμέρας, ὥστε καὶ τὰ γεγονότα αὐτὰ εἶναι θεοκίνητα καὶ ἱερὰ καὶ συνεπῶς καὶ ἀπὸ αὐτὰ ὀφείλομεν νὰ ἀρυώμεθα θείαν ἔμπνευσιν καὶ νὰ ἐμβλέπωμεν καὶ εἰς αὐτὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς θείας ἀγάπης καὶ πανσοφίας. Διὰ τοῦτο εἰς πᾶσαν στιγμὴν καὶ περίστασιν ἂς ἀναφωνῶσι τὰ χείλη μας, «δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν», ἀναθέτοντες, ὡς λέγει ὁ Ἀπ' Πέτρος, πᾶσαν μέριμναν εἰς τὸν Θεὸν «ὅτι Αὐτῷ μέλει μερὶ ὑμῶν».

Β. Χ. Ι.

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ

Ἡ ἁμαρτία δὲν εἶνε ἁπλοῦν συμβὰν εἰς τὴν ζωήν μας. Ἀφήνει θλιβερὰ ἴχνη καὶ βασανιστικὰ ἀποτυπώματα τόσον εἰς τὴν ψυχὴν ὅσον καὶ εἰς τὸ σῶμα. Μετὰ τὴν διάπραξίν της τυραννεῖ καὶ βασανίζει τὸν ἄνθρωπον. Αἱ συνέπειαί της φαίνονται εἰς τὴν ταραγμένην συνείδησιν, εἰς ἀνώμαλα συμπτώματα ψυχικὰ καὶ νευρικά, τὰ ὁποῖα βαθμιαίως παραμορφώνουν τὴν ὅλην προσωπικότητα μας.

Ἡ ἐνοχή, ὡς γενεσιουργὸς αἰτία ὅλων αὐτῶν τῶν ἀσθενειῶν τῆς ψυχῆς ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον ὄχι μόνον τῆς χριστιανικῆς θεραπευτικῆς, δηλαδὴ τῆς ἱ. Ἐξομολογητικῆς, ἀλλ' ἀκόμη καὶ αὐτῆς τῆς νεωτέρας Ψυχιατρικῆς. Εἶνε ἀδύνατον νὰ μνημονευθοῦν ὅλαι αἱ νεώτεραι μελέται τῆς Ψυχιατρικῆς αἱ ὁποῖαι μὲ ἐπιχειρήματα ἐκ τῆς καθημερινῆς πείρας συνηγοροῦν ὑπὲρ ἀνάγκης μιᾶς ψυχικῆς καθάρσεως ἡ ὁποία ταυτίζεται μὲ τὴν πρᾶξιν τῆς Ἐξομολογήσεως.

Ὁ ἁμαρτωλὸς ὅσῳ παραμένει εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἐνοχῆς πιέζεται φοβερὰ ἀπὸ τὸ βάρος της. Δύναται ὅμως νὰ εὕρῃ διέξοδον καὶ ἀνακούφισιν εἰς τὸ λουτρὸν αὐτὸ τῆς Μετανοίας. Ἐκεῖ συγχωροῦνται αἱ ἁμαρτίαι. Ἐκεῖ ἐπανέρχεται ἡ γαλήνη. Ἐκεῖ δίδεται ἡ πολυπόθητος λύτρωσις καὶ ἡ συμφιλίωσις μὲ τὸν Θεόν. Διὰ νὰ φανῇ ἡ στενὴ συμμαχία τῶν νεωτέρων πορισμάτων τῆς Ψυχιατρικῆς μὲ τὴν ἀρχαίαν περὶ Ἐξομολογήσεως διδασκαλίαν καὶ πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας, παραθέτομεν κατωτέρω περίληψιν μερικῶν ἐκ τῶν πολλῶν συγγραμμάτων τὰ ὁποῖα ἐξεδόθησαν πέρυσι καὶ ἐφέτος.

*
* *

Ὁ Ἀμερικανὸς καθηγητὴς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον YALE ERICH FROMM συγκεφαλαιώνει τὰς ὑγιεῖς ἀντιλήψεις τῆς νεωτέρας Ψυχολογίας εἰς τὸ βιβλίον του «PSYCHOANALYSIS AND RELIGION» καὶ δὴ εἰς τὰς κάτωθι γραμμάς:

«Ἐνῶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην Ἠθικὴν ὁ Θεὸς ἀποτελεῖ ἁπλῶς τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνωτέρου καὶ ἐξιδανικευμένου τύπου ἀνθρώπου ἢ ἕνα

σύμβολον ἀφηρημένου ὄντος εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ὁ Θεὸς εἶνε ἡ πηγὴ παντὸς ὅ,τι ποθοῦμεν καὶ τὸ ἀντικείμενον τῶν βαθυτέρων πόθων μας.

Ἔρχεται ὅμως ἡ ἁμαρτία ἡ ὁποία διαστρέφει τὴν ὀρθὴν αὐτὴν ἀντίληψιν καὶ στρέφει τοὺς μυχίους πόθους μας πρὸς ἄλλην ὀλεθρίαν κατεύθυνσιν. Διὰ τῆς ἁμαρτίας ἡ μὲν περὶ Θεοῦ ἀντίληψις διαστρέφεται καὶ ἀμαυρώνεται, ἡ δὲ ἀγάπη μας προσκολλᾶται πρὸς πράγματα ἀνάξια, ξένα πρὸς τὰ πραγματικὰ ἐνδιαφέροντά της καὶ οὕτω ἀναπνέει μίαν ἀτμόσφαιραν μακρὰν τοῦ Θεοῦ. Ἄλλα χαμηλὰ καταλαμβάνουν τότε εἴδωλα τὸ ἔδαφος, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐξορισθῇ ὁ Θεός.

Ἀλλ᾽ ἡ τοιαύτη ἀνωμαλία καὶ διαστροφὴ ἐκδικεῖται τρομερά. Ὑποβιβάζει τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν, γεννᾷ ψυχονευρώσεις, καταντᾷ τὸν ἄνθρωπον δυστυχῆ καὶ μελαγχολικόν, ἕως ὅτου τὸν ἀνορθώσῃ ὁ καλὸς Ἐξομολόγος.

Ὁ Καθηγητὴς ROBERTS DAVID εἰς τὸ UNION THEOLOGICAL SEMINARY, NEW YORK, εἶνε ἐκ τῶν ὀλίγων ἐπιστημόνων οἱ ὁποῖοι εἰργάσθησαν εἰς τὴν γεφύρωσιν τοῦ χάσματος μεταξὺ τῶν ἀπόψεων τῆς Θεολογίας καὶ τῆς νεωτέρας ψυχολογίας. Ἐνῷ ἀναγνωρίζει ἀπὸ τὴν μίαν πλευρὰν τὴν σπουδαιότητα τοῦ ψυχολογικοῦ παράγοντος εἰς τὰ ζητήματα τῆς ἀτομικῆς πίστεως καὶ τῆς ὅλης ζωῆς, ἀφ᾽ ἑτέρου ὡς πιστὸς Χριστιανὸς φρονεῖ ὅτι «ὁ ψυχίατρος δὲν δύναται διαρκούσης τῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας του παρὰ νὰ εἰσέλθῃ καὶ εἰς τὴν σφαῖραν τῆς Θεολογίας, ἂν θέλῃ ὀρθῶς νὰ αἰτιολογήσῃ τὰ διάφορα φαινόμενα καὶ ν᾽ ἀνεύρῃ ἀκολούθως τὰ ἀνάλογα θεραπευτικὰ μέσα.

Οἱ ἔξω τοῦ Χριστιανισμοῦ θεραπευταὶ διεξάγουν ἕνα ἄχαρι ἀγῶνα. Διότι ἀφαιροῦν τὴν βάσιν τῆς διαγνώσεως τῆς ἁμαρτίας καὶ τὸ μόνον μέσον τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ πιέζοντος τὴν συνείδησιν βάρους.... Ἡ κατὰ Θεὸν λύπη κατὰ ταῦτα εἶναι ὅρος ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἠθικὴν πρόοδον. Ὅταν ἡ ἁμαρτία ἀντιμετωπίζεται μὲ τὴν χριστιανικὴν θεραπευτικήν, τότε, καὶ μόνον τότε, ὁ ἔνοχος εὑρίσκει τὰ πρῶτα βήματα τῆς διορθώσεώς του, τὰ ὁποῖα προηγουμένως ἦτο ἀνίκανος ν᾽ ἀνακαλύψῃ καὶ διακρίνῃ».

Ὁ J. G. MCKENZIE, καθηγητὴς τῆς Ψυχολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ NOTTINGHAM κατόπιν πολυετοῦς μελέτης συμφωνεῖ ὅτι ἡ νεωτέρα ψυχολογία ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν φροϊδικὴν ἀντίληψιν καὶ τὴν τῆς ἀπολύτου κυριαρχίας τοῦ ἐνστίκτου ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Τὸ ἔνστικτον δὲν λαμβάνεται πλέον ὡς ὁ κύριος καὶ

ἀποφασιστικὸς παράγων τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων. Ἀξιανάγνωστα εἶνε ὅσα γράφει εἰς τὸ τελευταῖον βιβλίον του NERVOUS DISORDERS AND RELIGION, LONDON, 1951:

«Σήμερον τὴν βαρύτητα θέτομεν ἐπὶ τοῦ ἐγώ, ἐπὶ τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὸ τὸ ΕΓΩ ἔχει ἕνα τέλος, ὅπως καὶ κάθε ἄλλος πνευματικὸς ὀργανισμός. Τὸ τέλος του συμπίπτει ἀκριβῶς μὲ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καλεῖ ἡ Γραφὴ «εἰκόνα τοῦ Θεοῦ». Ὅταν ὅμως τὸ τέλος αὐτὸ δὲν τίθεται προσπάθεια νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ διαστρέφεται, τότε ἀκολουθεῖ ἡ διαφθορὰ τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος, ἡ ὁποία πάντοτε ἀναγκαίως δὲν καταλήγει καὶ εἰς διανοητικὴν ἀνισορροπίαν. Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εἶναι πλασμένη διὰ τὴν κατάκτησιν τῆς ἁγιότητος. Ὅταν ἡ προσωπικότης μας δὲν διευθύνεται πρὸς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὑπὸ τὴν πλήρη σημασίαν τῆς λέξεως, οὐδέποτε τότε δύναται ν' ἀναπτυχθῇ καὶ ἐξυψωθῇ.

Ἀνεκδιήγητοι εἶνε αἱ ἐσωτερικαὶ ἀνησυχίαι ἑνὸς ἐνόχου. Ἕνας σεισμὸς τὸν συνταράσσει ὁλόκληρον. Ἔρχονται στιγμαὶ ποὺ ὁ ἁμαρτωλὸς βασανίζεται ἀπὸ κάποιαν ἀόρατον δύναμιν ἡ ὁποία ἐξέρχεται ἀπὸ ἕνα ἀόρατον καὶ μυστηριώδη κόσμον. Λύπη, ἐντροπή, ταπείνωσις,.. εἶνε κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας οἱ σύντροφοι τῆς μετανοίας. Ἀλλ' ὅλα αὐτὰ εἰς οὐδὲν ὠφελοῦν ἂν δὲν γεννηθῇ ὁ νέος ἄνθρωπος. Κατὰ συνέπειαν διὰ τὸν ἀληθῆ ψυχολόγον τὸ ζωηρὸν αἴσθημα ἐνοχῆς δὲν σημαίνει πάντοτε καὶ διακοπὴν σχέσεων μὲ τὴν ἁμαρτίαν. Ἡ συνήθης λύπη προδίδει μᾶλλον ἕνα φόβον διὰ τὰς ἐπακολουθούσας συνεπείας τῆς ἁμαρτίας. Ἡ κατὰ Θεὸν ὅμως λύπη ἀψηφοῦσα τὰς συνεπείας ἐπιζητεῖ νὰ μὴ ἐκπέσῃ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

Μία ἔνοχος συνείδησις ἁπλούστατα ἀποτελεῖ ἕνα φραγμὸν ὁ ὁποῖος προσπαθεῖ νὰ ἀναχαιτίσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ περαιτέρω πτώσεις. Ὄπισθεν τοῦ φράγματος ὅμως αὐτοῦ αἱ ἁμαρτωλαὶ διαθέσεις εὑρίσκονται ἐν πλήρει δράσει, δημιουργοῦσαι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μίαν κατάστασιν πολὺ ἐπισφαλῆ καὶ ἐπικίνδυνον διὰ τὸν ἄνθρωπον. Μόνον ἡ χριστιανικὴ μετάνοια ἀλλάζει τὴν ὅλην ἠθικὴν στάσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰς ἁμαρτωλὰς κλίσεις, ὥστε νὰ τὰς καταστήσῃ τελείως νεκρὰς καὶ ἀτροφικάς.

Εἶχον πληρέστατον δίκαιον οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ὅταν ἐδίδασκον ὅτι ἡ γνησία ἐξομολόγησις τῆς ἁμαρτίας τελικῶς καταλήγει εἰς πλήρη ἀπομάκρυνσιν ὅλων ἐκείνων τῶν νοσηρῶν στοιχείων τὰ ὁποῖα θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπαναφέρουν τὰ ἀφανισθέντα μικρόβιά της εἰς τὴν ζωήν καὶ τὴν δρᾶσιν. Κατὰ ταῦτα ἡ δύναμις ἑνὸς πειρασμοῦ δει-

κνύει ἀκριβῶς κατὰ πόσον ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἁμαρτία πράγματι ἐθεραπεύθη, ἑπομένως μαρτυρεῖ καὶ τὴν εἰλικρίνειαν ἢ ἀνειλικρίνειαν τῆς γενομένης ἐξομολογήσεως.

Ὅσο ἡ νεωτέρα Ψυχιατρικὴ τονίζει τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς θεραπευτικῆς της τόσον ἀφ' ἑτέρου ἐξαίρει ὅτι ἐξαφάνισις τῶν νοσηρῶν συμπτωμάτων δὲν σημαίνει ἀπαραιτήτως καὶ πλήρη θεραπείαν. «Ὅσον καὶ ἂν προσεύχεται ὁ ἀσθενής» λέγει ὀρθῶς ὁ μνημονευθεὶς καθηγητὴς J. MCKENZIE «διὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ἐνοχλητικῶν συμπτωμάτων, ματαιοπονεῖ ἐφ' ὅσον ἀκόμη φιλοξενεῖ τὰς βαθυτέρας γενεσιουργοὺς αἰτίας των εἰς κάποιαν κρύπτην. Ἀκόμη καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν ἐπέμβασιν δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ζητῶμεν ἐφ' ὅσον δὲν ἐννοοῦμεν νὰ ἐκριζώσωμεν ἅπαξ διὰ παντὸς τὰς ρίζας τοῦ κακοῦ. Πίστις καὶ προσευχαί, Εὐχέλαιον καὶ παρακλήσεις δι' ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἐφ' ὅσον ἀποκλειστικῶς διευθύνονται διὰ τὴν ἀπόσβεσιν τῶν συμπτωμάτων ποὺ μᾶς ἐνοχλοῦν, οὐχὶ ὅμως καὶ ἐναντίον αὐτοῦ ποὺ παράγει τὰ συμπτώματα, δηλαδὴ τῆς ἁμαρτίας, δὲν τελεσφοροῦν.

Τὰ συμπτώματα εἶνε αἱ ἀμυντικαὶ γραμμαὶ καὶ αἱ ἀντιδράσεις τοῦ ὑγιοῦς στοιχείου διὰ τάσεις καὶ κλίσεις πρὸς ἠθικὴν παρεκτροπήν. Ἀπομάκρυνε τὰς συνεπείας χωρὶς παραλλήλως νὰ νεκρώσῃς τὰς λειτουργούσας πονηρὰς ἐπιθυμίας, γρήγορα θὰ ἔχῃς ἕνα ἄρρωστον ἀπὸ ὅ,τι ἦτο πρίν. Οὔτε ἡ πίστις οὔτε ἡ προσευχὴ ἐργάζονται μαγικῶς. Πίστις εἶνε μία ἐνέργεια μαζὺ μὲ τὸν Θεόν. Εἶνε ὅμως ἀδύνατον νὰ ἔχωμεν τὸν Θεὸν μαζύ μας ὅταν εἰς τὴν ἐσωτερικήν μας ζωὴν φιλοξενοῦμεν διαθέσεις καὶ σχέδια τὰ ὁποῖα τὸν ἐξοργίζουν καὶ ἀντιτίθενται εἰς τὸ θέλημά Του».

*
* *

Τὰ ἀνωτέρω εἶνε μικρὰ μόνον ἀποκόμματα ἀπὸ ἔργα τριῶν κορυφαίων συγχρόνων ψυχιάτρων. Γίνεται λοιπὸν φανερὸν πόσον βοηθεῖται εἰς τὸ θεραπευτικὸν ἔργον τῆς ἀνωμάλου φύσεως τοῦ ἀνθρώπου ὁ Ἐξομολόγος ὅταν δύναται νὰ παρακολουθῇ τὰ πορίσματα τῆς συγχρόνου ψυχιατρικῆς. Θρησκεία καὶ Ψυχιατρικὴ συμφωνοῦν ὅτι ἕνας εἶνε ὁ μέγας ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς εὐτυχίας του. Μία εἶνε ἡ πηγὴ τῶν ψυχικῶν ἀνωμαλιῶν καὶ τῶν θλιβερῶν παθολογικῶν καταστάσεων, ἡ ἁμαρτία. Μία ἄρα εἶνε καὶ ἡ ὁδὸς τῆς θεραπείας, ἡ ἐπιστροφὴ τῆς ὅλης παραστρατημένης προσωπικότητός μας εἰς τὸν Θεόν, ἡ Μετάνοια.

ANVERS — Ἀρχιμ. ΑΙΜ. ΤΙΜΙΑΔΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Σ. ΔΕΔΟΥΣΗ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΤΡΟΝ ΤΟΥ ΚΟΝΤΑΚΙΟΥ ΤΩΝ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΩΝ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Ἡ ἀκολουθία τοῦ λεγομένου Ἀκαθίστου Ὕμνου, εἰς οἵαν μορφὴν ψάλλεται σήμερον, εἶναι, ὡς γνωστόν, συνδυασμὸς διαφόρων ὕμνων ἀνηκόντων εἰς ὑμνογράφους διαφόρων ἐποχῶν. Τὸ ἀρχαιότερον τμῆμά του εἶναι ἀναντιρρήτως οἱ λεγόμενοι κοινῶς «Χαιρετισμοὶ τῆς Παναγίας» ἤτοι τὸ κοντάκιον, τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς προοίμιον τὸ πασίγνωστον «Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ κ.λ.π.» καὶ 24 οἴκους, ὧν ὁ πρῶτος ἀρχίζει: «Ἄγγελος Πρωτοστάτης». Τὸ δεύτερον τμῆμα, ὁ Κανών, ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς εἱρμοὺς «Ἀνοίξω τὸ στόμα μου» κ.λ.π. τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ ἀπὸ τὰ τροπάρια, προσόμοια πρὸς τοὺς εἱρμούς, τὰ ὁποῖα φέρουν ἀκροστιχίδα μαρτυροῦσαν ὡς ποιητὴν τὸν Ἰωσὴφ τὸν ὑμνογράφον. Ἕτερον τμῆμα ἀποτελοῦν τὰ στιχηρὰ καὶ τὰ ἀπόστιχα τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ τῶν αἴνων τοῦ ὄρθρου.

Ἡ διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀνωτέρω συγκρότησις τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔγινεν ἐνωρίτερον τοῦ Θ΄ αἰῶνος, ἀφοῦ τὰ τροπάρια τοῦ κανόνος εἶναι ποίημα τοῦ Ἰωσὴφ τοῦ ἀκμάσαντος τὸν Θ΄ αἰῶνα. Καὶ ἐνῷ εἰς πάσας τὰς ἀκολουθίας τὰ κοντάκια ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ τῶν κανόνων, ἐν τῇ προκειμένῃ συνυπάρχει τὸ κοντάκιον μετὰ τοῦ κανόνος καὶ μάλιστα θεωρεῖται ὡς τὸ σπουδαιότερον τμῆμα αὐτῆς, ἀφοῦ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ χαιρετισμοὶ πρὸς τὴν Θεοτόκον ἐπεκράτησε παρὰ τῷ λαῷ καὶ ἔδωκε τὸν τίτλον εἰς τὴν ἀκολουθίαν «Χαιρετισμοὶ τῆς Παναγίας».

Οἱ 24 οἶκοι τοῦ κοντακίου τούτου ἔχουν ἀκροστιχίδα ἀλφαβητικὴν καὶ δὲν ἐμφαίνεται ἐξ αὐτῆς ὁ ποιητὴς καὶ τὸ πρόβλημα τῆς πατρότητος τοῦ κοντακίου ἀπησχόλησε πολλοὺς τῶν θεολόγων καὶ φιλολόγων.

Ὁ Κ. Οἰκονόμου θεωρεῖ ὡς συγγραφέα τούτου τὸν Ἀπολλινάριον, ὁ Α. Παπαδόπουλος-Κεραμεὺς τὸν Πατριάρχην Φώτιον, ὁ Quercius τὸν Γεώργιον Πισίδην, οἱ Κρουμπάχερ, Christ, Μ. Παρα-

νίκας, καρδινάλιος Pitra, Δ. Σεμιτέλος καὶ ἄλλοι τὸν πατριάρχην Σέργιον, καὶ οἱ Ἀλ. Εὐμορφόπουλος - Λαυριώτης, ἀρχιμ. Ἀμφιλόχιος, ὁ Λεοντοπόλεως Σωφρόνιος, Ἀδ. Διαμαντόπουλος καὶ Ἐμμ. Παντελάκης τὸν Ρωμανὸν τὸν μελῳδόν, ἐνῷ ἄλλοι τινὲς ὡς ὁ Δ. Μπαλᾶνος, θεωροῦσι τὸ πρόβλημα εἰσέτι ἄλυτον. Τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Ἐμμ. Παντελάκη, καὶ Ἀδ. Διαμαντοπούλου τ' ἀνατρέποντα τὰς πατρότητας τῶν ἄλλων καὶ ἀποδεικνύοντα τὴν πατρότητα τοῦ Ρωμανοῦ ἐφαίνοντο ὁμολογουμένως πειστικά. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων θεωρῶ περιττὸν ν' ἀναφέρω τὰς διαφόρους γνώμας, περὶ δὲ τοῦ Σεργίου εἶναι ἀνάγκη ν' ἀνασυζητηθῇ τὸ πρόβλημα, διότι ἐν τῇ κατὰ τὸ 1949 γενομένῃ ἐκδόσει τῆς Ἐκλογῆς τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ὑμνογραφίας (ἐν τῇ σειρᾷ τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας») ὁ κ. Παν. Τρεμπέλας ἀποδίδει τὸ κοντάκιον εἰς τὸν Σέργιον τὸν πατριάρχην, σημειῶν ἁπλῶς ὅτι «ὑπὲρ τῆς ὑπὸ τοῦ Σεργίου συνθέσεως τοῦ ὕμνου μαρτυροῦσιν ὁ ὑπ' ἀριθ. 212 κῶδιξ τῶν Παρισίων (Suppl. Grec.) καὶ ὁ ὑπ' ἀριθ. 14 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἁγίου Μάρκου τῆς Βενετίας» χωρὶς νὰ συζητῇ κἂν τὰ ὑπὲρ τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ μελῳδοῦ ἐπιχειρήματα καὶ χωρὶς νὰ πιστοποιῇ τὸ ἀψευδὲς τῶν κωδίκων τούτων 212 καὶ 14.

Ἀλλ' ἔχει παρατηρηθῇ ὅτι ὁ Σέργιος εἶναι ἄγνωστος ὡς ποιητής, ἐνῷ ὁ ποιήσας τὸ κοντάκιον τοῦτο εὐλόγως θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε συνθέσει καὶ ἄλλους ὕμνους, ἐξ ἄλλου δὲ κατεδικάσθη ὡς αἱρετικὸς μονοθελητής, ἐνῷ ἐν τῷ κοντακίῳ εὑρίσκονται ἐκφράσεις ἐναντίον τῆς αἱρέσεως, ἧς ἦτο ὀπαδός. Ἔτι δέ, ἂν ὄντως ἦτο ὁ συνθέτης τοῦ ἐξόχου τούτου ποιήματος, ὁ σύγχρονος καὶ φίλος του Γεώργιος Πισίδης ὁ περιγράψας τὴν πολιορκίαν τῆς Πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀβάρων καὶ τὴν ἀποτροπὴν ταύτης εἰς τὴν Θεοτόκον ἀποδώσας, θὰ ἔπρεπε ν' ἀναφέρῃ τὸν φίλον του Σέργιον ὡς ποιήσαντα τὸ κοντάκιον τοῦτο, ἐνῷ ἀναγράφει ἁπλῶς, ὅτι πρὸ τῆς κρισίμου μάχης ὁ πατριάρχης «τὴν τοῦ δικαστοῦ μητέρα προσηγάγετο οἴκτῳ, δεήσει, δακρύοις, ἀσιτίᾳ καὶ τῇ δόσει δὲ τῶν ῥεόντων χρημάτων» χωρὶς νὰ προσθέτῃ ἄλλο τι.

Ὑπὲρ τῆς πατρότητος τοῦ Ρωμανοῦ ἔχομεν παλαιὰν μαρτυρίαν ἤτοι σημείωσιν τοῦ 18 αἰῶνος ἐπὶ παλαιοῦ κώδικος ἀριθ. 41 τῆς μονῆς Βλατάδων: «οἱ θεῖοι οὗτοι οἶκοι οὐκ εἰσίν, ὥς τινες λέγουσι, Σεργίου τοῦ τηνικαῦτα κοσμοῦντος τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ τοῦ θείου Ρωμανοῦ, ὅς ἐπεκαλεῖτο μελῳδός». Ἐπίσης τὸ εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Ρωμανοῦ ποιηθὲν ἐξαποστειλάριον, τὸ

όποῖον προδήλως εἶναι παλαιόν, ὑπαινίσσεται τὸν πρὸς τὴν Θεοτόκον ὕμνον αὐτοῦ καὶ μάλιστα εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν αὐτῆς:

«Ἐν θεοπνεύστοις ᾄσμασι κατετράνωσας, μάκαρ,
τὴν τοῦ Θεοῦ ἀπόρρητον θείαν οἰκονομίαν,
καὶ ὕμνοις ἔστεψας πάντας, Ρωμανέ, τοὺς ἁγίους,
μεθ' ὧν φαιδρῶς ἀνύμνησας τὴν ἁγνὴν καὶ Παρθένον
καὶ ἀληθῆ τοῦ Θεοῦ μητέρα, πάνσοφε πάτερ,
μεθ' ἧς ἡμῶν μνημόνευε παρεστὼς τῇ Τριάδι».

Πρὸς τὴν «**φαιδρὰν ἀνύμνησιν**» ἁρμόζουσι βεβαίως οἱ μεταγενεστέρως ἀποκληθέντες **χαιρετισμοί.**

Προσέτι ἔχει παρατηρηθῆ, ὅτι εἰς τὴν σειρὰν τῶν ὕμνων τοῦ Ρωμανοῦ δὲν ὑπάρχει τις ἀναφερόμενος εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου, ἐνῷ ὑπάρχουν εἰς ἑορτὰς πολὺ μικροτέρας. Ἐξ ἄλλου τὸ κοντάκιον τῶν χαιρετισμῶν ἀναφέρεται προδήλως εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου. Ὥστε μόνον διὰ τῆς ἀποδόσεως τοῦ ὕμνου τούτου εἰς τὸν Ρωμανὸν πληροῦται τὸ κενὸν τῆς σειρᾶς τῶν ὕμνων του, διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ ἐκ τῆς Παναγίας Θεοτόκου λαβὼν τὸ χάρισμα τοῦ γράφειν καὶ μελῳδεῖν κοντάκια παρέλειψε νὰ γράψῃ τοιοῦτον εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν της. Ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικὰ τεκμήρια συμπλησιάζουν τὸ κοντάκιον τοῦτο πρὸς τοὺς λοιποὺς ὕμνους τοῦ Ρωμανοῦ ἤτοι ἡ ποιητικὴ γλῶσσα, ἡ τεχνικὴ ἔκφρασις, ἡ φαντασία καὶ προσέτι τὸ γεγονὸς ὅτι κατὰ τὴν ἐξιστόρησιν τῆς θείας οἰκονομίας ἐνῷ ἀναγράφονται τὰ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τὰ τῆς ἐπισκέψεως εἰς τὴν Ἐλισσάβετ, ὑπερπηδᾶται ἡ Γέννησις καὶ ὁ ὕμνος ἐξιστορεῖ τὰ τῆς Ὑπαπαντῆς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὑποδηλοῖ ὅτι διὰ τὴν Γέννησιν δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ γίνῃ λόγος ἐν τῷ ὕμνῳ τούτῳ, διότι ὁ ποιητὴς ἔχει ἀσχοληθῆ μὲ τὸ θέμα τοῦτο εἰς ἄλλον ὕμνον (εἰς τὸ κοντάκιον τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως) - ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται ἡ παράλειψις αὔτη. Ἀντιθέτως μάλιστα, ἡ παράλειψις εἶναι ἡ τομὴ ἡ ὁποία ἀναζητεῖ τὸ ἕτερον τμῆμα ἤτοι τὴν ἐπάνοδον τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος κοντακίου τῶν χαιρετισμῶν εἰς τὴν χορείαν τῶν ἀδελφῶν του,

Προκύπτει ὅμως τὸ ζήτημα πῶς ὁ εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν ὕμνος τοῦ Ρωμανοῦ ἐνετοπίσθη εἰς τὴν παννυχίδα καὶ πῶς ὠνομάσθη Ἀκάθιστος, συνδεθεὶς μετὰ τῆς ἐπὶ Ἡρακλείου γενομένης πολιορκίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ἀβάρων. Ὁ Ἀδ. Διαμαντόπουλος[1]

---

[1] Ἡ περὶ Ἀκαθίστου ἀλήθεια, Ἀλεξάνδρεια 1914.

παρετήρησεν εὐστόχως, ὅτι ὁ ὕμνος οὗτος στενῶς συνδέεται μὲ τὸν ἐν Βλαχέρναις ναὸν τῆς Θεοτόκου, εἰς ὅν κατὰ τὸν χρονογράφον Νικηφόρον τὸν Πατριάρχην ἔγινεν ἡ ὑπὸ τοῦ Σεργίου «Εὐχαριστήριος λιτή», ἥτις ὅμως ἦτο καθιερωμένη νὰ γίνεται εἰς τὸν ναὸν τοῦτον ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 558 ὑπὸ τοῦ βασιλέως Μαυρικίου, ὡς ἐξιστορεῖ ὁ Θεοφάνης (409 - 410). «Ὁ Βασιλεὺς Μαυρίκιος κατέδειξε γενέσθαι εἰς τὴν μνήμην τῆς ἁγίας Θεοτόκου τὴν λιτὴν ἐν Βλαχέρναις καὶ **ἐγκώμια** λέγειν τῆς Δεσποίνης, ὀνομάσας αὐτὴν Πανήγυριν». Κατὰ δὲ τὸ παλαιὸν συναξάριον, ἡ ἐπὶ Ἡρακλείου ὑπὸ Σεργίου τελεσθεῖσα εὐχαριστήριος λιτὴ ἦτο **παννυχὶς ἀκάθιστος**, «ὅ γε μὴν τῆς Κωνσταντίνου λαός, τῇ Θεομήτορι τὴν Χάριν ἀφοσιούμενος, ὁλονύκτιον τὸν ὕμνον καὶ ἀκάθιστον αὐτῇ ἐμελῴδησαν. Ἔκτοτε οὖν εἰς μνείαν τοῦ τοσούτου καὶ ὑπερφυοῦς θαύματος ἡ Ἐκκλησία τὴν τοιαύτην ἑορτὴν παρέλαβεν. Ἀκάθιστον δὲ ὠνόμασαν . . . . διότι ὀρθοστάδην ὁ λαὸς ἔμελψαν». Ὅθεν δύναταί τις εὐλόγως νὰ συμπεράνῃ ὅτι:

α) Ὁ Μαυρίκιος καθώρισε νὰ τελῆται ἐν τῷ ναῷ τῶν Βλαχερνῶν εὐχαριστήριος λιτὴ καὶ νὰ ψάλλωνται ἐγκώμια πρὸς τὴν Θεοτόκον. β) ὅτι τὰ ἐγκώμια ταῦτα εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ κοντάκιον τῶν Χαιρετισμῶν, συγγραφὲν προγενεστέρως ὑπὸ τοῦ Ρωμανοῦ εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν. γ) Ὅτι ὁ πατριάρχης Σέργιος ἐτέλεσε παννυχίδα ἀκάθιστον, καθ᾽ ἥν ἐπανελήφθησαν τὰ ἐν τῇ λιτῇ (τῇ κατὰ Μαυρίκιον) ψαλλόμενα ἐγκώμια ἤτοι τὸ κοντάκιον τῶν χαιρετισμῶν, ὅπερ ἕνεκα τούτου ὠνομάσθη Ἀκάθιστος Ὕμνος. δ) Ὅτι ἑπομένως ὁ Σέργιος τὴν πρότερον συνήθη λιτὴν τὴν μετέβαλεν εἰς ἀκάθιστον παννυχίδα, ὅπερ συνετέλεσε νὰ πλασθῇ ἡ φήμη, ὅτι αὐτὸς ἐποίησε τὸν Ἀκάθιστον ὕμνον. ε) Ὅτι ἀργότερον ἀπετελέσθη ἡ νῦν φερομένη ἀκολουθία διὰ τῆς προσθήκης εἱρμῶν τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ κανόνος τοῦ Ἰωσὴφ καθὼς καί τινων ἄλλων στιχηρῶν καὶ ἀποστίχων τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ τοῦ ὄρθρου.

Ὑπολείπεται ἀκόμη δυσκολία τις, ἡ ὁποία ἐφάνη ὡς πέτρα σκανδάλου. Εἶναι τὸ **προοίμιον** τοῦ κοντακίου «Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ . . .», ὅπου γίνεται λόγος περὶ **πόλεως λυτρωθείσης τῶν δεινῶν**. Οἱ πλεῖστοι ἔχουν παραδεχθῇ, ὅτι διὰ τῆς φράσεως ταύτης ὑπονοεῖται ἡ πολιορκία τῶν Ἀβάρων, καί τινες ὅτι ὑπονοοῦνται ἄλλαι μεταγενέστεραι πολιορκίαι. Καὶ ἡ φράσις αὕτη ἐθεωρήθη ὡς τεκμήριον ὅτι τὸ κοντάκιον συνετέθη κατὰ τὴν πολιορκίαν ἐπὶ Σεργίου καὶ ἑπομένως ὑπ᾽ αὐτοῦ ἢ ὑπὸ τοῦ συγχρόνου του Γεωργ. Πισίδου. Πολλοὶ ἐξ ἄλλου παρετήρησαν ὅτι εἰς τοὺς 24 Οἴκους τοῦ κοντακίου δὲν

γίνεται μνεία τῶν δεινῶν ἐξ ὧν ἐλυτρώθη ἡ πόλις, καὶ ὅπου γίνεται μνεία τοῦ κακοῦ ἢ τοῦ δεινοῦ, πρόκειται περὶ τοῦ συνήθους δεινοῦ· τῆς ἁμαρτίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας εὔχεται νὰ λυτρωθῇ ὁ ἄνθρωπος ἢ τὸ ἀνθρώπινον γένος · ὄχι ἡ πόλις. Διὰ τοῦτο ἐκρίθη ὅτι τὸ προοίμιον τοῦτο εἶναι μεταγενέστερον ποιηθὲν πράγματι ἐξ ἀφορμῆς τῆς πολιορκίας. Κυρίως προοίμιον τοῦ κοντακίου θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ τὸ τροπάριον «Τὸ προσταχθὲν μυστικῶς λαβὼν ἐν γνώσει.... .», τὸ ὁποῖον καὶ ἐννοιολογικῶς καὶ μετρικῶς συνάπτεται πρὸς τὸν Α΄ οἶκον «Ἄγγελος πρωτοστάτης». Οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν πατρότητα τοῦ Ρωμανοῦ ἔκαμαν τὴν παραχώρησιν νὰ δεχθοῦν, ὅτι τὸ προοίμιον «Τῇ ὑπερμάχῳ . . .» εἶναι μεταγενέστερον τῶν 24 οἴκων, οἱ ὁποῖοι εἶναι ποίημα τοῦ Ρωμανοῦ.

Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1937 ὁ Elpidio Mion ἐξέδωκε δέκα ὕμνους (κοντάκια)[1] τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ μελῳδοῦ, ἀνεκδότους ἕως τότε, τῶν ὁποίων ὁ εἷς εἰς τὴν Τετάρτην τῆς γ΄ ἑβδομάδος· εἰς τοῦτον ὁ Ρωμανὸς περιγράφει τόσον ζωηρῶς καὶ ἐναργῶς τὴν συμφορὰν τῆς στάσεως τοῦ Νίκα καὶ τὴν ἀποτέφρωσιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας, ὥστε φαίνεται ὡς αὐτόπτης. Οὕτω λύεται, κατὰ χειρόγραφον σημείωσιν τοῦ Διαμαντοπούλου, τὸ ζήτημα τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἔζησεν ὁ Ρωμανὸς καὶ ἀκόμη ἀποσαφηνίζεται, ὅτι ἡ φράσις ***λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν*** ὑποδηλώνει τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς στάσεως τοῦ Νίκα.

Ὑπὲρ τῆς πατρότητος τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ μελῳδοῦ θέλω τώρα νὰ προσκομίσω ἕτερον τεκμήριον, τὸ ὅτι ***τὸ μέτρον τοῦ κοντακίου τῶν Χαιρετισμῶν εἶναι μέτρον τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ μελῳδοῦ***. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τινὲς ὑπώπτευσαν ὅτι τὸ μέτρον τῶν Χαιρετισμῶν δὲν εἶναι πρωτότυπον, μάλιστα δὲ ὁ Bouvy, ὡς σημειώνει ὁ κ. Π. Τρεμπέλας, βεβαιώνει ὅτι ὑπάρχουν ἐνδείξεις πείθουσαι, ὅτι ὁ Ἀκάθιστος δὲν ἀποτελεῖ τὴν πρώτην δημιουργίαν τοῦ εἴδους του, ἐν τῇ τονικῇ ρυθμοποιΐᾳ· κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ΣΤ΄ αἰῶνος πρέπει νὰ προηγήθησαν τοῦ ἀριστουργήματος τούτου πολλὰ δοκίμια κ.λ.π. Δὲν ὑποδεικνύει ὅμως οὔτε ὁ Bouvy οὔτε ὁ Π. Τρεμπέλας τὸ πρωτότυπον οὔτε προσόμοιόν τι. Καὶ ὅμως ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ ἐκδόσει τῆς Ἐκλογῆς τῆς ὑμνογραφίας ὑπὸ Π. Τρεμπέλα δημοσιεύεται ἓν κοντάκιον τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ μελῳδοῦ, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀκριβῶς τὸ αὐτὸ μέτρον μὲ τὸ τοῦ Ἀκαθίστου ὕμνου. Διέφυγε δὲ τὴν προσοχὴν τῶν μελετητῶν ἡ

---

[1] Elpidio Mion «Romano il Melode, Saggio critico e dieci inni inediti» 1937 σελ. 235.

ταυτότης, ἴσως διότι, ὅπως εἶναι δημοσιευμένον τὸ κοντάκιον τοῦτο, διαφέρει μετρικῶς. Καὶ τοῦτο διότι ὁ χωρισμὸς τῶν στίχων δὲν ἔχει γίνει ὀρθῶς.

Τὸ κοντάκιον τοῦτο ἐποιήθη ***εἰς τὸν σώφρονα Ἰωσήφ,*** φέρει ἀκροστιχίδα «εἰς τὸν σώφρονα Ἰωσὴφ Ρωμανοῦ» (σελ. 81 τῆς Ἐκλογῆς).

Ἐν πρώτοις ἐπὶ τοῦ Α΄ οἴκου τοῦ κοντακίου τούτου ὑπάρχει ἡ ἔνδειξις «***Πρὸς τὸ ἄγγελος***», ἡ ὁποία δὲν ἐκίνησεν, ὡς ἔδει, τὴν προσοχὴν τῶν μελετητῶν, ἴσως διότι δὲν εἶναι πλήρης δηλ. «πρὸς τὸ ἄγγελος πρωτοστάτης», ὁπότε ἀσφαλῶς θὰ ἐγίνετο ἀντιληπτὸν ὅτι ὁ παλαιὸς ἀντιγραφεὺς τοῦ χειρογράφου σημειώνει σαφῶς, ὅτι τὸ κοντάκιον τοῦτο εἶναι ***προσόμοιον*** πρὸς τὸ τῶν Χαιρετισμῶν, ὅπερ προϋποθέτει, ὅτι παλαιότερον ὁ χωρισμὸς τῶν στίχων ἦτο διάφορος καὶ μάλιστα τοιοῦτος, ὥστε τὰ μέτρα τῶν δύο κοντακίων νὰ φαίνωνται ὅμοια.

Παραθέτομεν κατωτέρω τὸν Α΄ Οἶκον τοῦ κοντακίου εἰς τὸν Σώφρονα Ἰωσήφ.

Α΄ κατὰ τὴν ἔκδοσιν Τρεμπέλα

Ἔχοντες Βασιλέα
οὐρανῶν βασιλείαν
διδόντα τοῖς αὐτοῦ στρατιώταις,
ἐνδυσώμεθα τὴν ἀρετήν,
πανοπλίαν οὖσαν
τῶν ψυχῶν ἄτρεπτον·
ἵνα καὶ πολεμήσωμεν
ἐν ταύτῃ ἐχθρὰν ἁμαρτίαν·
τίνα οὖν τὴν ἀρετὴν νοοῦμεν;
φιλοσοφίαν ὁρῶμεν ταύτην·
τέχνη γάρ ἐστι τῶν τεχνῶν ὡς ἀκούομεν
τῶν ἐπιστημῶν ἐπιστήμη τυγχάνουσα·
δι' αὐτῆς ὡς διὰ κλίμακος
χειραγωγεῖται ψυχὴ
καὶ πρὸς ὕψος ἀναφέρεται
τῆς οὐρανίου ζωῆς·
φρόνησιν καὶ ἀνδρείαν
τοὺς ἀνθρώπους διδάσκει
ἔτι δὲ σωφροσύνην
καὶ τὴν δικαιοσύνην·
τούτοις ἡμᾶς
τοῖς ὅπλοις τειχίσωμεν
καὶ τοῦ Χριστοῦ
τὴν χάριν αἰτήσωμεν·

Β΄ Κατὰ τὴν ἡμετέραν ἀποκατάστασιν

Ἔχοντες Βασιλέα
οὐρανῶν βασιλείαν
διδόντα τοῖς αὐτοῦ στρατιώταις
ἐνδυσώμεθα τὴν ἀρετὴν
πανοπλίαν οὖσαν τῶν ψυχῶν
ἄτρεπτον, ἵνα καὶ πολεμήσωμεν
ἐν ταύτῃ ἐχθρὰν ἁμαρτίαν·
τίνα οὖν τὴν ἀρετὴν νοοῦμεν;
φιλοσοφίαν ὁρῶμεν ταύτην·
τέχνη γάρ ἐστι τῶν τεχνῶν ὡς ἀκούομεν
τῶν ἐπιστημῶν ἐπιστήμη τυγχάνουσα·
δι' αὐτῆς ὡς διὰ κλίμακος
χειραγωγεῖται ψυχὴ
καὶ πρὸς ὕψος ἀναφέρεται
τῆς οὐρανίου ζωῆς·
φρόνησιν καὶ ἀνδρείαν
τοὺς ἀνθρώπους διδάσκει
ἔτι δὲ σωφροσύνην
καὶ τὴν δικαιοσύνην·
τούτοις ἡμᾶς τοῖς ὅπλοις τειχίσωμεν·
καὶ τοῦ Χριστοῦ τὴν χάριν αἰτήσωμεν
δίδωσι γὰρ τοῖς αὐτὸν ἀγαπῶσι
τὴν κατ' ἐχθρῶν ἀναδήσασθαι νίκην·
ὅτι πάντα ἐφορᾷ τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

δίδωσι γὰρ
τοῖς αὐτὸν ἀγαπῶσι
τὴν κατ' ἐχθρῶν
ἀναδήσασθαι νίκην·
ὅτι πάντα ἐφορᾷ
τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

Παραθέτομεν δὲ κατωτέρω τὸν Α' οἶκον τοῦ κοντακίου εἰς τὸν Σώφρονα Ἰωσὴφ καὶ τὸν Α' οἶκον τοῦ κοντακίου τῶν Χαιρετισμῶν.

Εἰς τὸν Σώφρονα Ἰωσήφ	*Τὸ κοντάκιον τῶν Χαιρετισμῶν*
Ἔχοντες Βασιλέα	1 Ἄγγελος πρωτοστάτης
οὐρανῶν βασιλείαν	2 οὐρανόθεν ἐπέμφθη
διδόντα τῆς αὐτοῦ στρατιώταις	3 εἰπεῖν τῇ Θεοτόκῳ τὸ Χαῖρε
ἐνδυσώμεθα τὴν ἀρετὴν	4 καὶ σὺν τῇ ἀσωμάτῳ φωνῇ
πανοπλίαν οὖσαν τῶν ψυχῶν	5 σωματούμενόν Σε θεωρῶν,
ἄτρεπτον, ἵνα καὶ πολεμήσωμεν	6 Κύριε, ἐξίστατο καὶ ἵστατο
ἐν ταύτῃ ἐχθρὰν ἁμαρτίαν·	7 κραυγάζων πρὸς αὐτὴν τοιαῦτα.
τίνα οὖν τὴν ἀρετὴν νοοῦμεν ;	8 Χαῖρε, δι' ἧς ἡ χαρὰ ἐκλάμψει.
φιλοσοφίαν ὁρῶμεν ταύτην·	9 Χαῖρε, δι' ἧς ἡ ἀρὰ ἐκλείψει.
τέχνη γὰρ ἐστὶ τῶν τεχνῶν ὡς ἀκούομεν	10 Χαῖρε τοῦ πεσόντος Ἀδὰμ ἡ ἀνάκλησις
τῶν ἐπιστημῶν ἐπιστήμη τυγχάνουσα·	11 Χαῖρε τῶν δακρύων τῆς Εὔας ἡ λύτρωσις.
δι' αὐτῆς ὡς διὰ κλίμακος	12 Χαῖρε ὕψος δυσανάβατον
χειραγωγεῖται ψυχὴ	13 ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς.
καὶ πρὸς ὕψος ἀναφέρεται	14 Χαῖρε βάθος δυσθεώρητον
τῆς οὐρανίου ζωῆς·	15 καὶ ἀγγέλων ὀφθαλμοῖς
φρόνησιν καὶ ἀνδρείαν	16 Χαῖρε, ὅτι ὑπάρχεις
τοὺς ἀνθρώπους διδάσκει	17 βασιλέως καθέδρα.
ἔτι δὲ σωφροσύνην	18 Χαῖρε, ὅτι βαστάζεις
καὶ τὴν δικαιοσύνην·	19 τὸν βαστάζοντα πάντα
τούτοις ἡμᾶς τοῖς ὅπλοις τειχίσωμεν	20 Χαῖρε, ἀστὴρ ἐμφαίνων τὸν ἥλιον
καὶ τοῦ Χριστοῦ τὴν χάριν αἰτήσωμεν·	21 Χαῖρε, γαστὴρ ἐνθέου σαρκώσεως.
δίδωσι γὰρ τοῖς αὐτὸν ἀγαπῶσι·	22 Χαῖρε, δι' ἧς νεουργεῖται ἡ Κτίσις.
τὴν κατ' ἐχθρῶν ἀναδήσασθαι νίκην·	23 Χαῖρε, δι' ἧς βρεφουργεῖται ὁ Κτίστης.
ὅτι πάντα ἐφορᾷ τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.	24 Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

Διὰ τῆς συγκρίσεως τῶν δύο τούτων οἴκων διαπιστώνεται ὅτι τὰ ἐν λόγῳ κοντάκια ἔχουν τὸ αὐτὸ μέτρον ἤτοι :

1. ⌣ ⌣ — ⌣ ⌣ — Λ — ἢ — ⌣ ⌣ ⌣ ⌣ — Λ —
2. ⌣ ⌣ — ⌣ ⌣ — Λ —
3. ⌣ — ⌣ ⌣ ⌣ — ⌣ ⌣ — Λ —
4. ⌣ ⌣ — ⌣ ⌣ — ⌣ ⌣ —
5. ⌣ ⌣ — ⌣ ⌣ — ⌣ ⌣ —
6. — ⌣ — ⌣ — ⌣ — ⌣ — ⌣ —

7. ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — Λ —
8. — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ — ⏑
9. — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ — ⏑
10. — ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑
11. — ⏑ ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑
12. — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
13. — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
14. — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
15. — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
16. ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — Λ —
17. ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — Λ —
18. ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — Λ —
19. ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — Λ —
20. — ⏑ ⏑ — ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑
21. — ⏑ ⏑ — ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑
22. — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑
23. — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑
24. — ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑

Τὰ ἐκ τοῦ προσῳδιακοῦ ῥυθμοῦ ληφθέννα ὡς ἄνω σημεῖα σημαίνουν τὸ μὲν — τὴν τονιζομένην, τὸ δὲ ⏑ τὴν ἄτονον, τὸ δὲ Λ τὴν ἔλλειψιν μιᾶς ἢ δύο συλλαβῶν ἐν τέλει τοῦ στίχου, ὁπότε οὗτος εἶναι καταληκτικός. Ἐκ τῶν σχημάτων δὲ τούτων συνάγεται δι' ἄλλην μίαν εἰσέτι φοράν, ὅτι οἱ μελῳδοὶ καὶ ὑμνογράφοι ἐμιμοῦντο τὰ προσῳδιακὰ μέτρα διὰ τῆς τονικῆς ρυθμοποιΐας, καὶ διὰ τοῦτο δυνάμεθα νὰ ὁμιλῶμεν περὶ τονικῶν δακτύλων, τονικῶν ἀναπαίστων, τονικῶν ἰάμβων καὶ τονικῶν τροχαίων.

Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἐν λόγῳ δύο κοντακίων συνίσταται εἰς τὸ ὅτι τὸ κοντάκιον τῶν χαιρετισμῶν ἔχει δύο ἐφύμνια, ἐνῷ τὸ εἰς τὸν σώφρονα Ἰωσὴφ ἔχει ἕν, καὶ ὅτι οἱ οἶκοι τῶν χαιρετισμῶν εἶναι δύο μεγεθῶν, ἤτοι οἱ μὲν περιττοῦ ἀριθμοῦ ἔχουν 24 στίχους, τῶν ὁποίων ὁ τελευταῖος εἶναι τὸ ἐφύμνιον ***Χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε***, οἱ δὲ ἀρτίου ἀριθμοῦ ἔχουν 8 στίχους τῶν ὁποίων τελευταῖος τὸ ἐφύμνιον ***ἀλληλούϊα***. Προσέτι, εἰς τοὺς χαιρετισμοὺς εὑρίσκονται ἀφθονώτεραι αἱ παρηχήσεις, παρονομασίαι, ἀντιθέσεις καὶ ὁμοιοτέλευτα. Γενικῶς δὲ τὸ κοντάκιον τῶν χαιρετισμῶν εἶναι μᾶλλον περίτεχνον καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐξειλιγμένη μορφὴ τοῦ εἰς τὸν σώφρονα Ἰωσήφ, τὸ ὁποῖον εἶναι προφανῶς προγενέστερον. Ἂν μετὰ τὸν Ρωμανὸν τὸν μελῳδὸν εἶχε παρουσιάσει ἡ ἐκκλησιαστικὴ ποίησις ἄλλον

τινὰ κοντακιογράφον, ἀνώτερον, θὰ ἔπρεπε βεβαίως εἰς αὐτὸν ν' ἀποδοθῇ τὸ κοντάκιον τῶν χαιρετισμῶν, ἀλλὰ πάντως θὰ ἦτο, ὡς πρὸς τὸ μέτρον, μιμητὴς τοῦ Ρωμανοῦ. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον τοιοῦτος δὲν ὑπῆρξε καὶ συντρέχουν ἐξ ἄλλου ὅλοι οἱ προειρημένοι λόγοι ὑπὲρ τῆς πατρότητος τοῦ Ρωμανοῦ, νομίζω ὅτι εὑρισκόμεθα ἐντὸς τῆς ἀληθείας παραδεχόμενοι, ὅτι ὁ μέγας μελῳδὸς γράψας πρῶτον τὸ εἰς τὸν σώφρονα Ἰωσὴφ κοντάκιον, ἐτελειοποίησε τὴν ποιητικὴν τούτου μορφὴν βραδύτερον κατὰ τὴν σύνθεσιν τοῦ εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου κοντακίου του, τὸ ὁποῖον ὡς ἐγκώμιον ἐψάλλετο εἰς τὴν ***λιτὴν*** πρὸς τὴν Θεοτόκον τὴν ὑπὸ τοῦ Μαυρικίου καθιερωθεῖσαν καὶ ***εἰς Ἀκάθιστον παννυχίδα*** μετατραπεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σεργίου.

Δὲν πρέπει δὲ νὰ μᾶς ξενίζῃ τὸ ὅτι ἡ ἔνδειξις ***πρὸς τὸ Ἄγγελος*** ὑποδηλώνει ὄχι μόνον τὴν ὁμοιότητα τοῦ ρυθμοῦ ἀλλὰ καὶ τὴν προτεραιότητα τοῦ τῶν Χαιρετισμῶν, διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ παλαιοὶ δὲν ἐνδιεφέροντο πολὺ διὰ τὴν χρονολογικὴν ἐξέλιξιν, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τὴν ἀξιολόγησιν καὶ διαβάθμισιν. Εἶναι λοιπὸν εὔλογον νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι λόγῳ τῆς ἐπισημότητος καὶ τῆς πασιγνώστου φήμης του τὸ κοντάκιον τῶν Χαιρετισμῶν (Ἀκαθίστου) ἐθεωρήθη τὸ ἀνώτερον καὶ βασικόν, πρὸς τὸ ὁποῖον ὁμοιάζει μετρικῶς τὸ εἰς τὸν σώφρονα Ἰωσήφ, καὶ διὰ τοῦτο εἰσεχώρησεν ἡ ἐπιγραφεῖσα ἔνδειξις.

Β. Δ.

Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΙΜΙΑΣ

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 404—405 τεῦχος τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» ἀνέγνωμεν ἄρθρον τοῦ διαπρεποῦς βουλευτοῦ καὶ τέως Γενικοῦ Διοικητοῦ Μακεδονίας κ. Λ. Ἰασονίδου, μὲ τὴν ἐπικεφαλίδα «Πνευματικὴ ἀναιμία» ἐν ᾧ μεταξὺ ἄλλων ὀρθῶν σκέψεων λέγει ὅτι 1) «Τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν κατέχει μία ἐπικίνδυνος πνευματικὴ ἀναιμία», 2) «Ὅτι στερούμεθα ἐγγραμμάτου κλήρου», 3) Ὅτι ὑπάρχουν χωρία ἄνευ ἱερέων καὶ σχολεῖα ἄνευ διδασκάλων καὶ ἀμφότερα μένουν κλειστά», 4) «Ὅτι πρέπει νὰ δημιουργήσωμεν Ἐκκλησιαστικὰ στελέχη καὶ νὰ αὐξήσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἱεραποστόλων».

Γηράσαντες ἐν τῇ ἐνοριακῇ ἱερατικῇ ὑπηρεσίᾳ καὶ ἐρχόμενοι εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν μετὰ τοῦ λαοῦ ἐπιθυμοῦμεν νὰ μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ εἴπω-

μεν ὅ,τι ἡ μακροχρόνιος πεῖρα μᾶς ἐδίδαξεν ἐπὶ τῶν ἄνω ἐκτεθέντων.

«Ὅτι τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν κατέχει μία ἐπικίνδυνος ἀναιμία» ἀπαντῶμεν ὅτι:

Ἡ πνευματικὴ αὕτη ἀναιμία ἀνέκαθεν κατεῖχε τὸν λαόν μας καὶ ἐν τῇ δουλείᾳ καὶ μετὰ τὴν δουλείαν καὶ μέχρι σήμερον. Ἀλλ' ἡ ἀναιμία ἐν καιρῷ τῆς δουλείας δὲν ἦτο αἰσθητὴ διότι καὶ ὁ λαός μας ἦτο ἀγράμματος καὶ ὁ γνωρίζων ἐκ τῶν χριστιανῶν γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν ἠδύνατο νὰ χειροτονηθῇ ἱερεύς. Ἀλλὰ οἱ ἱερεῖς ἐξελέγοντο μεταξὺ τῶν πολὺ καλῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν μεγάλην των πίστιν καὶ εὐλάβειαν, μὲ τὸ παράδειγμα, μὲ τὴν χριστιανικὴν καὶ πατρικὴν συμπεριφοράν των πρὸς τὸ ποίμνιόν των, μὲ τὴν προσήλωσιν πρὸς τὸ καθῆκον, κατώρθωνον ὅσα σήμερον εἷς διαπρεπὴς κῆρυξ τοῦ Θείου λόγου δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ κατωρθώσῃ· ἀπήλαυον δὲ καὶ μεγίστου σεβασμοῦ καὶ ἐκτιμήσεως ἐκ μέρους τοῦ ποιμνίου των. Δὲν παραλείπω δὲ νὰ ἀναφέρω καὶ τὴν μεγάλην των πίστιν καὶ τὸν πόθον διὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς Πατρίδος καὶ ἕκαστος τόπος τῆς ἑλληνικῆς γῆς ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ καὶ κατορθώματα τῶν ἱερέων του. Ἐν τῷ ὑποδούλῳ ἑλληνισμῷ ὁ ἀγράμματος οὗτος ἱερεὺς ἔμεινε ὡς φυσικὸς ἀρχηγὸς τοῦ ποιμνίου του καὶ ἡ μόνη μέριμνά του ἦτο νὰ εὐρύνῃ τὸ μεταξὺ τοῦ ὀρθοδόξου ποιμνίου του καὶ τῶν ἀλλοθρήσκων ἢ ἀλλοδόξων χάσμα. Μὲ τὴν συνεργασίαν δὲ τῶν δημογερόντων, ἐπίσης κατεχομένων ὑπὸ μεγάλου πατριωτισμοῦ καὶ πίστεως, ἐφρόντιζε νὰ κρατήσῃ τὸ ποίμνιόν του ἀκλόνητον εἰς τὴν πατρῴαν θρησκείαν καὶ τὰς πατρικὰς παραδόσεις. Ἐνθυμοῦμαι τὶ πάταγος ἐγίνετο ἂν καμμιὰ χριστιανὴ ἐρωτεύετο ἀλλόθρησκον καὶ τἀνάπαλιν καὶ διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν ἄλλοτε ἔκφρασιν τοῦ κ. Ἰασονίδου, τὰ λιγδωμένα ῥάσσα τοῦ ἕλληνος ἱερέως ἐφύλαξαν τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν Ὀρθόδοξον θρησκείαν, ὅπως καὶ ἡ ἀποκρουστικὴ ὄψις τῆς ἅλμης διατηρεῖ τὰ ψάρια. Καὶ ἰδοὺ οἱ ὑπόδουλοι ἱερεῖς ἐφέραμεν ἐνταῦθα καὶ παρεδώσαμεν εἰς τὴν προσφιλῆ Πατρίδα γνησίους Ὀρθοδόξους χριστιανοὺς καὶ φανατικοὺς πατριώτας Ἕλληνας.

Ἀλλ' ἤδη ὅτε ἡ Παιδεία διεδόθη μεταξὺ τοῦ λαοῦ, καὶ διαδίδεται ὁλονέν, καὶ τὸ ποίμνιον κατέστη ὁπωσδήποτε διανοούμενον, παρουσιάζεται ἀνάγκη νὰ συμβαδίσῃ καὶ ὁ ἱερεὺς καὶ νὰ ἔχῃ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν ἀνωτέραν τοῦ ποιμνίου του καὶ φθάνομεν οὕτω εἰς τὸ δεύτερον σημεῖον ὅπερ λέγει ὁ κ. Ἰασονίδης «Ὅτι στερούμεθα ἐγγραμμάτου ἐφημεριακοῦ κλήρου», καὶ ἀπαντῶμεν. Πάντοτε ὁ καλὸς ἐργάτης πληρώνεται καλὸν μισθὸν καὶ ὁ κατώτερος κατώτερον. Βεβαίως

δὲν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν τὴν ἀξίωσιν ὅτι οἱ χειροτονούμενοι ἱερεῖς παύουν καὶ τὸ νὰ εἶναι ἄνθρωποι. Ἀπ' ἐναντίας ἔχουν ἀνάγκην νὰ ζήσουν καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ οἰκογένειά των, ὅπως ὅλοι καὶ μάλιστα αὐξάνουν κατὰ πολὺ τὰ ἔξοδά των διότι καὶ ἡ περιβολὴ τοῦ ἱερέως χρειάζεται νὰ εἶναι εὐπρεπής, διότι δυστυχῶς ἐν Ἑλλάδι ἐκτιμᾶται μόνον ὁ ἐξωτερικὸς ἄνθρωπος καὶ κρίνεται τὸ ποιὸν τοῦ ἱερέως, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν του παρουσιαστικὸν καὶ τὴν καθόλου εὔσχημον ἐμφάνισίν του. Ὁ σημερινὸς ἱερεὺς ὄχι μόνον πρέπει νὰ ἀμείβηται ἐπαρκῶς ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ περισσεύσῃ τι διὰ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀγοράσῃ καὶ βιβλίον τι ἐποικοδομητικὸν τοῦ ἐπαγγέλματός του καὶ συνάμα νὰ δύναται νὰ δώσῃ καί ποτε ἐλεημοσύνην εἰς πάσχοντά τινα ἐνορίτην του. Ὁ κ. Ἰασονίδης ὁ ὁποῖος τόσα καλὰ περὶ τῶν ἱερέων ἔγραψε καὶ ἐν τῇ Βουλῇ ἐσυνηγόρησε ἔγραφέ ποτε. «Λέγει, ὁ Βίκτωρ Οὑγκώ, ὅτι παρουσιάσθη ποτὲ εἷς ἱερεὺς εἰς οἶκον ἐνορίτου, πτωχοῦ καὶ πεινῶντος, καὶ ἤρχισε νὰ τοῦ ὁμιλῇ περὶ θρησκείας: ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος τὸν ἐξεδίωξε. Ὅταν ὅμως τὴν ἄλλην φορὰν ὁ ἱερεὺς τὸν ἐπεσκέφθη καὶ ἔθεσεν ἐπὶ τῆς Τραπέζης του 5 ἄρτους καὶ δύο λουδοβίκεια τότε ὁ ἄνθρωπος τὸν εἶπεν, «Καὶ τώρα, πάτερ, ἂς ὁμιλήσωμεν περὶ τοῦ Οὐρανίου Πατρός».

Τόσοι Θεολόγοι λαϊκοὶ καὶ ἕτεροι ἐγγράμματοι σήμερον ὑπάρχουν, ἀλλὰ δὲν γίνονται ἱερεῖς διότι βλέπουν τὰ καταντήματα τῶν σημερινῶν ἱερέων, οἱ ὁποῖοι ἀναγκάζονται νὰ ἐφαρμώσουν τὴν εὔσχημον ἐπαιτείαν. Ἔχω ὑπ' ὄψιν μου τὴν ὕπαιθρον καὶ τοὺς πέριξ τῶν πόλεων συνοικισμούς, διότι εἰς τὰς κεντρικὰς ἐνορίας τῶν πόλεων οἱ ἱερεῖς ἔχοντες ποίμνιον μὲ οἰκονομικὴν εὐεξίαν δύνανται νὰ συντηρηθοῦν ὁπωσδήποτε ἀξιοπρεπῶς.

Ἡ ὕπαιθρος ἔχει τὰ 70—75 ο)ο τοῦ πληθυσμοῦ μας καὶ δέον νὰ δοθῇ εἰς αὐτὴν περισσοτέρα σημασία, οὕτως ὥστε νὰ κρατηθῇ ἐν αὐτῇ ἀκμαῖον τὸ θρησκευτικὸν καὶ πατριωτικὸν αἴσθημα.

Ἀλλὰ τὶ ἐπράξαμεν ἐπί τούτῳ μέχρι σήμερον; Ἡ ὕπαιθρος ἔμεινε μὲ ἕνα ἱερέα ῥακένδυτον καὶ μὲ τετριμμένας τινὰς θρησκευτικὰς γνώσεις μὴ δυνάμενον νὰ ἐκτελῇ τὸ ἱεραποστολικόν του καθῆκον, διότι ὅταν δὲν ἔχει ὁ ἴδιος κάτι τι δὲν δύναται νὰ δώσῃ καὶ εἰς ἄλλους. Ἀλλὰ καὶ τούτων ἡ εὐλάβεια καὶ ἡ πρὸς τὰ θεῖα προσήλωσις ἐσκανδάλισε τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος, οἵτινες ἐθανάτωσαν τοὺς περισσοτέρους διὰ μαρτυρικοῦ μάλιστα θανάτου, διὰ νὰ καταστῇ οὕτω τὸ ποίμνιον εὐάλωτον καθὼς λέγει καὶ ὁ κ. Ἰασονίδης «Πατάξω τὸν ποιμένα καὶ διασκορπίσω τὸ ποίμνιον». «Μένουν δὲ

πολλαὶ ἐκκλησίαι ἄνευ ἱερέων καὶ σχολεῖα ἄνευ διδασκάλων». Τὸ ζήτημα δὲ τοῦ ἐγγραμμάτου ἱερέως διὰ τὴν ὕπαιθρον τὸ ἔχει λύση ὁ ἄλλοτε Μικρασιατικὸς σύλλογος, ἑδρεύων ἐν Ἀθήναις. Ἵδρυσεν ἐν Πάτμῳ Ἱεροδιδασκαλεῖον, τὸ ὁποῖον κατόπιν μετεφέρθη εἰς Σάμον καὶ ὅπου αἱ ἑλληνικαὶ κοινότητες τῆς Μ. Ἀσίας ἐσπούδαζον μαθητὰς δι' ἰδίων ἐξόδων, τοὺς ὁποίους χειροτονοῦντες ἐκράτουν ὡς ἱερεῖς καὶ δημοδιδασκάλους καὶ εἶχον οὕτω καὶ ἱερεῖς μορφωμένους καὶ συνάμα καὶ διδασκάλους ἀξίους τῆς ἀποστολῆς των. Γνωρίζομεν ἐκ πείρας ἐπὶ πολλὰ ἔτη χρηματίσαντας ἱερεῖς—διδασκάλους ὅτι, κάλλιστα ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ δύναται νὰ ἐξυπηρετηθῇ ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ σχολεῖον. Ὑπηρετήσας εἰς συνοικισμοὺς 100 μέχρι 300 οἰκογενειῶν ὡς ἱερεύς—διδάσκαλος ἅπαξ ἢ δὶς τοῦ μηνὸς μοι παρουσιάσθη ἀνάγκη νὰ κάμω πρόωρον διάλειμμα διὰ νὰ δώσω τὴν ἁγίαν κοινωνίαν εἰς κινδυνεύοντα ἀσθενῆ ἢ νὰ βαπτίσω κινδυνεῦον νήπιον. Τὰς ἑκάστοτε ἱεροπραξίας ἐτέλουν μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ σχολείου ἢ τὰς Κυριακάς. Οὕτω ὁ ἱερεὺς ἀμειβόμενος ὡς διδάσκαλος ἔχων δὲ ἐπὶ πλέον καὶ ἀπολαυὰς ἐξ ἱερατικῶν τυχηρῶν δύναται νὰ συντηρηθῇ ἀξιοπρεπῶς καὶ ἡ ὕπαιθρος θὰ ἔχῃ ἱερέα ἐγγράμματον. Ἀλλ' ὅπου τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι δυνατόν, καλὸν θὰ ἦτο οἱ ἱερεῖς νὰ εἶναι καὶ ληξίαρχοι τοῦ Κράτους, ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν ἐπίβλεψιν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως οὕτως ὥστε καὶ μὲ τὸν μισθὸν Ληξιάρχου, τὸν ὁποῖον θὰ τοὺς πληρώσῃ ἰδιαιτέρως τὸ Κράτος νὰ ἐξυπηρετηθῇ ὅπως δήποτε ἡ κατάστασις.

Ὅτι πρέπει νὰ δημιουργήσωμεν Ἐκκλησιαστικὰ στελέχη καὶ νὰ αὐξήσωμεν τὸν ἀριθμὸν τὸν ἱεραποστόλων «ἀπαντῶμεν ὅτι ὑπάρχει ἐπὶ τούτῳ ἀπόλυτος ἀνάγκη καὶ μάλιστα ἐν ὑπαίθρῳ διότι, ποτὲ ἡμῶν κοιμωμένων ὁ ἐχθρὸς ἔσπειρε τὰ ζιζάνια μεταξὺ τοῦ σίτου καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ μείνῃ ὁ σῖτος κάτω καὶ τὰ ζιζάνια εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Χρειάζονται «αἱμοδόται» διὰ τὴν ὕπαιθρον εἰς τὴν παροῦσαν ἀναιμίαν. Ὑπάρχει δέ, εὐτυχῶς, τρόπος δημιουργίας αὐτῶν, ὁ ἑξῆς. Ἔχομεν λειτουργούσας δύο Θεολογικὰς σχολάς, μίαν ἐν Ἀθήναις καὶ μίαν ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Εἰς τὴν σημερινὴν περίστασιν οἱ φοιτηταὶ οὗτοι στρατευόμενοι θὰ ἦτο προτιμώτερον νὰ ἐκπληρώσουν τὴν στρατιωτικὴν θητείαν των ἐξασκοῦντες ἐσωτερικὴν ἱεραποστολὴν ἐξαπολυόμενοι ὑπὸ τῶν μονάδων των εἰς τὴν ὕπαιθρον διὰ νὰ κηρύξουν τὸν θεῖον λόγον εἰς τὰ χωρία καὶ ἐπ' ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰς πλατείας, οἱ χωρικοὶ δὲ νὰ ὑποχρεωθοῦν νὰ προσέλθουν εἰς τὸ κήρυγμα, νὰ κλείσουν δὲ τὰ καφενεῖα κατὰ τὴν ὥραν τοῦ κηρύγματος, διὰ νὰ προσέλθουν περισσότεροι.

Οὕτω πυκνώνονται οἱ ἱεραπόστολοι καὶ ἡ ὕπαιθρος ἀκούει λόγους θρησκευτικοὺς καὶ πατριωτικοὺς καὶ στερεώνεται ὁ λαός μας εἰς τὴν Πίστιν τῶν πατέρων του καὶ ἡ «πνευματικὴ ἀναιμία» δὲν προχωρεῖ πρὸς θάνατον.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 18 Μαΐου 1952

Δ. ΜΙΣΑΗΛΙΔΗΣ
ἱερεὺς Παναγίας Φανερωμένης Θεσ)νίκης

Ο ΠΛΟΥΤΟΣ ΕΜΠΟΔΙΟΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελεύσονται.
(Λουκ. ΙΗ'. 24).

Παρὰ πάντων σχεδὸν ἐθεωρήθη καὶ θεωρεῖται ὅτι ὁ πλοῦτος, τὰ ὑλικὰ ἐν γένει ἀγαθά, εἶναι ἀγαθὸν πολύτιμον. Καὶ διὰ τὴν ἀπόκτησιν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρου πλούτου ὁ ἄνθρωπος δαπανᾶ τό μεγαλύτερον ποσοστὸν τοῦ χρόνου τῆς ζωῆς του. Διὰ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ χρυσομάλλου τούτου δέρατος ὑποβάλλεται εἰς μεγίστους κόπους καὶ μόχθους σωματικοὺς καὶ πνευματικούς, εἰς βάρος πολλάκις τῆς σωματικῆς καὶ ψυχικῆς αὐτοῦ ὑγείας καὶ ἔστιν ὅτε κατὰ παράβασιν τῶν ἠθικῶν καὶ θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν νόμων.

Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἔθεσαν ὡς σκοπὸν τῆς ζωῆς των τὴν συσσώρευσιν ὑλικῶν ἀγαθῶν, τὴν θησαύρισιν θησαυρῶν ἐπὶ τῆς γῆς, παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ Κυρίου, ὅστις συνιστᾷ εἰς τοὺς ὀπαδούς του εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ὄρους ὁμιλίαν νὰ «μὴ θησαυρίζουσι θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει καὶ ὅπου κλέπται διορρύσσουσι καὶ κλέπτουσι». (Ματθ. 6, 19).

Ὁ πλοῦτος, τὰ χρήματα, πρέπει νὰ θεωρῶνται ὄχι ὡς ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς ἀλλὰ τὰ μέσα διὰ τὴν ζωήν, διότι ὁ πλοῦτος

γίνεται πολλάκις ἐμπόδιον τῆς ἠθικῆς τελειοποιήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. «Ὅπου γὰρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν». (Ματθ. 6, 20).

Εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι οἱ πλούσιοι, πλὴν ὀλίγων ἐξαιρέσεων, καθίστανται φιλάργυροι, ἐγωϊσταί, πλεονέκται, σκληροί, ἄσπλαχνοι, ἀδιάφοροι εἰς τὰς πρὸς τὸν πλησίον αὐτῶν ὑποχρεώσεις.

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Χριστὸς λαμβάνων ἀφορμὴν ἐκ τῆς μεγάλης πρὸς τὰ χρήματα ἀγάπης τοῦ πλουσίου τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς (Λουκ. ΙΗ΄. 6, 18-27) ἐξεστόμισε τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον κατὰ τῶν πλουσίων ἀφορισμόν: «Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσανται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ». Ἐνῷ ἀντιθέτως ἐμακάρισε τοὺς πτωχοὺς «μακάριοι οἱ πτωχοὶ ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ» (Λουκ. σ, 20). Ὁ Χριστὸς ἀλλαχοῦ τοῦ Εὐαγγελίου του, ἐξύμνησε τὴν ἀφιλοχρηματίαν χαρακτηρίσας αὐτὴν ὡς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς ἀνθρωπίνης τελειότητος. «Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς πτωχοῖς καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ» (Μάρκ. 10,21). Εἶναι ὀλίγοι οἱ πλούσιοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι διέθεσαν τὸν πλοῦτον αὐτῶν εἰς ἀγαθοεργίας καὶ ἔργα πολιτισμοῦ, ὥστε νὰ ἀποθανατισθῇ τὸ ὄνομά των καὶ νὰ δοξασθῇ ὁ Θεός, ὁ δοτὴρ παντὸς ἀγαθοῦ.

Οἱ πλούσιοι, ὅπως χαρακτηρίζει αὐτοὺς νεώτερός τις κοινωνιολόγος, παραβάλλονται πρὸς τοὺς κακούς, οἱ ὁποῖοι καταδυναστεύουσιν ὡς τοκισταί, βλάπτουσιν ὡς πλεονέκται, τυραννοῦσιν ὡς ἀριστοκράται. Διὰ τοῦτο φθονοῦνται ὑπὸ τοῦ λαοῦ, μισοῦνται ὑπὸ τῶν γειτόνων, κλέπτονται ὑπὸ τῶν ἐπιστατῶν καὶ ἐπιτρόπων, ἐνίοτε δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν των κακοποιοῦνται. Ἐκτὸς τούτου οἱ πλούσιοι καὶ σωματικῶς καὶ πνευματικῶς πάσχουν περισσότερον τῶν ἄλλων, διότι αὐτοὺς συχνότερον ἐπισκέπτονται οἱ ἰατροὶ καὶ ἔχουν ἀδιαλείπτως φροντίδας καὶ φόβους. Ὁ ὑλικὸς πλοῦτος οὔτε τὰ ἄτομα ἐπὶ μέρους, οὔτε τὰ ἔθνη καθόλου καθιστᾷ τῷ ὄντι εὐδαίμονα. Ἀλλ' οἱ μὲν ἄνθρωποι γίνονται ὑπεροπτικοί, προπετεῖς καὶ ὑβρισταὶ πρὸς τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ λαοὶ καταδυναστεύοντες τοὺς ἀδυνάτους καὶ πτωχούς, μισοῦνται δικαίως παρ' αὐτῶν.

Ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ τοιαῦτα κακὰ ἐπακόλουθα, ἅτινα συνεπάγεται ὁ πλοῦτος, πρέπει νὰ ἀποθαυμάσωμεν τὴν τόσον ψυχολογημένην καὶ τόσον εὐγενῆ καὶ ἀνθρωπιστικὴν κεντρικὴν ἰδέαν τοῦ Εὐαγγελίου, ἔνθα ἡ μὲν ὕλη καὶ ἡ φιλοχρηματία περιφρονοῦνται, ὡς ἐμπόδιον ψυχικῆς ἀνατάσεως καὶ πνευματικῆς ἀνωτερότητος, ἐνῷ ἡ ἀφιλοχρηματία καὶ ὁ πόθος ἀποκτήσεως πνευματικῶν ἀγαθῶν θεωρεῖται ὡς τὸ ἰδεῶδες τῆς ἀνθρωπίνης τελειότητος καὶ τὸ μέτρον τῆς ἀληθινῆς εὐγενείας τῶν ἀνθρώπων. Μὲ τὴν φιλοχρηματίαν καὶ πλεονεξίαν εἶναι συνυφασμένα ἀδικίαι, κλοπαί, πλαστογραφίαι, πόλεμοι, θρῆνοι, καταστροφαί, ἀτιμίαι.

Ὅταν κάποτε ὁ σοφιστὴς Ἀντιφῶν ἔκαμε παρατήρησιν εἰς τὸν Σωκράτη διὰ τὴν ἀφιλοκέρδειάν του καὶ διὰ τὴν λιτότητα ὡς πρὸς τὴν τροφὴν καὶ τὴν ἐνδυμασίαν του, ἔλαβε τὴν ἑξῆς ἀπάντησιν: «Σύ, ὦ Ἀντιφῶν, νομίζεις, ὅτι ἡ εὐδαιμονία εἶναι ἡ πλεονεξία, ἡ ἐντρυφὴ καὶ ἡ πολυτέλεια· ἀλλ' ἐγὼ φρονῶ ὅτι ἐπειδὴ τὸ μηδενὸς χρείαν ἔχειν εἶναι θεῖον, ὅσῳ τις μετριάζει τὰς ἀλόγους ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ, τόσον περισσότερον πλησιάζει πρὸς τὴν θεότητα καὶ ἑπομένως εἰς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν. Ὁ πλοῦτος, φίλε, ἄνευ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς οὐχὶ μόνον δὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβέστατος καθίσταται, διότι τότε χρησιμεύει μόνον πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ τροφὴν τῆς πολυτελείας, τῆς ἀσωτείας καὶ τῆς κακοηθείας, γενόμενος οὕτω δηλητήριον καταστρεπτικὸν καὶ θανατηφόρον. Ὅσοι λοιπὸν δὲν ἠξεύρουν ἢ δὲν θέλουν νὰ μεταχειρισθῶσι καλῶς τὰ πλούτη των ἤθελαν πράξει φρονίμως νὰ ἀποχωρισθῶσιν αὐτά, πρὶν ἢ καταστρέψωσι δι' αὐτῶν καὶ ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους».

Ἡ περὶ τῶν κακῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ πλούτου καὶ τῆς χρηματολατρείας γνώμη τοῦ μεγάλου σοφοῦ τῆς ἀρχαιότητος συμπίπτει μὲ τὴν διδασκαλίαν τῆς Χριστιανικῆς ἠθικῆς, ἡ ὁποία διὰ τοῦ στόματος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου χαρακτηρίζει τὴν φιλαργυρίαν ὡς εἰδωλολατρείαν καὶ ρίζαν πάντων τῶν κακῶν. «Ρίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία (Α'. Τιμ. 6,10).

Πόσοι πλεονέκται καὶ χρυσοθῆραι καὶ φιλάργυροι δὲν ἐπλήρωσαν μὲ τὴν ζωήν τους τὴν πρὸς τὸ χρυσὸν ὑπερβολικὴν αὐτῶν ἀγάπην καὶ προσήλωσιν! Πόσοι πλούσιοι ἀπὸ φιλαργυ-

ρίαν δὲν ἐστέρησαν τοὺς ἑαυτούς των καὶ τὰς οἰκογενείας των τῶν ἀγαθῶν τῆς ζωῆς καὶ ἀπέθανον ὡς πτωχοὶ καὶ μὴ ἔχοντες, μέσα εἰς σωρείαν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν νομισμάτων ἢ ἄλλων ὑλικῶν ἀξιῶν, ἅτινα εὑρέθησαν μετὰ τὸν θάνατόν των. Πολλοὺς ἡ ἀκόρεστος δίψα τοῦ πλούτου καὶ τῆς φιλοχρηματίας ὡδήγησεν εἰς τὴν ἀπώλειαν καὶ τῆς ζωῆς των καὶ τῆς ψυχῆς των. Ἰδοὺ τὸ πάθημα ἑνὸς τοιούτου πλεονέκτου:

—Περὶ τὸ δειλινὸν μιᾶς ἐαρινῆς ἡμέρας ἀτμόπλοιον πλῆρες ἐπιβατῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ πολλοὶ μεταλλωρῦχοι ἐκ Καλλιφορνίας, ἀνέπλεε τὸν Μισσισιπῆν, ἕνα τῶν μεγαλειτέρων πλωτῶν ποταμῶν τῆς Β. Ἀμερικῆς. Τὸ ἀτμόπλοιον προσκροῦσαν αἰφνιδίως ἐπὶ ναυαγίου, καλυπτομένου ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀφανοῦς καὶ ἀγνώστου εἰς τὸν πλοίαρχον, ἤρχισεν ἀμέσως νὰ κατακλύζεται ὑπὸ τῶν ὑδάτων, τὰ ὁποῖα εἰσέρρευσαν εἰς τὸ κοῖτος τοῦ πλοίου. Σκηναὶ φρίκης καὶ τρόμου ἔλαβον χώραν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος μεταξὺ τῶν ἐπιβατῶν. Κατόπιν διαταγῆς τοῦ πλοιάρχου αἱ λέμβοι κατεβιβάσθησαν εἰς τὸν ποταμόν, ἀλλὰ δὲν ἐπήρκουν νὰ χωρέσουν παρὰ μόνον τὸ τέταρτον τῶν ἐπιβατῶν. Οἱ λοιποὶ ἀποβαλόντες τὰ ἐνδύματα αὐτῶν ἐρρίφθησαν εἰς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ, ὡς ἄλλοτε οἱ ναυαγήσαντες συνταξιδιῶται τοῦ Ἀποστ. Παύλου (Πράξ. 27,43) καὶ ἄλλοι μὲν ἀνερριχήθησαν ἐπὶ σανίδων, ἄλλοι δὲ ἐπὶ ἐξαρτημάτων τοῦ πλοίου καὶ οὕτως ἐσώθησαν ὅλοι διαπεραιωθέντες εἰς τὴν ξηράν. Ὀλίγα λεπτὰ μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ τελευταίου ναυαγοῦ ἐγκατάλειψιν τοῦ πλοίου, εἷς ἀκόμη ἐπιβάτης ἐνεφανίσθη ἐπὶ τοῦ καταποντιζομένου σκάφους, ὅστις ἁρπάσας ἕνα κοντὸν ἐπήδησε καὶ αὐτὸς εἰς τὸν ποταμὸν διὰ νὰ σωθῇ· ἀλλ' ἀντὶ νὰ ἐπιπλεύσῃ ὡς οἱ ἄλλοι ναυαγοί, ἐβυθίσθη ἀμέσως ὑπὸ τὸ ὕδωρ ὡς νὰ ἦτο μόλυβδος.

Μετ' ὀλίγας ὥρας τὸ πτῶμα του ἀνευρέθη εἰς τὴν ἀκτὴν καὶ κατόπιν ἐρεύνης διεπιστώθη ὅτι καθ' ὃν χρόνον οἱ συνταξιδιῶται του ἠγωνίζοντο κολυμβῶντες εἰς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ διὰ νὰ σώσωσι τὴν ζωήν των, αὐτὸς παρέμεινεν εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἐλήστευσε τὰ κιβώτια τῶν συναδέλφων του μεταλλωρύχων. Κατόπιν ἐρεύνης τοῦ πτώματος διεπιστώθη ὅτι ὅλα τὰ σακκίδια τὰ περιέχοντα τὰ χρήματα τῶν ναυαγῶν ἦσαν δεμένα γύρω εἰς τὴν μέσην του. Ἐντὸς ὀλίγων μόνον λεπτῶν τῆς ὥρας ὁ φιλάργυρος ἐκεῖνος μεταλλωρῦχος εἶχε κερδίσει

περισσότερον χρυσὸν ἀπὸ ὅσον κερδίζουν πολλοὶ ἄλλοι καθ' ὅλην των τὴν ζωήν. Ἀλλ' ἡ ἀπληστία καὶ ἡ πλεονεξία τοῦ ἐστοίχισαν τὴν ζωήν—.

Ἰδοὺ ποῦ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον ἡ ἀσύνετος καὶ ἄμετρος φιλοχρηματία. Ὁ πλοῦτος πολὺ σπανίως ἐξασφαλίζει τὴν πραγματικὴν εὐτυχίαν, τοὐναντίον πολλάκις γίνεται πρόξενος συμφορῶν, ἐνῷ ἡ ὀλιγάρκεια καὶ ἡ λελογισμένη χρῆσις αὐτοῦ συντελεῖ εἰς τὴν εὐημερίαν καὶ εἰς τὸν προβιβασμὸν εὐγενῶν σκοπῶν.

Π. Σ. Ρ.

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΖΟΜΕΝΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ

Πάντα τρέφω τὴν πεποίθησιν, ὅτι εἰς τὰς Ἱερατικὰς καὶ Θεολογικάς μας σχολὰς θὰ ἔπρεπε νὰ διδάσκεται καὶ ἡ ψυχολογία τοῦ Ἐκκλησιαζομένου Χριστιανοῦ.

Οἱ μέλλοντες ἱερεῖς καὶ κήρυκες τοῦ Θείου Λόγου δὲν γνωρίζομεν ἐπαρκῶς τὸ ψυχικὸν κλῖμα τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον ἔχομεν ἀποστολὴν νὰ ἐμβολιάσωμεν μὲ τὴν οὐράνιον διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ ν' ἀποδώσῃ οὗτος τοὺς γλυκοχύμους καρποὺς διὰ τῆς θεαρέστου του ζωῆς.

Διδασκόμεθα τί θὰ εἴπωμεν εἰς τὸν «πιστόν», τὶ ὅμως εἶναι αὐτὸς «ὁ πιστὸς» καὶ μάλιστα τῆς σημερινῆς ἐποχῆς, ὅστις ἄφησε τὰς ἐπειγούσας καὶ μὴ ἐργασίας του καὶ ἦλθεν ἵνα ἐκκλησιασθῇ, οὐδὲν γνωρίζομεν.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον διδασκόμεθα νὰ γνωρίζωμεν, πλὴν τῶν Θεολογικῶν μας μαθημάτων, εἶναι νὰ ζῶμεν ἐνάρετον βίον, εὐλαβῶς νὰ τελῶμεν τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας καὶ τὰ μυστήρια τῆς θεασυστάτου Ἐκκλησίας μας καὶ μετὰ πειστικότητος ν' ἀναπτύσσωμεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

Φαντασθῆτε τώρα καλὸν γεωργὸν ἔχοντα ἄριστα γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ λίαν ἀποδοτικὸν σπόρον καὶ ἄσβεστον ζῆλον πρὸς ἐργασίαν, ἀλλὰ μὴ γνωρίζοντα οὐδὲν περὶ τῶν οὐσιῶν καὶ συστατικῶν τοῦ ἀγροῦ τὸν ὁποῖον πρόκειται νὰ καλλιεργήσῃ καὶ σπείρῃ, ἐπ' ἐλπίδι καλῆς συγκομιδῆς.

Μέσα εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ σπορέως καὶ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου, τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου, θὰ εὕρωμεν τὰς τάξεις τῶν Εκκλησιαζομένων Χριστιανῶν μας, μὲ πολλὰς παραλλαγὰς καὶ ἀντιθέτους κατέχοντας θέσεις.

Τί ζητοῦν αὐτοὶ οἱ εὐλογημένοι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν; καὶ τί δέον ἡ Ἐκκλησία νὰ τοὺς δώσῃ:

Ἀληθῶς ὅταν ἔχω αὐτὴν τὴν ποικιλίαν τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μου, ὁ νοῦς μου συχνὰ γυρίζει εἰς αὐτοὺς καὶ ἡ καρδία μου εἰς τὸν Θεόν, ζητῶν νὰ εὕρῃ τὸν πόνον καὶ τὸν πόθον ἑνὸς ἑκάστου καὶ τὸ πρέπον φάρμακον.

Μία διάταξις τῆς Π· Διαθήκης λέγει «ὁ πιστὸς ὅστις πηγαίνει εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, πρέπει εἰς τὸν δρόμον νὰ περιπατῇ μὲ γοργὸν βῆμα». Ἀσφαλῶς διὰ ψυχικὴν προετοιμασίαν καὶ ἔνδειξιν προθυμίας καὶ χαρᾶς ὅπου πηγαίνει εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Κυρίου.

Καὶ οἱ Χριστιανοί μας καλὸν θὰ ἦτο μόλις φεύγουν ἀπὸ τὸ σπίτι των διὰ τὴν Ἐκκλησίαν νὰ λέγωσι μέσα των: «πηγαίνω εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας! πηγαίνω εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας! Διὰ ψυχικὸν λουτρὸν καὶ πνευματικὴν φώτισιν. Εἶμαι ὀρθόδοξος καὶ πηγαίνω εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας!.».

Ὅταν ὁ Χριστιανὸς αὐτὸς ἔλθῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἶναι ἀκόμη ἀλύτρωτος ἀπὸ τὰς καθημερινὰς φροντίδας τοῦ βίου, αἱ ὁποῖαι ὀρθοῦνται εἰς ἐμπόδια τῆς πνευματικῆς του περισυλλογῆς καὶ τῆς ψυχικῆς του ἠρεμίας.

Κάθεται ἐπάνω εἰς τὸ κάθισμά του μέσα εἰς τὸν Ναὸν καὶ ἁπλῶς παρακολουθεῖ τὰ τελούμενα ἐν τῷ Ναῷ, δὲν λαμβάνει μέρος εἰς τὰς ψαλμωδίας ὡς συνέβαινε ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ σήμερον εἰς ὅλας τὰς Ἀμερικανικὰς Ἐκκλησίας.

Ἀπὸ τὸν Χριστιανόν μας αὐτὸν ἡ Ἐκκλησία ζητεῖ τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχήν του. Ὁ νοῦς νὰ περιστείλῃ τὰ ἱστία καὶ νὰ ἀγκυροβολήσῃ μέσα εἰς τὸν λιμένα, τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, ἀποβιβάζουσα καὶ τὴν ψυχὴν ἔνθα τοὺς περιμένει ὁ Χριστός.

Δυστυχῶς ὁ νοῦς δὲν δείχνει πάντοτε τὴν προθυμίαν τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία θέλει ὡς ἡ Μαρία νὰ καθήσῃ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ν' ἀκούσῃ τὸν λόγον Αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ νοῦς, ὡς Μάρθα, μεριμνᾶ καὶ τυρβάζει περὶ πολλά.

Ἡ Ἐκκλησία διὰ νὰ προσελκύσῃ τὸν νοῦν τὸν καλεῖ καὶ αὐτὸν ὡς συνδαιτυμόνα μετὰ τῆς ψυχῆς εἰς τὸ τραπέζι τοῦ Χριστοῦ.

Τὰ πλούσια εἰς νοήματα καὶ μελωδικώτατα ψαλλόμενα τροπάρια

καὶ ψαλμοὶ μὲ τὰ ξεχειλίζοντα θρησκευτικὰ αἰσθήματα, ἂν ἐξασφαλίσουν τὴν σιωπὴν τοῦ νοῦ καὶ τὴν ἀφύπνισιν τοῦ μυστικισμοῦ, τότε ὁ ἐκκλησιαζόμενος Χριστιανὸς φθάνει νοερῶς ψηλὰ εἰς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ καὶ συνομιλεῖ μὲ τὸν Οὐράνιόν μας Πατέρα.

Ἡ Ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία ἔχουσα ὑπ' ὄψιν της καὶ τὰ ἀσθενήματα τῆς ἀνθρωπίνης σαρκὸς καὶ τὸ δυσπειθάρχητον τοῦ νοῦ συχνὰ μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ «πρόσχωμεν» καὶ ἄλλαι ὑπομνήσεις αἱ ὁποῖαι ὡς νὰ ἀμφιβάλλωσι διὰ τὴν πνευματικὴν παρουσίαν τοῦ ἐκκλησιαζομένου ἔρχονται νὰ μᾶς καλέσουν εἰς περισσοτέραν αὐτοσυγκέντρωσιν ἐντὸς τοῦ Ναοῦ καὶ θερμοτέραν παρακολούθησιν τῶν τελουμένων Ι. Ἀκολουθιῶν καὶ Μυστηρίων.

Εἰς δὲ τὴν Μεγάλην εἴσοδον, «τὰ ἅγια», πάλιν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ τυχὸν νοερὰ ἀπουσία μας ἐκ τοῦ Ναοῦ καὶ διὰ θερμῆς τῆς ἐκκλήσεως μᾶς καλεῖ ἡ Ἐκκλησία λέγουσα «πᾶσαν τὴν βιωτικὴν μέριμναν ἀποθώμεθα, ὡς τὸν Βασιλέα τῶν ὅλων ὑποδεξάμενοι..».

Θὰ πρέπει οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ κήρυκες τοῦ θείου λόγου νὰ ἐρωτήσωμεν τὸν ἑαυτόν μας: Οἱ Χριστιανοί μας πρέπει χαρούμενοι νὰ ἐξέρχωνται ἐκ τοῦ Ναοῦ ἢ λυπημένοι; Δεδομένου ὅτι ὁ ἱερεὺς καὶ κήρυξ εἶναι παθοδαμαστὴς τοῦ Χριστιανοῦ, εἶναι δυνατὸν τὸ ἔργον του αὐτὸ νὰ δημιουργήσῃ εὐχάριστον αἰσθηματικὴν κατάστασιν ἐν τῷ ἐκκλησιαζομένῳ Χριστιανῷ; ἢ μήπως θὰ τὸν χαροποιήσῃ ἡ διαπίστωσις τῆς ἁμαρτωλότητος τῆς ψυχῆς του καὶ τὰ τελεσφόρα φάρμακα πρὸς θεραπείαν αὐτῆς, τὰ ὁποῖα τοῦ ὑπέδειξεν ὁ ἐκ στόματος τοῦ Θεοῦ λαλῶν ἱερεύς;

Ἔχω παρατηρήσει ὅτι οἱ Χριστιανοί μας προσέχουν μὲ θερμοτέραν ἀφοσίωσιν τὰ κηρύγματα, τὰ ὁποῖα περιέχουσι δραματικὴν πλοκὴν καὶ αἰσθηματικὰς μεταπτώσεις καὶ ἀλλαγάς, παρὰ τὰ κηρύγματα μὲ τὰς ἀπ' εὐθείας ἰδέας καὶ συμβουλάς. Ἴσως καὶ αὐτὸ νὰ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ μυστικὰ τῆς κυριαρχίας τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία πάντοτε δίδει ἔμφασιν εἰς τὸ δραματικὸν μέρος τῆς ζωῆς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ κυρίως εἰς τὸ δρᾶμα τοῦ Γολγοθᾶ, ἐνῷ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία βρέχει τὸν χρωστῆρα της εἰς τὸν θρίαμβον τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ.

Πολλοὶ συνάδελφοι λέγουσι «πρέπει νὰ τοὺς τὰ λέμε κατάμουτρα καὶ τὸ ποίμνιόν μας ἂς κάνῃ ὅ,τι θέλει». Νομίζω ὅτι σὺν τῷ πατρικῷ

τρόπῳ ἐλέγχῳ ἐπὶ τῇ ἀμελείᾳ τῶν θρησκευτικῶν των καθηκόντων, πρέπει ν' ἀποβλέπωμεν εἰς τὴν δημιουργίαν ἰσχυρῶν θρησκευτικῶν συγκινήσεων δυναμένων νὰ ἀποβαίνουν ἡ ἐνεργοῦσα τῆς ψυχικῆς των ζωῆς δύναμις, καλλιεργῶντας ἅμα καὶ τὴν πνευματικήν του ἀνάπτυξιν καὶ τὸ ζωηρόν του ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ προσδοκᾷ πνευματικὴν βοήθειαν πρὸς ἐπιτυχίαν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς.

Δὲν ἀπεστάλημεν εἰς τὸ νὰ μεταβάλωμεν τοὺς Ναούς μας εἰς ἄσυλα ἀποκλήρων τῆς ζωῆς, ἀλλὰ εἰς ὁρμητήρια πρὸς ψυχικὴν σωτηρίαν καὶ Φυλετικὴν προαγωγήν.

Μία Ἑλληνορθόδοξος ὁμογένεια μὲ ὑγιαίνουσαν οἰκονομικὴν δύναμιν καὶ ἐθνοθρησκευτικῶς καρποφοροῦσα ἔχει πολλὰ τὰ θεάρεστα νὰ ἐπιτελέσῃ, καὶ πρὸς πλήρη ἐπιτυχίαν μας δέον νὰ γνωρίσωμεν τὴν ψυχολογίαν τοῦ ἐκκλησιαζομένου Χριστιανοῦ.

MANSFIELD, OHIO. U.S.A.

ΖΑΝΟΣ ΓΟΥΓΟΥΤΑΣ
Ἱερεύς

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΠΕΡΙ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

(ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΝ ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ)

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τ. σελ. 53)

Οἱ περὶ παντελοῦς καὶ ῥιζικῆς διαφθορᾶς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀποφαινόμενοι ἐπικαλοῦνται ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἕτερον περιλάλητον χωρίον ἐκ τῆς πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τὸ 7, 14 ἑξ, ἐξ οὗ προκύπτει τὸ ἑρμηνευτικὸν καὶ δογματικὸν πρόβλημα περὶ τοῦ ὁμιλοῦντος ἐνταῦθα «ἐγώ»· «Ἐγὼ σάρκινός εἰμι, πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Ὃ γὰρ κατεργάζομαι οὐ γινώσκω· οὐ γὰρ ὃ θέλω ἀγαθόν, τοῦτο πράσσω, ἀλλ' ὃ μισῶ πονηρόν, τοῦτο ποιῶ. Εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι καλός· νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ ἀλλὰ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία». Ὁμιλεῖ ἐνταῦθα ὁ Παῦλος περὶ τοῦ ἀνθρώπου

ἐν γένει (καὶ περὶ ἑαυτοῦ) ἐν τῇ πρὸ τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας καταστάσει ἢ ὁμιλεῖ ὁ Ἀπόστολος περὶ τοῦ ἀνθρώπου (καὶ περὶ ἑαυτοῦ) ἐν τῇ καταστάσει ἐν Χριστῷ, ἐν τῇ καταστάσει τῆς ἀποδοχῆς τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς ἐνεργείας τούτου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον; Τὴν πρώτην γνώμην εἶχεν ἀντιπροσωπεύσει ἤδη ὁ Αὐγουστῖνος κατὰ τὸν ἐναντίον τῶν Πελαγιανῶν ἀγῶνα του καὶ ἠκολούθησαν βραδύτερον αὐτῷ οἱ Προτεστάνται γενικῶς εἰς ἐπίρρωσιν τῆς περὶ παντελοῦς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος ἐν τῷ ἔργῳ τῆς σωτηρίας διδασκαλίας αὐτῶν. Νεώτεροί τινες ἐκ τῶν Προτεσταντῶν ἠμφισβήτησαν τὴν ὕπαρξιν τοιούτου προβλήματος, ἄλλως ἄλλοι τὸ χωρίον ἑρμηνεύοντες. Ἐξ ἀντιθέτου οἱ Ἕλληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατ' αὐτοὺς καὶ οἱ νεώτεροι ὀρθόδοξοι θεολόγοι ὑποστηρίζουσιν ὁμοθύμως τὴν γνώμην, ὅτι ἐν τῇ ἀρνητικῇ ἐκείνῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἀποφάνσει τοῦ Παύλου ἐν τῷ περιλαλήτῳ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ τῆς πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῆς ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ ἐν τῇ πτώσει, ὑπὸ τὸν Νόμον καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ εὑρισκομένου ἀνθρώπου, οὐχὶ δὲ περὶ τοῦ ἐν τῇ σωτηρίᾳ, ἐν τῇ μετὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ κοινωνίᾳ ἤτοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ χάριτι πραγματικῶς διάγοντος πιστοῦ. Οὕτω ἐπὶ παραδείγματι ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἑρμηνεύει· «ἐγὼ δὲ σαρκινός εἰμι, τὸν ἐν τῷ νόμῳ καὶ πρὸ τοῦ νόμου πολιτευόμενον ἄνθρωπον ὑπογράφων».[1] Καὶ ὀλίγον κατωτέρω· «Τὸ γὰρ πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ὅταν λέγῃ οὐ περὶ τῶν ἐν τῷ νόμῳ λέγει μόνον,ν ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πρὸ τοῦ νόμου βεβιωκότων καὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς γενομένων ἀνθρώπων».[2] Βεβαίως τὸ τελευταῖον τοῦτο, «τῶν ἐξ ἀρχῆς γενομένων ἀνθρώπων» οὐδέποτε δύναται νὰ δηλοῖ τὴν ἀρχέγονον κατάστασιν, ἤτοι τὴν κατάστασιν ἅμα τῇ ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Δημιουργοῦ ἐξόδῳ τοῦ ἀνθρώπου ἀλλ' ἀναφέρεται προφανῶς εἰς πάντας τοὺς ἐκ τοῦ Ἀδὰμ μετὰ τὴν παρακοὴν καὶ τὴν πτῶσιν ἐκείνου γενομένους, εἰς τοὺς ἀπογόνους. Ὁ ἱερὸς Φώτιος δέχεται, ὅτι ἐκ λόγων ἁβρότητος ὁ Ἀπόστολος ἐπιρρίπτει ἐφ' ἑαυτοῦ ὅ,τι κυρίως εἰς μομφὴν καὶ κατάκρισιν διὰ τὸ σαρκικὸν αὐτῶν φρόνημα καὶ τὴν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ζωῇ των εἰς τοὺς «τῷ Νόμῳ χρωμένους καὶ παραβαίνοντας αὐτὸν» ἁρμόζει.[3] Παραπλήσια εἶχεν ἀποδεχθῆ καὶ ὑποστηρίξει μάλιστα ἐκθύμως

[1] Migne ΕΠ. 60, 507. [2] Αὐτόθ. 508.

[3] «Ἐγὼ δὲ τὰς τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίας διώκων σαρκικὸς εἰμί. Οὐκ εἶπεν δὲ ὅτι, ὑμεῖς οἱ τῷ νόμῳ χρώμενοι καὶ παραβαίνοντες, ἵνα μὴ τραχὺν καὶ ἐπαχθῆ τὸν λόγον ποιήσῃ· ἀλλ' ἐγώ φησι, τὰ ἐκείνων ἐφ' ἑαυτοῦ σχηματίζων»

κατ' ἀρχὰς καὶ ὁ Αὐγουστῖνος ἀλλὰ βραδύτερον, κατὰ τὴν σφοδροτέραν φάσιν τοῦ ἀντιπελαγιανικοῦ ἀγῶνος του, ἐτάχθη ὁ δυτικὸς οὗτος ἐκκλησιαστικὸς ἀνὴρ ὑπὲρ τῆς γνώμης, ὅτι ἐν τῇ φοβερᾷ ἐκείνῃ καταστάσει τοῦ ἐν τῷ ἑβδόμῳ Κεφαλαίῳ τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς ὁμιλοῦντος «ἐγὼ» εὑρίσκεται εἰσέτι καὶ ὁ τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν διὰ τῆς χάριτος ἤδη οἰκειωθεὶς ἄνθρωπος ἕνεκα ἀκριβῶς τῆς εὐτελείας καὶ μηδαμινότητος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ παντὸς ὅ,τι μετὰ τῆς φύσεως ταύτης εἰς σχέσιν καὶ συνάφειαν εὑρίσκεται,[1] ἑπομένως ἕνεκα αὐτῆς ταύτης τῆς εὐτελείας καὶ μηδαμινότητος τοῦ «Ἐγώ», τοῦ ψυχολογικοῦ καὶ μεταφυσικοῦ συγχρόνως τούτου κέντρου τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως.[2] Ὁ Αὐγουστῖνος ἐδικαιολόγει τὴν νεωτέραν ταύτην περὶ τῆς εὐτελείας τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως διδασκαλίαν του διὰ τῆς θεωρίας ὅτι καὶ ἡ ἐπιθυμία (concupiscentia) ἀποτελεῖ οὐσιώδη ἐκδήλωσιν τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐμφωλευούσης ἁμαρτίας, ἐπειδή, ἂν μή τι ἄλλο, αὕτη (ἡ ἐπιθυμία) εἶναι ἀποτέλεσμα ἁμαρτίας.[3]

Ἡ διδασκαλία τοῦ Αὐγουστίνου ἐκυριάρχει συμπάσης σχεδὸν τῆς δυτικῆς θεολογικῆς διανοήσεως κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ μόνον οἱ καλούμενοι ἀνθρωπισταὶ ἐστράφησαν καὶ ἐν προκειμένῳ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.[4] Τὴν αὐγουστίνειον γνώμην ἐπανέλαβεν ὁ Λούθηρος,[5] ἀκολουθοῦσι δὲ αὐτῷ ὁ Μελάγχθων ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ σταδίου αὐτοῦ ὡς μεταρρυθμιστοῦ, ὁ Καλβῖ-

---

καὶ ἐφεξῆς δὲ οὕτω ποιεῖ τὸ τραχὺ καὶ σφοδρὸν ἐκλύων καὶ λειαίνων τῇ περὶ αὐτὸν σχηματολογίᾳ» (Παρὰ Karl Staab, μν. ἔργ. σ, 506). Πρβλ. καὶ Οἰκουμενίου Τρίκκης, Εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους (ὑπόμνημα) Migne Ε Π. 118, 457 Δ.

[1] Ἡ ἐπὶ τοῦ προκειμένου παλινῳδία τοῦ Αὐγουστίνου γίνεται καταφανὴς ἐν τῇ διατριβῇ του Contra duas epistolas Pelagianorum Migne Λ Π. 44, 549 ἑξ. ὅρα κυρίως σελ. 556 - 558.

[2] Περὶ τοῦ προβλήματος τοῦ κεντρικοῦ μεταφυσικοῦ χαρακτῆρος τοῦ «ἰδίου ἐγὼ» ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ νεωτάτη σχετικὴ ἀνάλυσις τοῦ B. Zenkowsky ἐν Das Bild vom Menschen in der Ostkirche - Stuttgart 1951 σ. 56 ἑξ. Πρβλ. Wyscheslavzev, Das Ebenbild Gottes im Wesen des Menschen. Ἐν τῷ τόμῳ τῷ ἐκδοθ. ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου, Kirche, Staat und Mensch Genf. 1937 σ. 324 - 325.

[3] Πρβλ. W. G. Kümmel, Röm 7 und die Bekehrung des Paulus, 1929, σ. 91.

[4] Πρβλ. E. Ellwein, Vom neuen Leben 1932 σ. 162 ἑξ.

[5] Πρβλ. N. Bonwetsch, Römer 7, 14 ff. in der alten Kirche und in Luthers Vorlesungen über den Römerbrief. (Ἐν Neue Kirchliche Zeitschrift 1919 σ. 135 ἑξ). Paul Althaus, Paulus und Luther über den Menschen, 1938 σ. 22. 41 ἑξ.

νος καὶ οἱ συντάκται ἐν γένει τῶν Συμβολικῶν βιβλίων τοῦ Προτεσταντισμοῦ[1]. Ὁ Μελάγχθων ἐτάχθη βραδύτερον μὲ τὴν γνώμην τῶν ἀνθρωπιστῶν ἐκ τῶν τάξεων τῶν ὁποίων καὶ προήρχετο,[2] γενόμενος οὕτω αἴτιος τῆς καλουμένης «συνεργειστικῆς ἔριδος» ἐν τῷ ἀρχεγόνῳ Προτεσταντισμῷ.[3] Ὁ δὲ Καλβῖνος κατέβαλεν ἐπίσης προσπάθειαν, ὅπως περισώσῃ «λείψανα» (ἢ «ὑπόλοιπα») τοῦ «Humanum» καὶ παρὰ τῷ ἐν τῇ πτώσει εὑρισκομένῳ ἀνθρώπῳ.[4] Ἀντίδρασις κατὰ τῆς γενικωτέρας προτεσταντικῆς ἀνθρωπολογικῆς ῥοπῆς ἐξεδηλώθη διὰ τοῦ καλουμένου Εὐσεβισμοῦ (Pietismus) διὰ τῆς κινήσεως δηλονότι τοῦ Αὐγούστου Hermann Francke ὅστις εἶχεν ἔλθει πως εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ὑποστῇ ἔν τισι σημείοις τὴν ἐπίδρασιν ταύτης,[5] καὶ τοῦ Zinzendorf κατὰ τὴν 18 ἑκατονταετηρίδα. Ἀμφότεροι οὗτοι εἶχον στρέψει τὸ ἐνδιαφέρον των εἰς τὸν ἀκέραιον ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον καὶ ἐπεδίωκον τὴν ἐκ τῆς παλαιᾶς καταστάσεως τῆς ψυχῆς προαγωγὴν εἰς τὴν νέαν κατάστασιν τῆς εὐσεβείας ὡς καὶ τὴν σταθεροποίησιν τῆς ἐν Χριστῷ εὐσεβοῦς πλέον πολιτείας τῆς νέας ἀναγεγεννημένης ὑπάρξεως.

Ἐν τῷ Ρωμαιοκαθολικισμῷ ὑπὲρ τῆς αὐγουστινείου περὶ ἀνθρώπου ἀρνητικῆς γνώμης ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ χωρίου Ρωμ. 7, 14 ἑξ., ἐτάχθη-

---

[1] Πρβλ. P. Althaus μν. ἔργ. σ. 41.

[2] Πρβλ. Fried. Loofs, Melanchton als Humanist und Reformator. Ἐν Theologische Studien und Kritiken (Gotha) 1897.

[3] Otto Ritschl, Dogmengeschichte des Protestantismus. Τόμ. II, Leipzig 1912, σ. 423 ἑξ. Πρβλ. Realencyklopädie für protestantische Theologie und Kirche. Τομ. 19 σ. 229 ἑξ (Ἄρθρ. Synergismus, Synergistischer Streit).

[4] Emil Brunner, Natur und Gnade. Zum Gespräch mit Karl Barth. Tübingen 1935 (2 ἐκδ. σ. 26 - 28). Πρβλ. Peter Barth, Das Problem der natürlichen Theologie bei Calvin. Ἐν Theologische Existenz heute. 18, 1935 σ. 36 - 37. Ὑπὸ τοῦ ὀρθοδόξου Wyscheslavschev ἀπεκρούσθη ἡ περὶ τῶν «ὑπολοίπων» θεωρία τοῦ Καλβίνου καὶ τοῦ τούτῳ ἀκολουθοῦντος Emil Brunner ὡς εἰσηγουμένη τὸν χαρακτῆρα τοῦ «πράγματος» (τοῦ ἀντικειμένου) εἰς τὴν περὶ «εἰκόνος» ἀντίληψιν ὡς καὶ τὴν ποσοτικὴν ἐκτιμησιν ταύτης. (Ἐν τῷ Τόμῳ Kirche, Staat, Mensch. Genf 1937 σ. 295 ἑξ). Πρβλ. καὶ A. Bairaktaris ἐν Zeitschrift füz Systematische Teologie 14, 1937 σ. 59 - 60. Π. Μπρατσιώτη, Ἡ Θεολογία τοῦ Emil Brunner. Ἀθῆναι 1938 σ. 18 - 19.

[5] Ὅρα Ernst Benz, August Hermann Francke und Russland. Ἐν Evangelium und Osten VII. 12 1934. Τοῦ αὐτοῦ, August Hermann Francke und die deutschen Evangelischen Gemeinden in Russland. Ἐν Auslandsdeutschtum und Evangelische Kirche. Jahrbuch 1936.

σαν μετὰ τοὺς Δομηνικανοὺς οἱ Ἰανσενισταί. Οὗτοι παρὰ τὴν ὑπὸ τῆς ἐπισήμου ῥωμαιοκαθολικῆς ἐκκλησ. ἀρχῆς ἀπόρριψιν τῆς διδασκαλίας των ὡς ἀναβιώσεως τοῦ Αὐγουστινισμοῦ, (1653. Βούλλα Cum occacione), ἐπέθηκαν τὴν οὐχὶ πλέον εὐκόλως ἀπαλειφομένην σφραγῖδα των ἐπὶ τῆς μεταγενεστέρας δυτικῆς θεολογικῆς διανοήσεως ἐν τῷ ἀγῶνι ταύτης κατὰ τῶν Ἰησουϊτῶν, οἵτινες ἐν τῷ ἠθικολογικῷ, θεωρητικῷ τε καὶ πρακτικῷ, αὐτῶν συστήματι πελαγιανίζουσιν. Ἐκ τῶν νεωτέρων Προτεσταντῶν πολλοὶ ἐπανέρχονται εἰς τὴν αὐγουστίνειον (ἢ παλαιοτέραν προτεσταντικὴν) ἐκείνην ἀντίληψιν περὶ ἀνθρώπου, ἤτοι εἰς τὴν ἀρνητικὴν ἐν γένει περὶ τούτου γνώμην, ἐπεκτεινομένην καὶ εἰς αὐτὴν ἔτι τὴν ἐν Χριστῷ κατάστασιν, (τὴν τῆς σωτηρίας), ὡς ἀκριβῶς παρουσιάζεται τὸ φαινόμενον τοῦτο, κατ' αὐτούς, ὑποδηλούμενον εἰς τὸ ὑπὸ ἔρευναν χωρίον (Ρωμ. 7, 14 ἑξ.). Τὴν γνώμην ταύτην ἐκπροσωποῦσι ἐκ τῶν συγχρόνων Ποτεσταντῶν κυρίως ὁ Karl Barth,[1] καὶ οἱ περὶ αὐτὸν διαλεκτικοὶ καλούμενοι θεολόγοι.[2] Ἀντιδράσεις κατὰ τῆς τοιαύτης τάσεως καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπασχολοῦντος ἡμᾶς ἐνταῦθα σημείου δὲν ἔλλειψαν ἐν τῇ συγχρόνῳ ἐπιστημονικῇ προτεσταντικῇ διανοήσει. Ὁ γνωστὸς ἑρμηνευτὴς τῆς Καινῆς Διαθήκης Ernst Lohmayer ἀμφισβητεῖ ἐπὶ παραδείγματι τὴν ὕπαρξιν προβλήματος περὶ τῆς ἰουδαϊκῆς (μὴ χριστιανικῆς) ἢ χριστιανικῆς καταστάσεως τοῦ ἐν τῷ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ τῆς πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῆς ὁμιλοῦντος «ἐγώ». Ὁ ἑρμηνευτὴς οὗτος ἰσχυρίζεται, ὅτι ἐνταῦθα πρόκειται μόνον περὶ τῆς ὑποδείξεως τῶν σημείων παρατηρήσεως, ἀπὸ τῶν ὁποίων θεώμενον πρέπει νὰ κριθῇ «πρὸ τοῦ Θεοῦ» πᾶν «ἐμπειρικὸν ἐγώ».[3] Ὁ ἐπίσης γνωστὸς δογματικὸς Θεολόγος Paul Althaus ἀποκρούει τὴν γνώμην, ὅτι ἐν Ρωμ. 7, 14 ἑξ. ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ «Ἐγὼ» τοῦ ἐν τῇ ἐν Χριστῷ καταστάσει εὑρισκομένου, τοῦ χριστιανοῦ,[4] ἀποφαινόμενος ὅτι ἐν τῷ ὑπ' ὄψει κεφαλαίῳ τῆς πρὸς

---

[1] Ὅρα κυρίως τὸ τέλος τῆς ὑπὸ τούτου ἑρμηνείας τοῦ ἑβδόμου Κεφαλ. τῆς πρὸς Ρωμαίους, (Der Römerbrief 2 ἔκδ. 1922 σ. 255).

[2] Ἑρμηνείας τοῦ Ρωμ. 7, 14 ἑξ. τῶν λοιπῶν κορυφαίων διαλεκτικῶν Θεολόγων (R. Bultmann, F. Gogarten) ὅρα παρὰ P. Althaus μν. ἔργ. σ. 38-39

[3] Ernst Lohmayer, Grundlagen paulinischer Theologie- Tübingen 1929 σ. 43, ὑποσημ. «Deshalb lässt sich die Frage weder stellen noch beantworten, ob in Röm. 7 Erinnerungen an persönlche Erlebnisse die Darstellung bestimmen, ob hier der Jude oder der Christ spricht. Das Kapitel gibt vielmehr die Gesichtspunkte an, aus denen jedes empirische Ich gültig. d. h. vor Gott» beurteilt werden muss».

[4] Μν. ἔργ. σ. 27 ἑξ.

Ρωμαίους ἐπιστολῆς παρέχεται ἡ εἰκὼν τοῦ ὑπὸ τὸν Νόμον ἀνθρώπου, ὡς ὑποπίπτει κυρίως αὕτη εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ διὰ μέσου τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως τὴν εἰκόνα ταύτην θεωροῦντος.[1] Ὁ ἐρευνητὴς τῆς Θεολογίας τῆς Καινῆς Διαθήκης P. Feine, ὅν καὶ ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν (σ. 250), ἀποκρούων τὴν γνώμην περὶ ἀρνητικῆς ἐν γένει θεωρήσεως τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Παύλου, ὑποδηλοῖ καὶ τὰς ἐπιβλαβεῖς διὰ τὴν γενικωτέραν περὶ Ἐκκλησίας διδασκαλίαν συνεπείας, ἅς ἐπιφέρει τοιαύτη τις εἰς τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ἀποδιδομένη περὶ ἀνθρώπου γνώμη. Περὶ τῆς κατὰ τὸν Karl Barth ἐκ τοῦ Παύλου σχηματιζομένης περὶ ἀνθρώπου εἰκόνος παρατηρεῖ ὁ P. Feine, ὅτι αὕτη δὲν ἀποδίδει τὴν πραγματικὴν γνώμην τοῦ Παύλου. «Παρὰ τῷ Barth, λέγει, ἅπασα ἡ ἔμφασις πίπτει ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ὄχι καὶ ἐπὶ τῆς ἐναντιώσεως (τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν), ἐφ᾿ ὅσον ὁ ἄνθρωπος εἶναι μηδέν, ἐνῷ ὁ Θεὸς εἶναι τὰ πάντα· ἀλλ᾿ ἐν προκειμένῳ παραβλέπεται καταφανῶς μία οὐσιώδης πλευρὰ τῆς πίστεως τοῦ Παύλου. Ἡ πίστις τοῦ Παύλου δὲν εἶναι μόνον ἀποφατική. Διὰ τῆς πίστεως, διὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ συνδέσμου μετὰ τοῦ Χριστοῦ, διά τῆς δυνάμεως τοῦ πνεύματος δημιουργεῖται ἤδη κατὰ τὸν Παῦλον εἷς νέος κόσμος. Ὁ Χριστιανὸς δὲν ζῇ πλέον μόνον τὴν ἀντίφασιν, τὴν ἁμαρτίαν, τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ γνωρίζει ἑαυτὸν κεκλημένον εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. Τὴν μεγάλην νέαν περὶ ἐλευθερίας ἔννοιαν τοῦ Παύλου δὲν κατενόησεν ὁ Karl Bart», ἐπάγεται ὁ P. Feine.[2] Εἰς τὸ σημεῖον δὲ ἀκριβῶς τοῦτο ὑπομιμνήσκει ὁ ἐπιμελὴς οὗτος ἐρευνητὴς τῆς Καινῆς Διαθήκης τὰς προαναφερθείσας ἐπιβλαβεῖς διὰ τὴν περὶ Ἐκκλησίας πίστιν συνεπείας, τὰς ἀπορρεούσας ἐκ τῆς ἀρνητικῆς περὶ ἀνθρώπου, κατὰ τὸν Παῦλον δῆθεν, ἀντιλήψεως.[3]

Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἑρμηνείας τοῦ «διαλεκτικοῦ» ἑβδόμου κεφαλαίου τῆς πρὸς Ρωμαίοις ἐπιστολῆς ἀξιομνημόνευτος τυγχάνει ἡ συμβολὴ τοῦ ἐκ τῶν μεγάλων ἐκπροσώπων τῆς παρελθούσης προτεσταντικῆς γενεᾶς Θεολόγων Adolf Schlater. Τὸ Κεφάλαιον τοῦτο τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου ἔχει ἀπό τε ἀνθρωπολογικῆς καὶ ἐκκλησιολογικῆς ἀπόψεως μεγάλην σπουδαιότητα, ὡς φέρον κατ᾿ ἐξοχὴν

---

[1] Ἐνθ. ἀν. σ. 30.

[2] P. Feine, Der Apostel Paulus. Das Ringen um das geschichtliche Verständnis des Paulus 1927. σ. 204 - 205.

[3] Ἐνθ. ἀνωτ. σ. 205.

«διαλεκτικὸν» χαρακτῆρα. Ἡ συνεπὴς πραγμάτευσις τοῦ κεφαλαίου τούτου, κυρίως ὑπὸ τῶν Προτεσταντῶν, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἀρνήσεως παντὸς θετικοῦ στοιχείου ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἐν αὐτῷ ἔτι τῷ ἐν τῇ χάριτι, ἄγει εἰς τὴν ἀπορριπτέαν ἀνθρωπολογικὴν καὶ ἐκκλησιολογικὴν θεωρίαν τῆς συγχρόνου διαλεκτικῆς Θεολογίας. Ἡ προμνημονευθεῖσα ὑπὸ τοῦ A. Schlater ἑρμηνεία εἰς τὸ ὑπὸ ἔρευναν κεφάλαιον διατηρεῖ ἐπίσης τὸν «διαλεκτικὸν» χαρακτῆρα τῶν ἐξαγομένων ἐννοιῶν, ἀλλὰ παρουσιάζει τὶ τὸ ἰδιαίτερον, διότι ἀπολήγει εἰς θετικὴν ἀξιολόγησιν τοῦ ὑπὸ τὸν «Νόμον τοῦ Θεοῦ» τελοῦντος ἀνθρώπου. Ἡ πορεία τῶν σκέψεων τοῦ ἑρμηνευτοῦ τούτου ἔχει ἐν προκειμένῳ οὕτω· Τὸ ἐσωτερικὸν ἡμῶν, τὸ ὁποῖον εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἔχωμεν ὑπὸ συνεχῆ παρατήρησιν, δεικνύει ὅτι τὸ ἀγαθὸν δὲν εἶναι παρ' ἡμῖν πάτριον. Εἶναι ξένον εἰς ἡμὰς καὶ ματαίως ἀναζητοῦμεν αὐτὸ ἐν ἡμῖν. Οἰκεῖ ὕπερθεν ἡμῶν, εὑρίσκομεν δὲ αὐτὸ μόνον διὰ τοῦ ὅτι στρεφόμεθα πρὸς τὰ ἄνω, ἔνθα τοῦτο (τὸ ἀγαθὸν) εἶναι ἐγγενές. Ἀλλ' εἰς τὴν διάσπασιν ταύτην, ἐν τῇ ὁποίᾳ κινεῖται ἅπασα ἡ ζωὴ ἡμῶν, ἀνευρίσκει ὁ Schlater καὶ μίαν παρήγορον πλευράν· «Ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ δὲν συναντᾷ ἐν ἡμῖν ἐναντίωσιν μόνον καὶ ἀπόκρουσιν, παρὰ ἀντιθέτως ἔχει ἕνα σύμμαχον εἰς ἡμᾶς τοὺς ἰδίους. Εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ συμμορφούμεθα πρὸς αὐτὸν καὶ νὰ γίνηται οὗτος πηγὴ χαρᾶς δι' ἡμᾶς. Ἡ διάνοια ἡμῶν παραμένει ἀνοικτὴ εἰς τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ εἶναι ἱκανὴ νὰ ὑποταχθῇ εἰς αὐτὸν καὶ νά θέσῃ ἑαυτὴν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ»[1] Ἐν τούτῳ ἀκριβῶς προβάλλει, κατὰ τὸν Schlater, διαχωρισμὸς τοῦ ἡμετέρου «Ἐγὼ» ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἐξικνούμενος μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε νὰ δυνάμεθα νὰ λέγωμεν, ὅτι «ἡ ἐν ἡμῖν ἐνυπάρχουσα ἁμαρτία παράγει τὸ κακόν, οὐχὶ ἡμεῖς», ἡ δὲ θλιβερὰ ἀλήθεια, ὅτι οὐχὶ τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' ἡ ἁμαρτία ἐνοικεῖ ἐν ἐμοὶ νὰ δύναται νὰ περιορισθῇ εἰς τὸ ὅτι, «ἐν τῇ σαρκί μου εὑρίσκεται αὕτη οἴκοι, ὅτι διὰ μέσου τῶν φυσικῶν ἡμῶν κινημάτων οὐχί διὰ μέσου τῆς ἡμετέρας νοήσεως καὶ βουλήσεως ἐνδυναμοῦται αὕτη (ἡ ἁμαρτία)».[2] Τὸ ἀξιόλογον, τὸ ὁποῖον ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ κατορθοῖ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καταφαίνεται ἐν τῷ ὅτι «οὗτος (ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ) ὠθεῖ τοὐλάχιστον τὴν ἁμαρτίαν ἀπὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἔξω· ὑψώνει τὸ βουλητικὸν καὶ ἐπιθυμητικὸν ἡμῶν ὑπὲρ τὴν ἁμαρτίαν καὶ δίδει ἡμῖν τὴν δυνατότητα νὰ ἀφορίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς ἰδίας ἡμῶν

---

[1] D. A. Schlater, Erklärungen zum Neuen Testament. Zweiter Band, Die Briefe des Paulus 1909 σ. 102.

[2] Ἐνθ. ἀνωτ. σ. 103.

ἁμαρτίας καὶ νὰ προσχωρήσωμεν εἰς τὴν παράταξιν τοῦ Θεοῦ, λαμβάνοντες θέσιν ἐναντίον τοῦ ἰδίου ἡμῶν ἑαυτοῦ καὶ ἐναντίον τῶν ἰδίων ἡμῶν ἔργων».[1] Οὕτω λοιπὸν παρατηροῦμεν ὅτι ὁ νεώτερος οὗτος προτεστάντης ἑρμηνευτὴς διαβλέπει εἰς τὸν ἤδη διχασμένον ἄνθρωπον ἀντιμέτωπον τὸν ἐκ τοῦ νοῦ καὶ τῆς φρονήσεως ἐν γένει συνιστάμενον ἔσω ἄνθρωπον τῇ σαρκικῇ τοῦ ἰδίου ὑφῇ, «ἥτις (ὑφή) ὁδεύει τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἁμαρτωλὸν ὁδόν, ἐλαυνομένη ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτῆς κακῆς διαθέσεως ἢ ὀρέξεως».[2] Κρίνοντες ὅσα ἀνωτέρω ὡς γνώμη τοῦ Schlater ἐπὶ τῆς ἑρμηνείας τῶν ἐπιμάχων στίχων τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς ἐξετέθησαν, παρατηροῦμεν ὅτι καὶ μόνον ὅτι τὸ τελευταῖον τοῦτο καθίσταται συνειδητὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, (ἡ διάσπασις μεταξὺ ἔσω ἀνθρώπου καὶ σαρκικῆς ὑφῆς μετὰ τὴν ἁμαρτίαν), ἀρκεῖ διὰ νὰ ἀποκλεισθῇ ἡ μονομερὴς ἔξαρσις τοῦ ἀρνητικοῦ στοιχείου ἐν τῇ ὅλῃ ἀνθρωπίνῃ οὐσίᾳ, ὅπερ ἐν τῇ γενικωτέρᾳ προτεσταντικῇ παραδόσει θεωρεῖται ὡς αὐτονοήτως τὸ κεντρικὸν στοιχεῖον τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἀποτελοῦν. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου οὔτε καὶ διὰ τῆς διαπιστώσεως ἁπλῶς ὅτι τὸ περὶ ἀνθρώπου ζήτημα δὲν ἐξαντλεῖται παρὰ τῷ Παύλῳ διὰ τοῦ ὑπὸ τούτου ἀποκλεσμοῦ τῆς ἀρνητικῆς περὶ ἀνθρώπου διδασκαλίας, παρέχεται ἡ ἐν τῇ παρούσῃ ἐρεύνῃ ἐπιδιωκομένη λύσις. Ἐφ' ὅσον ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἐκτεθεισῶν σκέψεων ἀφωρμήθημεν ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ Χριστολογικοῦ περιεχομένου τῆς ἀνθρωπολογίας τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ κατωχυρώσαμεν ἤδη τοῦτο ἀρκούντως, δέον ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀναζητήσει τοῦ νοήματος τοῦ ἑβδόδου κεφαλαίου τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς, ὅπερ νομίζεται ὡς τὸ κυριώτερον τεκμήριον τῆς ἀρνητικῆς περὶ τῶν δυνατοτήτων τοῦ ἀνθρώπου θεωρίας, ἐφαρμόσωμεν τὴν αὐτὴν μέθοδον. Δέον δηλαδὴ νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν διερεύνησιν καὶ ἀνάδειξιν τῆς πραγματικότητος τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ εἰς τὴν μετὰ τοῦ Χριστοῦ κοινωνίαν διὰ τοῦ Πνεύματος μεταστάντος, ἵνα τοιουτοτρόπως καταφανῇ ἡ πραγματικὴ ἔννοια τῶν ἐν τῷ ὑπ' ὄψει κεφαλαίῳ, (ἑβδόμῳ τῆς πρὸς Ρωμ.), ἐκτιθεμένων ἐν τῇ «Χριστολογικῇ» ἀντιδιαστολῇ. Ἀνάγκη ἑπομένως ὅπως διακριβωθῶσιν αἱ κεντρικαὶ ἔννοιαι τοῦ ὀγδόου Κεφαλαίου τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἀποστόλου ἡμῶν καὶ ἐξαρθῇ ἰδίᾳ ἡ ἐν τοῖς μεταβατικοῖς στίχοις 1 καὶ 2 τοῦ νέου τούτου κεφαλαίου κεντρικὴ ἀλήθεια, ἐν ᾗ ἐμπερικλείονται εἰς ὀργανικὴν ἑνότητα ἡ Ἀνθρωπολογία μετὰ τῆς Χριστολογίας, ἀπολήγουσαι ἀμφότεραι εἰς τὴν Σωτηριολογίαν. Ἐν τοῖς ἐφεξῆς θὰ ἐκτεθῶσιν αἱ σω-

---

[1] Ἐνθ. ἀνωτ. σ. 103.

[2] Αὐτοθ.

τηριολογικαὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἀντιλήψεις ἀπὸ τῆς ἀπόψεως, ἥτις ἐνδιαφέρει τὴν παροῦσαν ἔρευναν, ἤτοι ὡς ἐπιστέγασμα τῆς περὶ ἀνθρώπου ἐν τῇ νέα καταστάσει τῆς χάριτος διδασκαλίας τοῦ Ἀποστόλου.

IV

Ἡ μετάστασις εἰς τὴν μετὰ τοῦ Χριστοῦ κοινωνίαν διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς πίστεως[1] ἐπιφέρει πλήρη ἀλλαγὴν τῆς καταστάσεως τοῦ ἀνθρώπου. Περὶ τούτων μαρτυρεῖ αὐτὴ αὕτη ἡ ἐμπειρία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Τὸ πρὶν ὁ Σαῦλος ἐστέναζεν ἄπελπις· «ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ νοΐ δουλεύω νόμῳ Θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας».[2] «Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;»[3] Νῦν ἀναφωνεῖ ἐν χαρᾷ· «οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησου, μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν. Ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέν με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου».[4] Διπλῆ τις ἐλευθερία ὑποδηλοῦται ἐνταῦθα· ἀπαλλαγὴ ἢ ἀπελευθέρωσις ἐκ τῆς κατακρίσεως καὶ ἀπαλλαγὴ ἢ ἀπελευθέρωσις ἐκ τῆς εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν θάνατον πτώσεως. Βεβαίως ἡ «σὰρξ» ὑφίσταται εἰσέτι· ἀπὸ τοῦ εἰς τὸν θάνατον ὑποκειμένου σώματος ἐξακολουθοῦσι νὰ ἀναδύωνται ἐγωϊστικὰ ἔνστικτα καὶ φίλαυτοι ὀρέξεις, τὰ ὁποῖα ἐπαπειλοῦσι νὰ ὑποδουλώσωσιν ἐκ νέου ὁλόκληρον τὸν ἄνθρωπον.[5] Ὅ,τι διὰ τῆς ἀπελευθερωτικῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας κατέστη κατ' ἀρχὴν καὶ κατ' οὐσίαν ἀδύνατον πλέον, ἤτοι τὸ «κατὰ σάρκα» ζῆν, τοῦτο εἶναι πρακτικῶς εἰσέτι δυνατόν. Ἕνεκα τούτου ἀνάγκη νὰ κληθῶσιν οἱ Χρι-

---

[1] Γαλατ. 3, 26 - 27. Πρβλ. Κολ. 2, 11 - 12.

[2] Ρωμ. 7, 25, [3] Αὐτόθ. 24.

[4] Ρωμ. 8, 1 - 2. Ἄριστα περιγράφει τὴν ἐν τῷ Παύλῳ μεταβολὴν καὶ ὁ Δ. Μπαλᾶνος εἰς στήριξιν τῆς περὶ τῶν δύο δικαιώσεων θεωρίας αὐτοῦ, περὶ ἧς κατωτέρω γενήσεται λόγος. (Ἡ περὶ δικαιώσεως διδασκαλία τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πηγῶν. Ἐν Ἀθήναις 1904 σ. 31) «Μία σκέψις ἐβασάνιζε τὸν Παῦλον «ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· Τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου». Αἴφνης ἡ θαυμασία ἐπιστροφή του μετέβαλε διὰ μιᾶς ῥιζηδὸν αὐτόν. Ὁ Θεὸς ηὐδόκησε νὰ καλέσῃ αὐτὸν διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ καὶ νὰ ἀποκαλύψῃ αὐτῷ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. Αἴφνης αἰσθάνεται ὅτι ἐν ἑαυτῷ κατηργήθη τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας καὶ ὅτι ἔπαυσε νὰ τὸν διέπῃ τὸ πνεῦμα τῆς δουλείας ὑπὸ τὸν νόμον, ὅπερ ἀντικατέστησεν ἐν αὐτῷ τὸ πνεῦμα τῆς υἱοθεσίας».

[5] Ρωμ. 8, 13. Πρβλ. Ρωμ. 6, 12.

στιανοὶ ὅπως ζῶσι καὶ πολιτεύωνται πραγματικῶς συμφώνως πρὸς τὸ Πνεῦμα, ὅπερ ἐδόθη αὐτοῖς διὰ τὴν ἐν τῇ «ζωῇ» μονιμοποίησίν των. «Ἄρα οὖν ἀδελφοί, ὀφειλέται ἐσμὲν οὐ τῇ σαρκὶ τοῦ κατὰ σάρκα ζῆν.. εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τῆς σαρκὸς θανατοῦτε, ζήσεσθε». Κατὰ ταῦτα ἡ ζωὴ τοῦ Χριστιανοῦ παρουσιάζεται ἐντεῦθεν ἤδη ὡς ἀγών,[1] διότι ἡ σὰρξ ὑφίσταται, ὡς προείπομεν. εἰσέτι, διὰ μέσου δὲ ταύτης ἡ ἁμαρτία ἐγείρει συνεχῶς ἀξιώσεις ἐπὶ σύμπαντος τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τὰς ἀξιώσεις ταύτας πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ προβάλῃ ἀντίστασιν. Τοῦτο συνεπάγεται ἀναγκαστικῶς ἀγῶνα, αἱ δὲ προκαλοῦσαι τοῦτον αἰτίαι ἐμφανίζονται οὐ μόνον ἔξωθεν ἐπερχόμεναι ἀλλὰ διὰ τῆς σαρκός, ἥτις ἀποτελεῖ ἐπίσης μέρος τῆς πραγματικότητος τοῦ ἀνθρώπου, γεννῶνται αὗται καὶ ἐντὸς αὐτοῦ.

Εἰς ἀντίφασιν εὑρίσκεται ἡ πρὸ Χριστοῦ ζωὴ καὶ ἡ ἐν Χριστῷ ζωή. Εἰς τί συνίσταται ἡ ἀντίφασις αὕτη; Πρὶν ἢ εἰσχωρήσῃ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου ὁ Χριστὸς μετὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ, εὑρίσκονται εἰς σφοδρὰν ἀλληλομαχίαν ὁ «Νοῦς», ἤτοι ὁ ἄνθρωπος ὁ ἐστραμμένος καὶ ἕτοιμος πρὸς ἀποδοχὴν τοῦ θείου θελήματος, καὶ ἡ «σάρξ», ὁ ἄνθρωπος δηλονότι ὁ διεστραμμένος, ὁ ἐναντιούμενος εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὁ «Νοῦς» ὑποκύπτει συνήθως κατὰ τὴν μάχην ταύτην. Ὁ ἔσω ἄνθρωπος λιποψυχεῖ. Δὲν κατορθοῖ νὰ προσδιορίζῃ αὐτὸς τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἁμαρτία κυριαρχεῖ διὰ τῆς σαρκὸς ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ ἀνθρώπου· «ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκὶ τὰ παθήματα τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν εἰς τὸ καρποφορῆσαι τῷ θανάτῳ»[3] Ἀλλὰ νῦν ἡ κατάστασις μεταβάλλεται. Ἐνάντιος τῇ σαρκὶ δὲν ἵσταται πλέον ὁ «Νοῦς» μόνος, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ καὶ τὸ Πνεῦμα. Τὸ Πνεῦμα δὲ τοῦτο εἶναι τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἡ δημιουργικὴ δύναμις,[4] δι' ἧς ὁ Θεὸς ἐπενήργησε καὶ αὐτὴν τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.[5] Φέρει εἰς πέρας ὅ,τι ὁ «Νοῦς», ὁ «ἔσω ἄνθρωπος», μόνος δὲν δύναται. Γίνεται (τὸ Πνεῦμα) εἰς τοιοῦτον βαθμὸν κύριον τοῦ νόμου τῆς σαρκός, ὥστε οὐ μόνον νὰ ἐμποδίζηται πλέον αὕτη ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκδηλοῦται ὡς «ἁμαρ-

[1] Ρωμ. 8 12, 13β.

[2] Πρβλ. Π. Χρήστου, Ὁ Χριστιανικὸς βίος ὡς ἀγών, κατὰ τὴν ἀρχαίαν χριστιανικὴν φιλολογίαν. (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ «Ποιμένος»), Μυτιλήνη 1951.

[3] Ρωμ. 7, 5.

[4] Πρβλ. Fr. R. Schumann. Vom Geheimnis der Schöpfung. Creator spiritus und imago Dei. 1937.

[5] Ρωμ. 8, 11. 2 Κορινθ. 4, 14. 1 Κορινθ. 6, 14.

τία» ἀλλὰ νὰ δύναται αὕτη (ἡ σὰρξ) καὶ νὰ ἀναπλάσσηται εἰς «ἀφθαρσίαν».[1] Ὁ «Νοῦς» ὡς ἔστω καὶ ἀσθενὴς τοῦ «κατ' εἰκόνα» ἐκείνου τῆς δημιουργίας[2] ἐκδήλωσις ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ ἐν τῇ μὴ ἐν Χριστῷ καταστάσει,[3] ὑποβοηθεῖ τὴν «δικαίωσιν» τοῦ ἀνθρώπου ἤτοι γενικῶς τὴν προσοικείωσιν τῆς λυτρωτικῆς χάριτος καὶ ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ, μεταβάλλεται δὲ ἐν τέλει ὁ «Νοῦς» οὗτος παρὰ τοῖς« πνευματικοῖς» εἰς «Νοῦν Χριστοῦ»[4]. Τὸ Πνεῦμα ἰώμενον τὸ «κατ' εἰκόνα», ἤτοι στερεοῦν τὴν βούλησιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐν τῷ ἀγαθῷ, ἐπεξεργάζεται τὸ «καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ», ὅπερ βεβαίως δὲν ἐκτείνεται μέχρι καὶ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, τελεσιουργεῖ τὸν «Ἁγιασμόν»,[5] πραγματοποιεῖ τὴν υἱοθεσίαν,[6] γεννᾷ «τέκνα φωτός».[7]

Ρητῶς καὶ κατηγορηματικῶς τονίζει ὁ Παῦλος τοῖς Χριστιανοῖς ὅτι ἡ ἁμαρτία δὲν θὰ κυριαρχήσῃ πλέον αὐτῶν.[8] Βεβαίως ἡ σὰρξ

---

[1] Κορινθ. 15, 53-54. 6,20. 2. Κορινθ. 5, 4 (Πρβλ. καὶ ἀνωτ. σ. 13) Ρωμ. 8, 21.

[2] Γενεσ. 1,26 Πρβλ. Κολοσσ. 3,19. Μ. Βασιλείου ἐπιστολὴ ΣΑΓ' Migne ΕΠ. 32, 864.

[3] Περὶ τῆς ἐννοίας «Νοῦς» παρὰ Παύλῳ ὅρα W. Gutbrod, Paulinische Anthropologie σ. 49 Πρβλ. P. Althaus μν. ἔργ. σ. 36 - 37 («Der νοῦς im Sinne von Röm. 7 kann nie νοῦς τῆς σαρκὸς, Gesinnung des Fleisches (Kol. 2. 18) sein, er steht ihr gegenüber... In Wahrheit nimmt Paulus in Röm 7,14 ff. nicht von seiner Anerkennung guter Taten im Judentum und Heidentum zurück». [4] 1. Κορινθ. 2, 16.

[5] 2. Κορινθ. 6, 6. Γαλατ. 5, 22. Ρωμ. 12, 6 ἑξ. Πρβλ. Γρηγορίου Νύσσης, Εἰς τὰ τῆς Γραφῆς ῥήματα· Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ ὁμοίωσιν. Migne ΕΠ. 44, 273. «κατ' εἰκόνα γὰρ ἔχω τὸ λογικὸς εἶναι, καθ' ὁμοίωσιν δὲ γίνομαι ἐν τῷ χριστιανὸς γενέσθαι». Ἰω. Χρυσοστόμου, Εἰς τὴν πρὸς Ρωμ. Ὁμιλ. 13,8 (Migne ΕΠ 60,519) «Εἶδες ὅσα κακὰ ἐκ τοῦ μὴ ἔχειν Πνεῦμα ἅγιον, θάνατος, ἔχθρα εἰς Θεόν, τὸ μὴ δύνασθαι ἀρέσαι τοῖς ἐκείνου νόμοις, τὸ μὴ εἶναι ὡς χρὴ τοῦ Χριστοῦ, τὸ μὴ ἔχειν αὐτὸν ἔνοικον. Σκόπει τοίνυν καὶ ὅσα ἀγαθὰ ἐκ τοῦ Πνεῦμα ἔχειν· τὸ Χριστοῦ εἶναι, τὸ αὐτὸν ἔχειν τὸν Χριστόν, τὸ τοῖς ἀγγέλοις ἁμιλλᾶσθαι». Μ. Βασιλείου, Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Migne ΕΠ 32. 136C «Τρία τοίνυν νοεῖς τὸν προστάσσοντα Κύριον, τὸν δημιουργοῦντα Λόγον, τὸ στερεοῦν Πνεῦμα. Τί δ' ἂν ἄλλο εἴη στερέωσις ἢ ἡ κατὰ τὸν ἁγιασμὸν τελείωσις, τὸ ἀνένδοτον καὶ ἄτρεπτον καὶ παγίως ἐρηρεισμένον ἐν ἀγαθῷ τῆς στερεώσεως ἀμφαινούσης. Ἁγιασμὸς δὲ οὐκ ἄνευ Πνεύματος». Πρβλ καὶ Β. Ἐξάρχου. Παιδαγωγικαὶ γνῶμαι τοῦ Μ. Βασιλείου Α'. Ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ μορφώσιμον αὐτοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1938. σ. 140-42. [6] Ρωμ. 8, 14. Γαλάτ. 4, 6.

[7] Ἐφεσ. 5, 8.1. Θεσσαλ. 5,5. Πρβλ. Φιλιππ. 2,15.

[8] Ρωμ. 6, 14 Πρβλ. 1. Ἰωανν. 3,6.

ὑπεμφαίνει εἰσέτι ἑαυτὴν εἰς τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ σώματος· ἕνεκα τούτου ἐπιποθεῖ ὁ Παῦλος σφόδρα τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος».[1] Ἡ σὰρξ ὅμως δὲν προσδιορίζει πλέον, ὡς τὸ πρίν, τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Παῦλος ἀναγκάζεται μὲν νὰ ἀπευθύνῃ συνεχῶς ὑποθήκας, ἐπειδὴ αἱ ἀξιώσεις τῆς ἁμαρτίας ἐγείρονται πάντοτε διὰ τῆς σαρκὸς ὡς πειρασμοὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ συμβουλεύει ἢ ἐπιτάσσει ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι αἱ συμβουλαὶ αὐτοῦ καὶ αἱ ἐπιταγαί του δύνανται νὰ ἐκπληρωθῶσιν. Τὸ, «ἡμεῖς οἱ μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦντες ἀλλὰ κατὰ Πνεῦμα»,[2] ἡ ἐπιταγή, «Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε»[3] ἀναφέρονται εἰς τοὺς Χριστιανοὺς κατ' ἀρχήν, ὡς πραγματικὴ δυνατότης τῆς ζωῆς αὐτῶν καὶ οὐχὶ μόνον ὡς ἰδανική τις ἐπίτευξις. Ὁ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ καταληφθεὶς ἄνθρωπος ἔχει λοιπὸν κατὰ Παῦλον τὸ posse non peccare, εἶναι ἀπηλλαγμένος τοῦ φοβεροῦ non posse non peccare. Βεβαίως δὲν ἔχει ἐπιτύχει τὸ non posse peccare. Ἡ ἁμαρτία ὡς δύναμις ὑφίσταται καὶ διὰ τὸν χριστιανὸν[4]. Περὶ τούτου οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν καταλείπει ἡμῖν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ἡ νέα «ἐν Χριστῷ» ἢ ἐν «Πνεύματι» ὕπαρξις δὲν ἐγκαθιδρύεται ἀποτόμως ὡς φυσική τις κατάστασις ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας ἐκβιάζουσα τρόπον τινὰ ταύτην. Ἡ στερέωσις ἐν τῇ νέᾳ καταστάσει καθίσταται βαθμιαίως δυνατὴ διὰ τῆς προόδου ἐν τῇ ὑπὸ τῆς θείας χάριτος νῦν συγκαθοριζομένῃ ἐσωτερικῇ ζωῇ τοῦ Χριστιανοῦ. «Ἡ θεία χάρις εἰσάγει αὐτὸν ἐντὸς εὐσεβοῦς ἀτμοσφαίρας, γεννᾷ ἐν αὐτῷ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἀγαθῶν, ἁγιάζει τὰς σκέψεις καὶ ἐπιθυμίας του καὶ ὠθεῖ καὶ ἐνισχύει αὐτὸν εἰς τὸν δρόμον πρὸς τὴν τελειότητα «ἄχρις οὗ μορφωθῇ (ἐν αὐτῷ) ὁ Χριστὸς» (Γαλ. 4, 19). Τότε, ὅπως γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τοὺς ἀγνώστους αὐτῷ πιστοὺς τῆς ἐν Ρώμῃ Ἐκκλησίας, «ἁμαρτία ὑμῶν οὐ κυριεύσει οὐ γάρ ἐστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν» (Ρωμ. 6, 14)».[5]

---

[1] Ρωμ. 8, 23. [2] Ρωμ. 8, 4.

[3] Γαλατ. 5,16. Πρβλ. Ἐφεσ. 4, 22 - 23. Ρωμ. 13, 14.

[4] Τοῦτο δὲν ἀγνοεῖ καὶ ἡ ψυχολογία τῶν μεταγενεστέρων Παιδαγωγῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὡς τοῦ Μ. Βασιλείου, κατὰ τὸν ὁποῖον, «ἐν τῷ ψυχικῷ βίῳ τοῦ ἀνθρώπου παρουσιάζονται δύο βασικῶς ἀπ' ἀλλήλων διαφέρουσαι περιοχαί, μία ὑλικὴ καὶ πονηρά, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν τάσεις καὶ ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς ἀντιπνευματικαί, καὶ ἑτέρα καθαυτὸ νοερὰ καὶ ἀγαθὴ καὶ θειοτέρα, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐμφανίζονται τάσεις καὶ ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς πνευματικαί». Βασιλ. Ἐξάρχου, Παιδαγωγικαὶ γνῶμαι τοῦ Μ. Βασιλείου. Α' Ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ μορφώσιμον αὐτοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1938 σ. 18.

[5] Βασιλ. Χ. Ἰωαννίδου, Ἡ περὶ θείας χάριτος διδασκαλία τῆς Καινῆς

Διὰ τῆς μεταστάσεως πρὸς τὴν νέαν ταύτην κατάστασιν τῆς χάριτος ἀπελευθεροῦται ἡ ἐνέργεια τῆς βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου. Οὕτω δύναται πλέον αὕτη νὰ «συνεργῇ» εἰς μονιμοποίησιν τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ ἀγαθῷ καὶ ἐν τῇ τελειότητι. Ἐντεῦθεν αἱ συχναὶ ἐκκλήσεις τοῦ Παύλου δι' ἁγιασμόν, διὰ νέκρωσιν τῶν ἐσωτερικῶν κινημάτων,[1] ἅτινα βάλλοντα κατὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ χριστιανοῦ ἐπιδιώκουσι νὰ ἐξωθήσωσι ταύτας εἰς νέαν διαστροφήν, εἰς νέαν πτῶσιν.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ λεχθῇ καὶ περὶ τῆς καλουμένης θεωρίας τῶν «δύο δικαιώσεων»,[2] ὅτι δὲν εὑρίσκεται αὕτη εἰς παντελῆ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Καθ' ἡμᾶς διάκρισίς τις δύναται ὄντως νὰ γίνηται εἰς τὰ στάδια τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τελειώσεως τῆς ἀντικειμενικῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλ' ἡ διάκρισις αὕτη δὲν πρέπει νὰ γίνηται εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε νὰ παρουσιάζηται ἡ «πρώτη δικαίωσις» ὡς ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ διὰ τῆς πίστεως γενομένη, ἡ δὲ «δευτέρα δικαίωσις» ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ διὰ τῆς πίστεως μετὰ τῶν ἔργων. Τοῦτο θεωροῦμεν ὡς ἄγαν ἐκ τῆς κατηγορίας τοῦ χρόνου ἐξαρτώμενον. Εἰς λύσιν τοῦ σχετικοῦ προβλήματος ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διδασκαλίας τοῦ Παύλου δυνάμεθα νὰ καταλήξωμεν ἐξ ἄλλων παρατηρήσεων. Ἐν πρώτοις ἐνθυμητέον, ὅτι ὁ Ἀπόστολος δὲν ἐκφράζεται δι' ἀπηρτισμένων ἤδη θεολογικῶν ὅρων. «Παρὰ τῷ Ἀποστόλῳ», κατὰ τὴν προσφυᾶ παρατήρησιν, «οἱ θεολογικοὶ ὅροι ἦσαν ἐλαστικοὶ καὶ δὲν εἶχον λάβει τὴν τεχνικὴν αὐτῶν σημασίαν εἰσέτι».[3] Ἀνεξαρτήτως λοιπὸν τῆς ἀκριβολογίας τῶν ὅρων δύναται ἄριστα νὰ θεωρηθῇ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐν προκειμένῳ ὡς ὁ πατὴρ τῆς βραδυτέρας ὀρθοδόξου διδασκαλίας, καθ' ἣν ἡ ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου ἀπαλλαγὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐν Χριστῷ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἀνάπλασιν τῶν ἀρχεγόνων ἀγαθῶν, μεθ' ὧν εἶχεν ἐφοδιάσει ὁ Θεὸς κατὰ τὴν δημιουργίαν τὸν ἄνθρωπον. Ἦσαν δὲ ταῦτα τὸ «κατ' εἰκόνα» (Θεοῦ), ὅπερ ἄλλωστε δὲν εἶχεν

Διαθήκης. (Ἀνατυπ. ἐκ τῆς «Θεολογίας» Τομ. Α' Περιοδ. Β') Ἐν Ἀθήναις 1941 σ. 257.

[1] Κολ. 3, 5. Πρβλ. Ρωμ. 8, 13.

[2] Τὴν θεωρίαν ταύτην ἠθέλησεν, ὡς γνωστόν, νὰ κατοχυρώσῃ ἐκ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων Θεολόγων ὁ Δ. Μπαλᾶνος. (Ἡ περὶ δικαιώσεως διδασκαλία τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πηγῶν. Ἐν Ἀθήναις 1904. Ὅρα κυρίως σ. 40-49). Τὴν θεωρίαν ἀντέκρουσεν ὁ Χ. Ἀνδροῦτσος Δογματικὴ σ. 253 - 259.

[3] Π. Χρήστου, ὁ Μέγας κανὼν Ἀνδρέου τοῦ Κρήτης. Θεσσαλονίκη, 1952 σ. 34.

ἀπαλειφθῇ ὁλοτελῶς διὰ τῆς ἁμαρτίας,[1] καὶ τὸ «καθ' ὁμοίωσιν» (Θεοῦ), ἤτοι ἡ τελικὴ ἐξέλιξις τοῦ «κατ' εἰκόνα» (τῶν δυνατοτήτων τῆς τελειότητος) διὰ τῆς ἐν τῇ χάριτι καὶ τῇ ἀρετῇ ἐλευθέρας ἐμμονῆς,[2] ὅπερ ἀκριβῶς δὲν εἶχε κατορθώσει τὸ πρῶτον ὁ ἄνθρωπος.

Μετὰ τὴν διὰ τῆς ἐν Χριστῷ ἀναγεννήσεως ἀποκάθαρσιν τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ «Εἰκόνος τοῦ Θεοῦ»[4] ἐπανατίθεται εἰς λειτουργίαν τὸ αὐτεξούσιον ἤτοι ἡ πρὸς τὴν τῷ Θεῷ ἐξομοὶωσιν λειτουργὶα, ἧς τὸ «τέλος» δὲν εἶναι καὶ ἀπαραίτητον νὰ τοποθετῆται εἰς τὴν μετεμπειρικὴν τελείωσιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος «κοπιάζει» ὑπὲρ τῶν ὑπ' αὐτοῦ διαπαιδαγωγουμένων «μέχρις οὗ μορφωθῇ Χριστός» ἐν αὐτοῖς[5] καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ἤδη αὐτῶν κατάστασιν.[6]

[1] Πρβλ. Γρηγορίου Παλαμᾶ, Κεφάλαια φυσικά, θεολογικὰ κτλ. Migne ΕΠ. 150, 1148. «Ταῦτ' ἄρα καὶ μετὰ τὴν προγονικὴν ἐκείνην ἐν τῷ παραδείσῳ διὰ τοῦ ξύλου παράβασιν καὶ πρὸ τοῦ σωματικοῦ τὸν τῆς ψυχῆς ἡμεῖς ὑποστάντες θάνατον, ὅς ἐστιν ὁ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ταύτης χωρισμός, τὸ καθ' ὁμοίωσιν εἶναι θείαν ἀποβαλόντες, τὸ κατ' εἰκόνα οὐκ ἀπωλέσαμεν».

[2] Πρβλ. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἔκδοσις ἀκριβὴς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Βιβλ. 2, 12. Migne ΕΠ. 94, 920. «.....Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα οὕτως εἶχεν, ἐξ ὁρατῆς τε καὶ ἀοράτου φύσεως δημιουργεῖ τὸν ἄνθρωπον οἰκείαις χερσί, κατ' οἰκείαν εἰκόνα τε καὶ ὁμοίωσιν· ἐκ γῆς μὲν τὸ σῶμα διαπλάσας, ψυχὴν δὲ λογικὴν καὶ νοερὰν διὰ τοῦ οἰκείου ἐμφυσήματος δοὺς αὐτῷ, ὅπερ τὸ νοερὸν δηλοῖ καὶ τὸ αὐτεξούσιον· τὸ δὲ καθ' ὁμοίωσιν τὴν τῆς ἀρετῆς κατὰ τὸ δυνατὸν ὁμοίωσιν..» Πρβλ. καὶ Βασ. Ἐξάρχου. Τὸ πρόβλημα τῆς συνεκπαιδεύσεως ἐξ ἀπόψεως ἑλληνικῆς χριστιανικῆς. Ἐν Ἀθήναις 1935 σ. 29 «... Ἅπαξ ὅμως ἐτέθη ὡς κυρία βάσις σκέψεως ἡ ἐν τοῖς Ο' διατύπωσις εὔκολον ἦτο ἡ ὑπὸ τῶν πατέρων διάκρισις τῆς ἐκφράσεως «κατ' εἰκόνα» ἀπὸ τῆς «καθ' ὁμοίωσιν». Οὕτω δὲ τὸ μὲν κατ' εἰκόνα ἐλήφθη εἰς δηλωτικὸν τοῦ «εἶναι» ὡς ἀφετηρίας, τὸ δὲ «καθ' ὁμοίωσιν» ὡς σημαῖνον τὸ εἰς ὅ δέον τὸ ε ἶ ν α ι νὰ κατατείνῃ ὡς εἰς ἴδιον τέλος».

[4] Παρατηρητέον ὅτι ἀπ' εὐθείας «εἰκόνα τοῦ Θεοῦ» χαρακτηρίζει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μόνον τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ δὴ τὸν ἀναστάντα καὶ εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ δόξαν ἀποκατασταθέντα (2. Κορινθ. 4, 4. Κολ. 1,15. Πρβλ. αὐτόθ. 3,10. Περί τοῦ «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» τοῦ ἀνθρώπου ποιεῖται ὁ Ἀπόστολος λόγον κυρίως ἐν τῇ πρὸς τὸν Χριστὸν ὡς τ ὴ ν «εἰκόνα» τοῦ Θεοῦ σωτηριολογικῇ διὰ τὸν ἄνθρωπον ἀναφορᾷ.

[5] Γαλ. 4, 19.

[6] Πρβλ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλ. εἰς Ἰωάννην Χ. β'. Migne ΕΠ. 59, 76-76· «Τοσαύτη τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως ἡ ἰσχύς, τοσαύτη τῆς χάριτος ἡ ὑπερβολή. Καὶ καθάπερ ἡ τοῦ πυρὸς φύσις τῇ τῶν μετάλλων ὁμιλήσασα γῇ, χρυσὸν αὐτὸν ἀπὸ γῆς εὐθέως ἐποίησεν· οὕτω δὴ καὶ πολλῷ μᾶλλον ἀντὶ πηλίνων χρυσοῦς τὸ βάπτισμα ἐργάζεται τοὺς λελουμένους, τοῦ Πνεύματος πυρὸς δίκην κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰς τὰς ἡμετέρας ἐμπεσόντος ψυχάς· καὶ τὴν μὲν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ κατακαίοντος, τὴν δὲ εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου νεοπαγῆ

Ἀλλὰ καὶ ἡ νέα αὕτη ἐν Χριστῷ τελικὴ ἀνάπλασις δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένη τῆς δυνατότητος εἰς νέαν πτῶσιν. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔχει πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τοιαύτην δυνατότητα.[1]
Ἐντεῦθεν αἱ προτροπαὶ πρὸς προφύλαξιν ἀκριβῶς ἀπὸ τῆς ὑπεροψίας,[2] ἥτις ὑπὸ τοῦ πειρασμοῦ ὑποκινηθεῖσα ἐγένετο αἰτία καὶ τῆς πρώτης ἐκείνης πτώσεως.[3] Ἡ διαφορὰ ἀπὸ τῆς πρώτης (τῆς ἀρχεγόνου) καταστάσεως ἔγκειται νῦν ἐν τῷ ὅτι ἡ λειτουργία τοῦ αὐτεξουσίου τοῦ ἀνθρώπου τίθεται ὑπὸ τὴν ἄγρυπνον ἐπιτήρησιν καὶ τὴν προστασίαν τῆς ἐν Χριστῷ διὰ Πνεύματος ἐνεργουμένης χάριτος τοῦ Θεοῦ.[4] Τοιουτοτρόπως παρέχεται ἐγγύησις διὰ τὴν πραγματικότητα τῆς ἐν Χριστῷ καινῆς ζωῆς, διὰ τὴν ἐν ἡμῖν παρουσίαν τοῦ «καρποῦ τοῦ Πνεύματος», ἤτοι τῆς ἀγάπης, χαρᾶς, εἰρήνης, μακροθυμίας, χρηστό-

καὶ λαμπράν, καὶ ὡς ἀπὸ χωνευτηρίου στίλβουσαν ἀναφέροντος. Καὶ τί δήποτε οὐκ εἶπεν, ὅτι ἐποίησεν αὐτοὺς τέκνα Θεοῦ, ἀλλ' ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν, τέκνα Θεοῦ γενέσθαι; δεικνὺς ὅτι πολὺ δεῖ τῆς σπουδῆς, ὥστε τὴν ἐν τῷ βαπτίσματι τῆς υἱοθεσίας ἡμῖν ἐντυπωθεῖσαν εἰκόνα, ἀκηλίδωτον δι' ὅλου διατηρῆσαι καὶ ἀνέπαφον». Πρβλ. Γρηγορίου Νύσσης, Εἰς τὴν ἡμέραν τῶν Φώτων. Migne ΕΠ 46. 596-597. «Τοιαύτην προσῆκεν εἶναι τὴν ἀναγέννησιν· οὕτως ἐξαλείφειν τὴν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν συνήθειαν· οὕτω πολιτεύεσθαι τοὺς υἱοὺς τοῦ Θεοῦ. Τέκνα γὰρ ἐκείνου μετὰ τὴν χάριν ἀκούομεν. Καὶ διὰ τοῦτο προσῆκεν ἀκριβῶς ἐπισκοπήσασθαι τὰ τοῦ γεννήτορος ἡμῶν ἰδιώματα, ἵνα πρὸς ὁμοιότητα τοῦ πατρὸς ἑαυτοὺς μορφοῦντες καὶ σχηματίζοντες, γνήσιοι φαινώμεθα παῖδες τοῦ πρὸς τὴν εἰσποίησιν ἡμᾶς τὴν κατὰ χάριν καλέσαντος». Πρβλ. τοῦ αὐτοῦ Γρηγορ. Νύσσης, Πρὸς τοὺς βραδύνοντας τὸ βάπτισμα. Αὐτόθ. 429.

[1] Γαλατ. 6, 1.

[2] Κορινθ. 10, 12. «Ὁ δοκῶν ἑστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ». Ὁ Παῦλος δὲν ἀποκλείει καὶ δι' ἑαυτὸν ἀκόμη τοιοῦτον κίνδυνον (2. Κορινθ. 12, 7). Καὶ παρ' αὐτῷ φοβεῖται ὁ Παῦλος τὴν δυνατότητα νὰ καταστῇ «ἀδόκιμος»· διὰ τοῦτο εὑρίσκεται εἰς διαρκῆ ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ εἰς τοῦτο ὑποκινοῦντος ἰδίου «σώματος» (1 Κορινθ. 9, 27).

[3] Εἰς περιγραφάς τῶν ὁμοιοτήτων μεταξὺ τῆς ἀρχεγόνου καὶ τῆς μετὰ τὸ βάπτισμα καταστάσεως ἀσμενίζει ὁ Γρηγόριος Νύσσης. «Διὰ τοῦτο καὶ μετὰ τὸ τῆς υἱοθεσίας ἀξίωμα, καὶ ὁ διάβολος ἡμῖν ἐπιβουλεύει σφοδρότερον· βασκάνῳ τηκόμενος ὀφθαλμῷ, ὅταν βλέπῃ νεογενοῦς ἀνθρώπου τὸ κάλλος, σπεύδοντος πρὸς τὴν ἐπουράνιον πολιτείαν, ἀφ' ἧς ἐκεῖνος ἐξέπεσε· καὶ πυρώδεις ἡμῖν ἐγείρει τοὺς πειρασμούς, συλῆσαι σπουδάζων καὶ τὴν δευτέραν ἐπικόσμησιν ὡς τὸν κόσμον τὸν πρότερον». (Εἰς τὴν ἡμέραν τῶν Φώτων. Ἐνθ. ἀν. σ. 597).

[4] Κορινθ. 10, 13. «Πιστὸς δὲ ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν».

τητος, ἀγαθωσύνης πίστεως, πραότητος, ἐγκρατείας.[1] Διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ παρέχεται βεβαιότης περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐνοικήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπερ «δὲν ἐπέρχεται, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, εἰς τὸν πιστὸν παροδικῶς μόνον καὶ δι' εἰδικὰς περιστάσεις, ἀλλ' εἶναι ἡ ζωτικὴ ἀρχὴ τοῦ χριστιανικοῦ βίου, ἡ ζωογόνος δύναμις, δι' ἧς κραταιοῦται ὁ ἔσω ἄνθρωπος»,[2] ὃν ἐγνωρίσαμεν (ἀνωτ. σ. 175) διεξάγοντα ἄπελπιν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ κακοῦ, τοῦ ἐμφωλεύοντος ἐντὸς τοῦ ἰδίου τοῦ ἀνθρώπου, ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ φρονήματος τῆς σαρκὸς συγκαθαριζομένῃ βουλήσει. Ἕνεκα ἀκριβῶς τῆς ἐν ἡμῖν ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπερ ἀπεργάζεται τὴν ἐν ἡμῖν ἀνάπτυξιν καὶ τελείωσιν τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, δὲν διακατέχεται ἁπλῶς ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ καλοῦ χωρὶς καὶ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ πραγματοποιήσῃ τοῦτο, (ὡς τὸ πρίν, ὅτε εὑρίσκετο ὑπὸ τὸν Νόμον),[3] ἀλλ' ἔχει πλέον ἄφθονα τὰ μέσα ἐπιτελέσεως τοῦ καλοῦ. Διότι τὴν θέσιν τοῦ σαρκικοῦ φρονήματος καταλαμβάνει πλέον διὰ τοῦ Πνεύματος ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις καὶ δι' αὐτῆς ἡ ἀκατανίκητος δύναμις πρὸς πᾶν τὸ θεάρεστον. Τοῦτο ἐγγενᾷ ἐν ἡμῖν ἀδιάψευστον ἐλπίδα περὶ τῆς ὑπὲρ ἡμῶν μερίμνης καὶ ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ἐφ' ὅσον «ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίας ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν».[4] Οὐδεμία ὀργὴ καὶ κατάκρισις ἐπαπειλεῖ πλέον τοὺς κατὰ Χριστὸν καὶ οὐχὶ κατὰ σάρκα ζῶντας, διότι τὸ τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴν ἐπενεργοῦν Πνεῦμα ἀπηλευθέρωσεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. Ἕνεκα τῆς ἀνεπαρκείας τοῦ Νόμου, ὅστις ἦτο ἐξ αἰτίας τῆς σαρκὸς ἀσθενής, κατέκρινεν ὁ Θεὸς τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, «πέμψας τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας..., ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα».[5] Οἱ ἐκ τῆς πίστεως, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ δεδικαιωμένοι, καταστάντες «υἱοὶ Θεοῦ»,[6] μετατίθενται ἐν τῇ παρούσῃ ἤδη αὐτῶν καταστάσει εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ζωῆς τοῦ Πνεύματος, ἥτις δὲν καθορίζεται πλέον ὑπὸ τῶν τῇ ὑλικῇ κατασκευῇ τοῦ ἀνθρώπου ἀντιστοιχούντων, δεσμευτικῶν τῆς τελείας ἐκδη-

[1] Γαλ. 5, 22.

[2] Β. Χ. Ἰωαννίδου, Ὁ Μυστικισμὸς τοῦ Ἀποστ. Παύλου κτλ. 1936. σ. 60.

[3] Ρωμ. 7, 18.

[4] Ρωμ. 5, 5.

[5] Ρωμ. 8, 3. 4.

[6] Γαλ. 3, 26.

λώσεως τῆς πνευματικῆς φύσεως, ὅρων, ἤτοι τῆς φυλετικῆς διακρίσεως, τῆς κοινωνικῆς ὑποστάσεως, τοῦ φύλου κ. ἄ.[1] Γίνονται ἤδη ἐνταῦθα

[1] Γαλ. 3, 28. Ἡ διαπίστωσις τοῦ Ἀποστόλου ἐνταῦθα, ὅτι ἐν τῇ ἐν Χριστῷ καταστάσει «οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ», δίδει ἀφορμὴν εἰς τὸν βαθύνουν διδάσκαλον τῆς Ἐκκλησίας Γρηγόριον τὸν Νύσσης, ὅπως ἀναπτύξῃ οὗτος ἰδιότυπον θεωρίαν περὶ τῆς «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου, τῆς τε ἀρχεγόνου καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀναπεπλασμένης. Ἡ θεωρία αὕτη εἶναι ἀξιοπαρατήρητος ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ὅτι τονίζεται δι' αὐτῆς ἡ πραγματικότης τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἐν τῇ ἐμπειρίᾳ μὲν κινουμένου ἀλλ' ἐν Χριστῷ ἀναγεγεννημένου, τὴν ἀρχέγονον ἤδη κατασκευὴν αὐτοῦ ἀνειληφότος πιστοῦ. Ἐν τῇ ἀρχεγόνῳ ταύτῃ κατασκευῇ οὐσιώδη ἀκριβῶς καὶ δὴ πρωτογενῆ χαρακτῆρα τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπετέλει, κατὰ Γρηγόριον τὸν Νύσσης, καὶ ἡ μὴ εἰς «ἄρρεν καὶ θῆλυ» διάκρισις. Τὴν ἐπαναφορὰν δὲ τοῦ χαρακτῆρος τούτου, οὐχὶ ἐν φυσικῇ ἀλλ' ἐν πνευματικῇ ἐννοίᾳ, θεωρεῖ ὁ Νύσσης βεβαιουμένην διὰ τοῦ «οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ» τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ἰδοὺ αὐτούσιος ἡ θεωρία αὕτη. «Εὑρήσομεν γὰρ ὅτι ἕτερον μέντοι τὸ κατ' εἰκόνα γενόμενον, ἕτερον δὲ τὸ νῦν ἐν ταλαιπωρίᾳ δεικνύμενον. «Ἐποίησεν ὁ Θεὸς» φησί, «τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν». Τέλος ἔχει ἡ τοῦ κα ' εἰκόνα γεγενημένη κτίσις. Εἶτα ἐπανάληψιν ποιεῖται τοῦ κατὰ τὴν κατασκευὴν λόγου, καί φησιν, «Ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς». Παντὶ γὰρ οἶμαι γνώριμον εἶναι, ὅτι ἔξω τοῦτο τοῦ πρωτοτύπου νοεῖται· «Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ», καθὼς φησὶν ὁ Ἀπόστολος, «οὔτε ἄρρεν οὔτε θῆλύ ἐστιν». Ἀλλὰ μὴν εἰς ταῦτα διῃρῆσθαι ὁ λόγος φησὶ τὸν **ἄνθρωπον**. Οὐκοῦν διπλῆ τίς ἐστιν ἡ τῆς φύσεως ἡμῶν κατασκευή, ἥτε πρὸς **τὸν** θεῖον ὡμοιωμένη ἥ τε πρὸς τὴν διαφορὰν ταύτην διῃρημένη. Τοιοῦτον γάρ τι ἐκ τῆς συντάξεως τῶν γεγραμμένων αἰνίττεται, πρῶτον μὲν εἰπών, ὅτι «ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν»· Πάλιν δὲ τοῖς εἰρημένοις ἐπαγαγών, ὅτι «Ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς», ὅπερ ἀλλότριον τῶν περὶ Θεοῦ νοουμένων ἐστίν. Οἶμαι γὰρ ἐγὼ δόγμα τι μέγα καὶ ὑψηλὸν διὰ τῶν εἰρημένων ὑπὸ τῆς θείας Γραφῆς παραδίδοσθαι. Τὸ δὲ δόγμα τοιοῦτον ἐστιν. Δύο τινῶν κατὰ τὸ ἀκρότατον πρὸς ἄλληλα διεστηκότων, μέσον ἐστὶ τὸ ἀνθρώπινον, τῆς τε θείας καὶ ἀσωμάτου φύσεως, καὶ τῆς ἀλόγου καὶ κτηνώδους ζωῆς. Ἔξεστι γὰρ ἑκατέρου τῶν εἰρημένων ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ συγκρίματι θεωρῆσαι τὴν μοῖραν· τοῦ μὲν θείου τὸ λογικόν τε καὶ διανοητικόν, ὃ τὴν κατὰ τὸ ἄρρεν καὶ θῆλυ διαφορὰν οὐ προσίεται· τοῦ δὲ ἀλόγου τὴν σωματικὴν κατασκευὴν καὶ διάπλασιν εἰς ἄρρεν τε καὶ θῆλυ μεμερισμένην. Ἑκάτερον γὰρ τούτων ἐστὶ πάντως ἐν παντὶ τῷ μετέχοντι τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Ἀλλὰ προτερεύειν τὸ νοερόν, καθὼς παρὰ τοῦ τὴν ἀνθρωπογονίαν ἐν τάξει διεξελθόντος ἐμάθομεν, ἐπιγεννηματικὴν δὲ τῷ ἀνθρώπῳ τὴν πρὸς τὸ ἄλογον κοινωνίαν τε καὶ συγγένειαν. Πρῶτον μὲν γάρ φησιν, ὅτι «ἐποίησεν ὁ Θεὸς κατ' εἰκόνα Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον», δεικνὺς διὰ τῶν εἰρημένων, καθὼς φησιν ὁ Ἀπόστολος, ὅτι ἐν τῷ τοιούτῳ ἄρρεν καὶ θῆλυ οὐκ ἔστιν, εἶτα ἐπάγει τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὰ ἰδιώματα, ὅτι «Ἄρρεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς». Αἱ ἰδέαι αὗται τοῦ Γρηγορίου Νύσσης εἶναι χαρακτηριστικαὶ διὰ τὴν ἔξαρσιν τοῦ πνευματικοῦ χαρακτῆρος τοῦ «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις

«πνευματικοί».[1] Δὲν εὑρίσκονται πλέον ἐν σαρκί, ἀλλ' ἐν τῷ πνεύματι, ἐπειδὴ τὸ Πνεῦμα οἰκεῖ ἐν αὐτοῖς. «Εἰ δέ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ».[2]

Εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ζῶσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ κοινωνίαν προσάγεται ὁ ἄνθρωπος μόνον διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προκαλεῖται καὶ πραγματοποιεῖται ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ υἱοθεσία· «εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦτε, ζήσεσθε. Ὅσοι γὰρ πνεύματι θεοῦ ἄγονται, οὗτοι υἱοί εἰσιν Θεοῦ· οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλὰ ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας, ἐν ᾧ κράζομεν· Ἀββᾶ ὁ πατήρ· αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν ὅτι ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ».[3]

Τὸ Πνεῦμα εἶναι περαιτέρω ὁ παράγων ὁ συγκρατῶν τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ καταστάσει τῆς μεταδοθείσης χάριτος, «συναντιλαμβανόμενον τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν» κατὰ τὴν προσευχὴν καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς ἐνεργείας, δι' ὧν ἐπιδιώκεται ἐλευθέρως τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ «τέλος» πάντων, ὁ ἁγιασμός.[4] Ἐν τῷ σωτηριολογικῷ τούτῳ ἀποκορυφώματι τῆς περὶ ἀνθρώπου διδασκαλίας τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καταφαίνεται περιτράνως, ὅτι οὗτος οὐδὲ αὐτὴν τὴν προπατορικὴν ὀφειλὴν θεωρεῖ πλέον ὑπάρχουσαν καὶ ἰσχύουσαν ἐν τῇ καταστάσει τῆς πλήρους καταλήψεως τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, ὑπὸ τοῦ «Πνεύματος τοῦ Χριστοῦ».[5] Ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ περὶ τοῦ Ἀδὰμ ἐπεξετείνετο ἐφ' ἅπαντας τοὺς ἐξ αὐτοῦ καταγομένους, οἵτινες ἦσαν πλέον ὑποκειμενικῶς τε καὶ ἀντικειμενικῶς ἁμαρτωλοί.[6] Ἡ κρίσις ὅμως αὕρη αἴρεται

χαρακτὴρ ἀναπλάσσεται ἐν τῇ ἐν Χριστῷ καταστάσει διὰ τοῦ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, παραμερισμοῦ καὶ τῆς εἰς «ἄρρεν καὶ θῆλυ» διακρίσεως. Πάντως οὐδὲν ἐξαναγκάζει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ Γρηγόριος Νύσσης ἀπηχεῖ τὴν γνωστὴν δοξασίαν ἀποκρύφου Εὐαγγελίου (τοῦ κατ' Αἰγυπτίους), καθ' ἣν κατὰ τὴν πλήρωσιν τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Χριστοῦ θὰ ἔχῃ ἤδη ἀρθῆ καὶ ἡ φυσικὴ διάκρισις τῶν δύο φύλων. Τὴν δοξασίαν ταύτην εἶχον ἀσπασθῆ καὶ Γνωστικίζοντες, τοὺς ὁποίους καταπολέμησεν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεύς. Στρωματ. ΙΙΙ, 13. Ἐκδ. Πρωσ. Ἀκαδημίας Τομ. 2. σ. 238 - 239. Κατὰ τὴν πολεμικήν του ταύτην παραθέτει ὁ Κλήμης ἄκρως ἀλληγορικὴν ἑρμηνείαν τοῦ «οὐκ ἔνι ἄρρεν καὶ θῆλυ», ἐντοπίζων τὴν ἔκφρασιν ταύτην εἰς τὰς ἰδιότητας τῆς ψυχῆς.

[1] Γαλ. 6, 1.

[2] Ρωμ. 8, 9.

[3] Ρωμ. 8. 13 - 17.

[4] Ρωμ. 8, 26 - 28.

[5] Ρωμ. 8, 9 Πρβλ. Ἰωανν. 16, 14.

[6] Ρωμ. 5, 19

νῦν διὰ τῆς ἀντιθέτου βουλῆς ἢ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἥτις πάντας τοὺς «ἐν Χριστῷ» ὄντας μεταποιεῖ εἰς καινὴν κτίσιν, δικαιοῖ καὶ καθιστᾷ αὐτοὺς ὄντως δικαίους ἢ ἁγίους ἐν τῇ ὑπάρξει καὶ τῇ ἐνεργείᾳ αὐτῶν. Ἀπαλλάσσει αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἀδαμικοῦ δεσμοῦ καὶ καταλλάσσει αὐτοὺς τῷ Θεῷ ἄνευ βλάβης τινος τῆς ἰδίας αὐτῶν ὑποστάσεως ἐκφαινομένης ἐν τῇ ἐκδηλώσει τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν Ἐν τῇ πληρότητι αὐτῆς, εἰς ὁλοκληρωτικὴν μεταβολὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἐξικνουμένην μέχρι καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς ὑφῆς τοῦ σώματος,[1] θὰ ἀποκαλυφθῇ ἡ διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἢ τοῦ Πνεύματος τοῦ Χριστοῦ ἐκδηλουμένη χάρις κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα καὶ ἐν τῇ θριαμβευούσῃ Ἐκκλησίᾳ. Τὴν «νέαν» ὅμως δημιουργίαν ἀποτελοῦσιν ἤδη ἀπὸ τοῦδε ἄνθρωποι εἰς δεσμὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μετὰ τοῦ Χριστοῦ, τῆς «κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας»,[2] εὑρισκόμενοι. Εἰς τούτους ἐπῆλθεν ἤδη πραγματικὴ μεταβολὴ τῆς φύσεως αὐτῶν καὶ ἐδημιουργήθη κατάστασις, ὑπερέχουσα οὐχὶ ἁπλῶς κατὰ βαθμὸν ἀλλὰ κατ' οὐσίαν τῇ διὰ τῆς πτώσεως ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ἐπεληλυθυίας. «Εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονεν καινά».[3]

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΡ. ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ, ΔΡ. Θ. καὶ Φ.
Διευθυντὴς Ἀνωτέρ. Ἐκκλ. Φροντιστηρ. Θεσ)νίκης

(Τέλος)

[1] Κορινθ. 15, 54. [2] Κολ. 1, 18. [3] Κορινθ. 5, 17.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΕΝΑΡΙΑ

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς τελέσεως καὶ ἐφέτος ἐν Λαγκαδᾷ τῶν εἰδωλολατρικῶν ἀναστεναρίων δημοσιεύομεν κατωτέρω τὰς πρὸς διαφώτισιν τοῦ λαοῦ γενομένας δηλώσεις τοῦ Π. Μητροπολίτου ἡμῶν, δημοσιευθείσας καὶ ἐν τῷ ἡμερησίῳ τύπῳ.

Α΄.

Κατάπληκτοι ἐξ ὅσων ἀνεγνώσαμεν εἰς τὰς Ἐφημερίδας περὶ τῶν ἐν Λαγκαδᾷ ἐθίμων τῶν «Ἀναστενάρηδων», ἐκφράζομεν τὴν λύπην ἡμῶν διὰ ταῦτα καὶ καλοῦμεν τὸν πιστὸν λαόν, ὅπως καταδικάσῃ αὐτὰ ὡς τελείως ἀντίθετα πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς ἁγίας ἡμῶν Πίστεως.

Χοροὶ καὶ συμπόσια καὶ μουσικὰ ὄργανα εὐτελοῦς τύπου καὶ ὑστερικαὶ κραυγαὶ καὶ ἄλλα φαινόμενα, εἰδωλολατρικῶν καὶ στερουμένων πολιτισμοῦ προελεύσεων, ὡς τὰ παρατηρούμενα εἰς τοὺς «Ἀναστενάρηδες» οὐδεμίαν ἀφίνουν ἀμφιβολίαν, ὅτι εἶναι ξένα καὶ ἀντίθετα πρὸς τὸ εὐγενὲς καὶ ὡραῖον πνεῦμα τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας καὶ τῆς Χριστιανικῆς ἐκδηλώσεως τῶν Θρησκευτικῶν τοῦ ἀνθρώπου συναισθημάτων.

Θεωροῦμεν ὡς ἁμάρτημα μέγα πᾶσαν συσχέτισιν μετὰ τῆς Ἁγίας ἡμῶν Θρησκείας, τοιούτων τοῦ συνήθους περὶ τὰ ἔργα τῶν θαυματοποιῶν τύπου φαινομένων, διὰ πολλοὺς λόγους καὶ δή, ὅτι, εἰς τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν, τὸ θαῦμα οὔτε κατασκευάζεται οὔτε προπαρασκευάζεται ἢ ἐκ τῶν προτέρων προσδιορίζεται, οὔτε δὲ ἐπιδεικνύεται ἢ γίνεται ἀντικείμενον ἀπολαυστικῆς θέας τῶν «ἐνδιαφερομένων» καὶ τῶν «περιέργων» ἀλλ᾽ εἶναι ἄμεσος ἐπέμβασις τῆς φιλανθρώπου Θείας Παντοδυνάμου Χάριτος, εἰς σωτηρίαν σωμάτων ἢ ψυχῶν, ἀνθρώπων, ἐν πίστει προσφευγόντων εἰς τὸ θεῖον ἔλεος. Ἀλλὰ τοιαῦτα στοιχεῖα οὐδαμῶς παρατηροῦνται εἰς τὰ ἔθιμα τῶν «Ἀναστενάρηδων» τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζει μόνον «χονδροκοπιὰ» τοῦ πλέον πεζοῦ καὶ ἀπολιτίστου τύπου.

Λυπούμεθα, διότι, μὴ λαβόντες ἐγκαίρως γνῶσιν περὶ τῶν ὅσων ἐν Λαγκαδᾶ θὰ συνέβαινον, δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἀπαγορεύσωμεν τὴν τέλεσιν Ἁγιασμοῦ καὶ τὴν χρῆσιν Ἱερῶν εἰκόνων εἰς ἔθιμα καθαρῶς εἰδωλολατρικὰ καὶ ἀντιχριστιανικά, θίγοντα τὴν ἁγίαν ἡμῶν θρησκείαν, διὰ τοῦ θρησκευτικοῦ αὐτῶν ἐπικαλύμματος, ὅπερ μᾶλλον ὡς ἐπέμβασις καὶ ἐξυπηρέτησις πονηρῶν πνευμάτων δέον νὰ χαρακτηρισθῇ

23)5)1951 † Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Β΄.

Κατόπιν τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Π. Παπαχριστοδούλου δημοσιευθέντος προχθὲς ἐν τῇ «Μακεδονίᾳ» ἄρθρου περὶ τῶν «Θρακικῶν Ἀναστεναρίων», καθῆκον ἡμῶν θεωροῦμεν, ὅπως, ἐν συνεχείᾳ τῆς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἡμετέρας σχετικῆς ἀνακοινώσεως, γνωρίσωμεν πρὸς τὸν Χριστιανικὸν λαὸν τῆς καθ᾽ ἡμᾶς Μητροπόλεως τὰ κάτωθι :

1) Τὰ Ἀναστενάρια οὐδεμίαν δύνανται νὰ ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν.

2) Αὐτὴ αὕτη ἡ ἐν τῷ ἄρθρῳ περιγραφὴ τῶν Ἀναστεναρίων οὐδεμίαν ἀφίνει ἀμφιβολίαν ὅτι τὸ ἔθιμον, τοῦ ὁποίου οἱ δρᾶσται

«εἶναι χωρικοὶ ἀγράμματοι καὶ θρησκόληπτοι ποὺ καταλαμβάνονται ἀπὸ μιὰ ὁμαδικὴ ὑστερία», εἶναι εἰδωλολατρικόν.

3) Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν πάντες οἱ ἐν Θράκῃ κατὰ καιροὺς ἀρχιερατεύσαντες Μητροπολῖται, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ μετέπειτα Τοποτηρητὴς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Μητροπολίτης Προύσης Δωρόθεος, κατεδίκαζον τὰ Ἀναστενάρια καὶ ἐλάμβανον μέτρα κατὰ τῶν ἀναστενάρηδων.

4) Ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία δὲν θὰ εἶχε λόγους θρησκευτικοὺς νὰ διαμαρτύρεται καὶ νὰ ἀποδοκιμάζῃ τὰ Ἀναστενάρια, ἂν ταῦτα ἐνεφανίζοντο ὡς ἁπλῆ πυροβασία. Ἐφ᾽ ὅσον ὅμως οἱ ὑποστηρικταὶ τῶν Ἀναστεναρίων θέλουν δι᾽ εὐνοήτους λόγους, νὰ συνδέσουν αὐτὰ μετὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, θίγοντες δι᾽ αὐτοῦ τὴν θρησκείαν, δικαίως οἱ ὑπεύθυνοι λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ πνευματικοὶ πατέρες τοῦ Λαοῦ διαμαρτύρονται κατὰ τῆς τοιαύτης εἰς βάρος τῆς θρησκείας ἡμῶν ἀδικίας καὶ ἐκμεταλλεύσεως.

5) Πῶς συμβιβάζονται αἱ ἐν τῷ ἄρθρῳ δύο ἀντίθετοι πρὸς ἀλλήλας ἀπόψεις κατὰ τὰς ὁποίας, ἀπὸ τὸ ἓν μέρος, τὰ Ἀναστενάρια εἶναι μία θρησκευτικὴ ἑορτὴ χριστιανική, ἕνα χριστιανικὸ ἔθιμο καί, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, τὰ Ἀναστενάρια ἔχουν τὴν ἀρχήν των σὲ παλαιοτάτη ἐποχὴ καὶ σχετίζονται μὲ πανάρχαια τελετὴ τῆς παναρχαίας διονυσιακῆς λατρείας καὶ εἶναι ἔθιμο ποὺ περιεσώθη μέχρις ἡμῶν ἐκχριστιανισμένο μέσα σὲ θρησκευτικὰ ἔθιμα, ἔθιμο μὲ παγκόσμια σημασία, γιατὶ πράγματι παρόμοια φαινόμενα σημειώνονται καὶ στὴν Ἀμερικὴν (ποίαν Ἀμερικήν;) καὶ στὶς Ἰνδίες καὶ ἀλλοῦ; Μόνον ἡ κατὰ τὰ Ἀναστενάρια θυσία τοῦ ταύρου καὶ ἡ «μὲ εὐλάβεια φύλαξις εἰς τὸ σπίτι τοῦ Ἀρχιαναστενάρη τῶν ὀργάνων τῆς θυσίας τοῦ ταύρου» προκαλεῖ τὴν φρίκην τοῦ χριστιανοῦ. Διότι ὁ χριστιανὸς εἰς μίαν μόνον πιστεύει θυσίαν, τὴν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καί, βάσει τῆς πίστεως αὐτῆς, καταδικάζει πᾶσαν ἔκτοτε αἱματηρὰν θυσίαν. μετέχων τῆς ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ σωτηρίας. διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, τὸ ὁποῖον εἶναι θυσία ἀναίμακτος καὶ ἀνάμνησις τῆς μιᾶς καὶ μόνης ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ θυσίας.

6) Εἶναι ἀρκετόν, διὰ νὰ θεωρηθοῦν τὰ ἄγνωστα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Ἀναστενάρια ὡς ἔθιμον χριστιανικόν, τὸ ὅτι οἱ ἀναστενάρηδες κάμνουν ἁγιασμὸν καὶ ἔχουν εἰκόνες «τοὺς παποῦδες» ζωγραφισμένες μάλιστα μὲ κάποια διαφορὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἁγίους; Καὶ οἱ μάγοι ὅσοι ρίχνουν τὰ χαρτιὰ καὶ βλέπουν τὴν τύχην τῶν ἀνθρώπων εἰς τοὺς καφέδες κλπ. κάμνουν τὰ ἴδια, χρησιμοποιοῦντες μάλιστα

εἰκόνας τοῦ καθιερωμένου ὀρθοδόξου τύπου, ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι λόγος ὅπως αἱ πράξεις των ἀναγνωρισθοῦν ὡς χριστιανικαί.

7) Εἶναι λίαν αὐθαίρετος καὶ ἄνευ σημασίας διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἡ γνώμη τοῦ κ. Παπαχριστοδούλου, ὁ ὁποῖος σημειωτέον δὲν εἶναι θεολόγος, ὅτι τὰ Ἀναστενάρια εἶναι θρησκευτικὴ ἑορτὴ χριστιανική, ἕνα χριστιανικὸ ἔθιμο. Διὰ νὰ θεωρηθῇ τὸ ἔθιμον χριστιανικόν, δὲν ἀρκεῖ ἡ γνώμη τοῦ κ. Παπαχριστοδούλου καὶ εἶναι ἀνάγκη ὅπως οἱ ὑποστηρικταὶ τῶν Ἀναστεναρίων, πρὸς κατοχύρωσιν τῶν ἀπόψεων αὐτῶν, ἂν αὗται εἶναι ὄντως ἀληθεῖς, ζητήσωσι τὴν γνώμην τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας.

8) Ἐφιστῶμεν τὴν ἰδιαιτέραν προσοχὴν τοῦ λαοῦ ἐπὶ τῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ ἀποκαλύψεως, κατὰ τὴν ὁποίαν εἰς τὸν κ. Τανάγραν ὀφείλεται ἡ ἀναβίωσις τοῦ ἐθίμου εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα.

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος καὶ ἡ ἐνταῦθα Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου ἐξέδωκε τὸ κάτωθι ἀνακοινωθέν :

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κατὰ τὴν συνεδρίασιν αὐτῆς τῆς 27ης Μαΐου ἐ. ἔ. λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν ὅσα ἐγένοντο καὶ ὅσα ἐγράφησαν περὶ τὰ καλούμενα «Ἀναστενάρια» ἀπεφάσισε κατὰ καθῆκον νὰ ἀνακοινώσῃ τὰ ἑξῆς :

α΄) Τὸ ὅλον φαινόμενον τῶν «Ἀναστεναρίων» (ἡ θυσία μόσχου ἢ ἄλλου ζώου, τὰ μουσικὰ ὄργανα, οἱ ὀργιαστικοὶ χοροί, ἡ πυροβασία κ. λ. π.) ἀποτελεῖ κατὰ κοινὴν πάντων καὶ αὐτῶν τῶν σημερινῶν ὀργανωτῶν καὶ ὑποστηρικτῶν των, ὁμολογίαν, προχριστιανικὸν εἰδωλολατρικὸν ἔθιμον, τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον ἔτι παρουσιάζεται ἐκτὸς τοῦ χριστιανισμοῦ μεταξὺ τῶν πρωτογόνων καὶ βαρβάρων λαῶν ὑπὸ παρεμφερεῖς μορφάς.

β΄) Ὁ χριστιανισμὸς ὡς θρησκεία πνευματικὴ κατέβαλεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως προαγάγῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀπαλλάξῃ αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς εἰδωλολατρικοῦ ἐθίμου, καὶ ἰδίᾳ ὅσους ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. Παρὰ τὴν συνεχῆ ὅμως προσπάθειαν ταύτην τῆς Ἐκκλησίας παρέμειναν ἐνιαχοῦ, μεταξὺ τῶν ἁπλοϊκῶν ἰδίᾳ, ὑπολείμματά τινα εἰδωλολατρικῶν ἐθίμων, τὰ ὁποῖα διατηρούμενα μεταξὺ τῶν ἁπλοϊκῶν τούτων καὶ ἀπαιδεύτων χριστιανῶν ἀνεμίχθησαν ὑπ' αὐτῶν μετὰ ὀλίγων χριστιανικῶν παρερμηνευομένων στοιχείων καὶ ἰδία τυπικῶν ὡς λ. χ. εὐχῶν, εἰκόνων κλπ.

γ) Ἡ Ἐκκλησία ἐπανειλημμένως κατὰ καιροὺς κατέκρινε καὶ ἀπηγόρευσε πᾶσαν ἐμφάνισιν (μεταξὺ τῶν πιστῶν) τοιούτων εἰδωλολατρικῶν πράξεων συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν «Ἀναστεναρίων». Διὰ τοῦτο ἡ ἐπανάληψις τῶν «Ἀναστεναρίων» ἀποτελεῖ πρᾶξιν ἀντίθετον καὶ πρὸς τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν καὶ πίστιν καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ δὲ χρῆσις εἰκόνων ἢ ἄλλων ἱερῶν ἀντικειμένων εἶναι προσβολὴ κατὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ καθαρὰ ἀσέβεια. Θὰ ἠδύνατο μάλιστα νὰ προστεθῇ, ὅτι ἡ διατήρησις καὶ καλλιέργεια τοιούτων πρωτογόνων συνηθειῶν καὶ ἐκδηλώσεων δὲν εἶναι πρὸς ἔπαινον τοῦ πολιτισμοῦ μας σήμερον.

δ΄) Τὸ γεγονὸς τῆς «πυροβασίας» καὶ τῆς «ἀκαΐας» ἐσφαλμένως ἐκλαμβάνεται ὡς ἔχον δῆθεν σχέσιν τινὰ πρὸς τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ πρὸς τὴν Θείαν Χάριν. Διότι ἡ χριστιανικὴ πίστις καὶ ἡ Θεία Χάρις δὲν ἐμφανίζονται καὶ δὲν δοκιμάζονται «πειραματικῶς» καὶ «χάριν ἐπιδείξεως». Ἡ χριστιανικὴ δηλαδὴ πίστις καὶ ἡ Θεία Χάρις δὲν παράγουσι θαυμαστὰ γεγονότα «κατὰ παραγγελίαν» καὶ «κατ᾽ ἐπανάληψιν» καὶ εἰς ὡρισμένην ὥραν» καὶ κατόπιν εἰδικῆς προπαρασκευῆς διὰ μηχανικῶν καὶ ὀργιαστικῶν μέσων. Ἡ χριστιανικὴ πίστις τοὐναντίον καὶ ἡ Θεία Χάρις θαυματουργοῦσιν μόνον ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ προσώπων διακρινομένων διὰ τὴν καθαρότητα τοῦ βίου των, ἀλλὰ καὶ εἰς περιπτώσεις καθ᾽ ἃς εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἐπέμβασις τῆς Θείας Χάριτος διὰ τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τῶν πιστῶν καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτῶν ἐν τῇ πίστει. Οὕτως οἱ τρεῖς Παῖδες π. χ. ριφθέντες εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς (καὶ ὄχι ἐπὶ ἀνθράκων), διότι ἠρνήθησαν νὰ προσκυνήσωσι τὸ εἴδωλον τοῦ βασιλέως Ναβουχοδονόσορος, προτιμήσαντες νὰ καῶσιν ὑπὸ τῶν φλογῶν παρὰ νὰ ἀλλαξοπιστήσωσιν, ἐσώθησαν διὰ τοῦ γενομένου θαύματος Ὁ Θεὸς δηλαδὴ ἀμείβων ἀκριβῶς τὴν ἀκλόνητον ἀφοσίωσίν των εἰς τὴν ἀληθῆ πίστιν ἔσωσεν αὐτοὺς ἐκ τῶν φλογῶν. Εἶναι εἰς πάντας προφανὲς καὶ ἀναμφισβήτητον, ὅτι οὐδὲν παρόμοιον συμβαίνει κατὰ τὰ λεγόμενα «Ἀναστενάρια».

ε΄) Τὸ ἐὰν δὲν καίωνται οἱ πόδες τῶν «πυροβατούντων» κατὰ τὰ «Ἀναστενάρια» καὶ τὰ ὅμοια, αὐτὸ ἃς ἐπιχειρήσουν νὰ ἐξηγήσουν ὅσοι ἀσχολοῦνται περὶ τὰ φακιρικὰ φαινόμενα ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἀναμιγνύουν τὸν χριστιανισμόν, ὡς πρὸς τὸν ὁποῖον ἄλλως τε εἶναι καὶ ἀναρμόδιοι.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 28)5)1952 — Ὁ Κοσμήτωρ

ΒΑΣ. Κ. ΕΞΑΡΧΟΣ

Ὡσαύτως καὶ τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἐκκλησία» ἐδημοσίευσε ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὰ ἑξῆς:

ΑΙ ΠΥΡΟΒΑΣΙΑΙ ΤΟΥ ΛΑΓΚΑΔΑ

Ἐπανελήφθη καὶ ἐφέτος, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, ἐν Λαγκαδᾷ, ἡ ὑπομιμνήσκουσα παλαιοτάτην ὀργιαστικὴν τελετὴν θρακικῆς διονυσιακῆς λατρείας, πυροβασία θιάσου τινὸς καλουμένων Ἀναστενάρηδων ἐν μανιακῇ ἐκστάσει καὶ ὑστερικῇ παραπληξίᾳ μὲ γυμνοὺς τοὺς πόδας ἐπὶ ἀνθρακιᾶς ὀρχουμένων. Ἡ ἑλληνικὴ προέλευσις τοῦ ἀγρίου τούτου ἐθίμου ὤθησέ τινας νὰ τὸ χαρακτηρίσουν ὡς μεγάλης ἐθνικῆς σημασίας τηρητέαν παράδοσιν, τὸ δὲ φαινόμενον τῆς κατὰ τὴν πυροβασίαν ἀκαΐας νὰ συσχετίσουν πρὸς τὴν ἐν τῇ καμίνῳ τοῦ πυρὸς ἀβλαβῆ τῶν τριῶν παίδων τήρησιν, τὸ δ' ἔτι χειρότερον, ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς πυροβασίας ταύτης μετὰ τῆς ἑορτῆς τῶν ἰσαποστόλων νὰ ἀναγάγουν τὸ οἰστρήλατον ἔθιμον εἰς «ἐκχριστιανισμένον» ὑπόλειμμα τῶν διονυσιακῶν μυστηρίων καὶ εἰς αὐτόχρημα «χριστιανικὴν ἑορτήν».

Ἀλλ' οἱ βάρβαροι οὗτοι φακιρισμοὶ οὐδεμίαν ἐν τῷ χριστιανισμῷ ἔχουν θέσιν, ὅθεν καὶ δικαίως ἡ Α.Σ. ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης ἐστιγμάτισε τὸ ἔθιμον ὡς ἄντικρυς ἀντιχριστιανικόν.

Παρόμοια σχόλια ἐδημοσίευσαν καὶ τὰ θρησκευτικὰ περιοδικὰ Ἀθηνῶν «Ζωή», οἱ «Τρεῖς Ἱεράρχαι» καὶ ἄλλα.

Αἱ Α. Α. Μ. Μ. οἱ Βασιλεῖς κατὰ τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων τῆς Παιδοπόλεως ἀγροτοπαίδων «ἅγιος Κωνσταντῖνος» ἐν Σίνδῳ.

Ἀπὸ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Τουρκίας κ. Μεντερὲς καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Κιουπρουλοῦ κατὰ τὴν ἄφιξιν αὐτῶν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἐν μέσῳ τῶν ἐπισήμων.

ΤΟ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΕΙΣ ΑΓΚΥΡΑΝ

Εὐγενεῖ ἐπιθυμίᾳ καὶ προσκλήσει τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας ἀνεχώρησε τῇ 25 Μαΐου σιδηροδρομικῶς εἰς Ἄγκυραν πρὸς ἐπίσημον ἐπίσκεψιν τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν.

Τὴν Α. Θ. Π. κατὰ τὸ εἰς Ἄγκυραν ταξείδιον συνώδευσαν οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Χαλκηδόνος Θωμᾶς, Ἰκονίου Ἰάκωβος, Ἴμβρου καὶ Τενέδου Μελίτων, οἱ Πανοσ. Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ἀρχιμ. Ἰάκωβος, ὁ Μ. Ἀρχιδιάκονος Γεώργιος καὶ ὁ Ἄρχων Μ. Χαρτοφύλαξ καὶ Βουλευτὴς Ἰσταμποὺλ κ. Ἀχιλ. Μόσχος.

Σκοπὸς τοῦ ταξειδίου τῆς Α. Θ. Π. ἦτο ὅπως ἐπισκεφθῇ καὶ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τοῦ Ἐξοχωτάτου Προέδρου τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας, τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν διακεκριμένων προσωπικοτήτων τῶν ἰθυνόντων τὴν φίλην Τουρκικὴν Δημοκρατίαν.

Εἰς τὴν Α. Θ. Π. καὶ τὴν ἀκολουθίαν Αὐτῆς ἐγένετο ἐγκάρδιος ὑποδοχὴ εἰς τὴν Τουρκικὴν Πρωτεύουσαν ἐκ μέρους τῶν ἐπισήμων ἀρχῶν καὶ τοῦ ἐν Ἀγκύρᾳ Ἕλληνος Πρεσβευτοῦ.

Ἡ Α. Θ. Π. κατὰ τὴν ἐν Ἀγκύρᾳ διαμονὴν ἐπεσκέφθη ἀλληλοδιαδόχως τὸν ἐξοχώτατον Πρόεδρον καὶ τοὺς Κυβερνῶντας τὴν Τουρκικὴν Δημοκρατίαν πρὸς οὓς διηρμήνευσε τὰ προσωπικὰ Αὐτῆς καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας αἰσθήματα ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως, διὰ τὴν ἐν τῇ Τουρκικῇ Δημοκρατίᾳ παρεχομένην πλήρη ἐλευθερίαν καὶ σεβασμὸν πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ ταύτῃ κεχαραγμένην σταθερὰν γραμμὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως κ. Μεντερὲς ἀνταποδίδων τὴν ἐπίσκεψιν ἀντεπεσκέφθη τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην εἰς τὸ ἐν Φαναρίῳ Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, γενόμενος τιμητικώτατα δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν τοῦ Θρόνου. Ὁ κ. Πρωθυπουργὸς διαρκούσης τῆς συνομιλίας αὐτοῦ μετὰ τῆς Α.Θ.Π. ἐκδηλώνων τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἐκτίμησιν αὐτοῦ πρὸς τὰ Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα Μπαλουκλῆ ἐνεχείρισεν εἰς τὸν Παναγιώτατον ἐπιταγὴν ἐκ 5000 λιρῶν ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν.

Ὁ κ. Μεντερὲς εἶναι ὁ πρῶτος Πρωθυπουργὸς τῆς Τουρκίας, ὁ ὁποῖος ἐπεσκέφθη ἐπισήμως τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρ-

χεῖον ἀπὸ τοῦ 1876, ὅτε ὁ τότε Μ. Βεζύρης Μιδὰτ Πασᾶς εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

Ο Τουρκικὸς τύπος ἐξῆρε τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ κ. Πρωθυπουρ-

Ἡ Α. Ε. ὁ Πρόεδρος τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας κ. Τζελὰλ Μπαγιάρ, ὑποδεχόμενος τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐν τῷ Προεδρικῷ Μεγάρῳ.

γοῦ καὶ ἐτόνισεν ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον λόγῳ τῆς ἐξαιρετικῆς αὐτοῦ θέσεως ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ θὰ συμβάλῃ εἰς τὸν πνευματικὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν εὐημερίαν τῆς Τουρκίας.

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΕΙΣ ΤΟΥΡΚΙΑΝ

Τὴν 7ην Ἰουνίου, κατόπιν ἐπισήμου προσκλήσεως, ἀνεχώρησαν διὰ τὴν Τουρκίαν, πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Ἐξοχ. Προέδρου τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας, αἱ Α. Α. Μ. Μ· οἱ Βασιλεῖς Παῦλος καὶ Φρειδερίκη, ἐπιβαίνοντες τοῦ καταδρομικοῦ Ἕλλη, συνοδευομένου ὑπὸ τοῦ ἀντιτορπιλλικοῦ Ναυαρῖνον. Ὁ φίλος Τουρκικὸς λαὸς ἐπεφύλαξεν ἐνθου-

Ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Βασίλισσα τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Μ. αἴθουσαν ὑποδοχῶν τῶν Πατριαρχείων παρὰ τῇ Α.Θ Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ κ. Ἀθηναγόρα.

σιώδη καὶ πρωτοφανῆ ὑποδοχ·ν εἰς τοὺς Ἕλληνας Βασιλεῖς Τὸ Τουρκικὸν ἔθνος εὗρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκδηλώσῃ ἀνεπιφυλάκτως τὰ ἐγκάρδια αὐτοῦ αἰσθήματα διὰ τὴν Ἑλληνοτουρκικὴν φιλίαν καὶ τὴν ὁμόθυμον συνεργασίαν τῶν δύο λαῶν ὑπὲρ τῆς ἰδικῆς των καὶ τῆς διεθνοῦς ἀσφαλείας τῆς εἰρήνης.

Οἱ Βασιλεῖς τόσον κατὰ τὴν ἐν τῇ Τουρκικῇ πρωτευούσῃ διαμονὴν αὐτῶν ὅσον καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐγένοντο ἐνθουσιωδῶς δεκτοὶ ὑπὸ τῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ Τουρκικοῦ λαοῦ. Αἱ Α. Α. Μ. Μ. κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἀφίξεως αὐτῶν ἐξ Ἀγκύρας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπεσκέφθησαν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, διαπεραιωθέντες εἰς τὸ ἱστορικὸν Φανάριον, ἔνθα ὑπεδέχθη αὐτούς ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας κατὰ τὸ Βυζαντινὸν τυπικόν, περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν Σεβασμ. Ἱεραρχῶν τοῦ Θρόνου. Ἅμα τῇ ἀφίξει τῶν Βασιλέων ἐψάλη δοξολογία ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ ναῷ χοροστατοῦντος τοῦ Πατριάρχου, ὅστις καὶ ἀνέπεμψεν εἰδικὴν ὑπὲρ τῶν Βασιλέων δέησιν. Μετὰ τὴν δοξολογίαν ἡ Α. Θ. Π. ἀνῆλθεν μετὰ τῶν Βασιλέων εἰς τὸ ἐπίσημον Πατριαρχικὸν Γραφεῖον ἔνθα καὶ προσέφερεν εἰς αὐτούς εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἱστορικῆς αὐτῶν ἐπισκέψεως ἀρχέτυπον χρυσόδετον Εὐαγγέλιον ἐκδόσεως Βενετίας μὲ τὴν ἀφιέρωσιν «Τ ῷ Β α σ ι λ ε ῖ τ ῶ ν Ἑ λ λ ή ν ω ν Π α ύ λ ῳ ε ἰ ς ε ὐ λ ο γ ί α ν». † Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀθηναγόρας. Ἡ Α. Θ. Π. προσφέρουσα τὸ Εὐαγγέλιον εἶπε τοὺς ἑξῆς βαρυσημάντους λόγους: «Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο περιέχει τὸ μήνυμα τῆς ἐλεύσεως καὶ τῆς ὑποδοχῆς Ὑμῶν ἐνταῦθα ὡς ἐπίσημον γνώρισμα τῆς ἀδελφωσύνης τῶν δύο λαῶν»

Εἰς ἀπάντησιν ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ηὐχαρίστησε καὶ ἀπένειμεν ἰδιοχείρως εἰς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Σωτῆρος.

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ

Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Κύπρου.

Ἀποτελεῖ τῷ ὄντι θλιβερὰν καὶ τραγικὴν εἰρωνείαν τὸ ὅτι ἡ Ἑλλάς, ἡ κοιτὶς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν, ἡ Ἑλλάς, ἡ ὁποία ἐδίδαξε τὸν κόσμον ὅλον νὰ ζῇ καὶ νὰ σκέπτεται ἐλευθέρως καὶ προσέφερε πλειστάκις τὸ αἷμα τῶν ἡρωϊκῶν τέκνων της—ἀκόμη καὶ σήμερον καθ' ἑκάστην προσφέρει τοῦτο ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν Κορεατῶν—παλαίει νὰ πείσῃ τὴν σύμμαχον καὶ τὴν πλέον φιλελευθέραν καὶ δημοκρατικὴν χώραν τοῦ κόσμου, τὴν Ἀγγλίαν, νὰ ἀπελευθερώσῃ τὴν ἑλληνικωτάτην μεγαλόνησον Κύπρον καὶ νὰ ἀποδώσῃ ταύτην εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρός της. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου περιέρχεται ἤδη τὰ ἐλεύθερα κράτη καὶ εὑρίσκεται τώρα

ἐν τῇ χώρᾳ μας, διαδηλῶν τὸν πόνον καὶ τὸν πόθον τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὡσαύτως ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ γεραροῦ Πρωθιεράρχου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν πανδήμῳ συγκεντρώσει ἐξήγγειλε τελευταίως ἐν ψηφίσματι, ὅτι ἐκλαμβάνει «ὡς δεινὴν προσβολὴν δι' ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνισμὸν» τὴν πείσμονα καὶ ἐπὶ τρία τέταρτα αἰῶνος παρατεινομένην ἄρνησιν τῆς Μ. Βρεττανίας, φίλης καὶ συμμάχου χώρας, ὅπως ἀναγνωρίσῃ εἰς τὸν πανάρχαιον λαὸν τῆς Κύπρου τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ ἑνώσεως μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, ἐν ᾧ ἀνεγνώρισε τοῦτο εἰς τόσους ἄλλους λαούς, ὑποδεεστέρους κατὰ τὸν πολιτισμὸν καὶ κατὰ τὴν προσφορὰν ὑπηρεσιῶν διὰ τὴν κοινὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος. Αἱ ἑκάστοτε Ἑλληνικαὶ Κυβερνήσεις ἀσφαλῶς ὑπέχουν τρομερὰς εὐθύνας, διότι δὲν διεδήλωσαν προσηκόντως τὴν πικρίαν καὶ ἐξέγερσιν ταύτην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰς τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν. Ἂς ἐλπίσωμεν, ὅτι ὁ Θεὸς θὰ φωτίσῃ τοὺς ἁρμοδίους ἑκατέρωθεν νὰ σκεφθῶσι τὸ ἀγαθόν, ὥστε νὰ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος τῆς ἐλευθερίας καὶ εἰς τὴν ἀδίκως ἐπὶ τόσα ἔτη ὑπὸ ξένον ζυγὸν βιοῦσαν ἑλληνικωτάτην Κύπρον.

Ἡ ἐν τῷ ἁγίῳ Ὄρει μοναστικὴ ζωή.

Τὸ ἅγιον Ὄρος ἀναμφισβητήτως ἀποτελεῖ μοναδικὴν ἐν τῷ κόσμῳ περιοχὴν ἱερᾶς ἡσυχίας καὶ βίου προσευχῆς διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς θεωρίας τοῦ Θεοῦ (contemplatio) καὶ ἑνώσεως μετ' Αὐτοῦ. Παραλλήλως ὑπῆρξε τὸ θεοφρούρητον τοῦτο Ὄρος πιστὸς θεματοφύλαξ τῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄγρυπνος κέρβερος πολλῶν πολυτίμων κειμηλίων, ἀρχαίων χειρογράφων καὶ ἄλλων τοιούτων τιμαλφῶν ἀντικειμένων τοῦ μακραίωνος Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ ἑλληνικὴ Ἐκκλησία καὶ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ὀφείλουν ἀΐδιον εὐγνωμοσύνην πρὸς τοὺς Ἁγιορείτας μοναχοὺς διὰ τὰς ἀνωτέρω ὑπηρεσίας των. Ἀτυχῶς ὅμως ἡ μοναστικὴ ζωὴ ἐν τῷ Ἁγ. Ὄρει φθίνει. Ἱεραὶ μοναὶ ἀριθμοῦσαι ἄλλοτε τριακοσίους καὶ τετρακοσίους μοναχούς, δὲν ἔχουν τώρα εἰμὴ 50 ἢ 60 καὶ τούτους ὑπερήλικας. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς μίαν τῶν τελευταίων της συνεδριῶν ἠσχολήθη μὲ τὸ ζήτημα τῆς ἀπελάσεως ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν εἰς Ἅγιον Ὄρος τῶν Ἁγιορειτῶν μοναχῶν «καθόσον φθίνει ὁσημέραι ἕνεκα ἐλλείψεως μοναχῶν ἡ μοναστικὴ ἀδελφότης τοῦ ἁγίου Ὄρους». Τοῦτο ὅμως δὲν ἀρκεῖ. Ἡ μοναστικὴ ζωή, ἡ ἀποχώρησις μακρὰν τῆς τύρβης τοῦ ματαίου τούτου κόσμου καὶ ἀφιέρωσις ἀπολύτως ἐν τῇ μετὰ τοῦ Θεοῦ ζωῇ ἐν τῇ μονώσει καὶ ἡσυχίᾳ ἔχει τελευταίως ἀναπτυχθῇ καὶ ἀκμάζει καὶ εἰς αὐτὰς τὰς Προτεσταντικὰς Ἐκκλησίας, ἰδίᾳ εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὰ Σκανδιναυϊκὰ Κράτη, ὅπου πολυάριθμα μοναστήρια ἔχουν ἱδρυθῇ. Εἶναι παράδοξον καὶ ἐνδεικτικὸν τῆς ἐπιφανειακῆς εὐσεβείας μας τὸ ὅτι σπανίζουν ἄνθρωποι θεωρητικοί, ἄνθρωποι φλεγόμενοι ὑπὸ ἔρωτος πρὸς τὰ θεῖα, πρὸς τὴν μετὰ τοῦ μόνου Θεοῦ ἐν ἐρημίᾳ καὶ ἐν προσευχῇ ζωῇ, ὥστε νὰ ὀλιγοστεύουν αἱ ἱεραὶ Μοναὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μας καὶ νὰ φθίνῃ ἡ μοναστικὴ ζωὴ ἐν αὐτῇ τῇ κοιτίδι της, ἐν τῷ ἁγίῳ Ὄρει. Ἡ Ἱερὰ Ἐπιστασία τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον πρέπει νὰ λάβωσιν ἀμελητεὶ καὶ συντόμως ὅλα τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα κατόπιν ἐνδελεχοῦς ἐρεύνης καὶ μελέτης τοῦ ζητήματος, ὥστε νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν

ἀκμὴν τῶν Ἱερῶν μονῶν καὶ νὰ ἑλκύσωσι καὶ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον εἰς τὸν ἅγιον ἡσυχαστικὸν βίον. Ταῦτα τὰ μέτρα δὲν δύνανται νὰ ὑποδειχθοῦν εἰς τὸ βραχὺ τοῦτο σημείωμα, ἀλλὰ θεωροῦμεν χρέος νὰ ἀναφέρωμεν ταῦτα μόνον, ὅτι πρέπει ἡ Ἀθωνιὰς Σχολὴ νὰ ἐπανιδρυθῇ καὶ νὰ λειτουργήσῃ μὲ πρόγραμμα καὶ διδακτικὸν προσωπικὸν κατάλληλον, νὰ ἐγκατασταθῇ πλῆρες τυπογραφεῖον πρὸς ἔκδοσιν βιβλίων, μελετῶν, ἐρευνῶν, μεγάλου ἁγιορειτικοῦ περιοδικοῦ, νὰ διαρρυθμισθῇ ἡ ἐσωτερικὴ ζωὴ τῶν Ἱερῶν Μονῶν κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε νὰ εἶναι οὐ μόνον κέντρα γραμμάτων καὶ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ πραγματικὰ κελλία λατρείας πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀναπτύξεως ἀνωτέρου θεωρητικοῦ καὶ ἡσυχαστικοῦ βίου, ὡς ἦσαν ἄλλοτε καὶ ὅπως εἶναι σήμερον αἱ σπουδαιότεραι ἱεραὶ Μοναὶ τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν.

Τὸ περιοδικὸν «Ἐφημέριος»

Συνιστῶμεν εἰς τὸν ἐνοριακὸν κλῆρον τὴν ἀνάγνωσιν ὅλων τῶν δημοσιευμάτων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ ὅλων τῶν θρησκευτικῶν περιοδικῶν, ἅτινα καλῇ τύχῃ ἐν ἀφθονίᾳ ἐκδίδονται εἰς τὴν χώραν μας, ἀλλὰ θὰ ἠθέλαμεν νὰ συστήσωμεν ἰδιαιτέρως τὸν «Ἐφημέριον» τὸ παράρτημα τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία». Ὁ «Ἐφημέριος» ἐκδίδεται ἀπὸ εὐσεβῆ καὶ πεπειραμένα πρόσωπα ἀπὸ ἐφημερίους μεμορφωμένους καὶ ὑπηρετήσαντας ἐπὶ ἔτη καὶ εὐδοκίμως ἐν ἐνορίαις καὶ γνωρίζοντας συνεπῶς τὰς ἀνάγκας τοῦ κλήρου καὶ τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς. Εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦτο θὰ εὕρωσι τὴν λύσιν καὶ ἱκανοποίησιν τῶν ποικίλων πνευματικῶν των ἀναγκῶν, ὥστε νὰ καταστῶσιν οἱ ἐνοριακοὶ ἱερεῖς μας πραγματικοὶ πατέρες καὶ ποιμένες τῶν ἐνοριτῶν, ἀναζωπυροῦντες διαρκῶς διὰ τῆς φλογὸς τῆς πίστεως καὶ τῆς μορφώσεώς των τὴν θρησκευτικὴν ζωὴν τῆς ἐνορίας των. Ὅσαι ἐνορίαι ηὐτύχησαν νὰ ἔχουν ἐμπνευσμένους ἱερεῖς, αὗται κατέστησαν ἑστίαι ζωηρᾶς θρησκευτικῆς ζωῆς καὶ πρότυπα τοιούτου βίου καὶ δι' ἄλλας ἐνορίας. Ἀλλὰ τοιαῦται ἐνορίαι ὑπάρχουν ἆρά γε καὶ πόσαι εἰς τὰς μεγαλουπόλεις μας;

Τὰ Ἀναστενάρια

Εἰς τὸ τεῦχος τοῦτο θὰ ἴδωσιν οἱ ἀναγνῶσται πολλὰ περὶ τοῦ ἐθίμου τῶν Ἀναστεναρίων καὶ θὰ κατατοπισθῶσιν πλήρως περὶ αὐτοῦ. Οἱ θιασῶται τῆς πυροβασίας, τῆς ἐν φωναῖς ὀργάνων καὶ ὀργιαστικῷ χορῷ τελουμένης παρὰ θιάσου ἐπονομαζομένου ὡς θιάσου τῶν ἀναστενάρηδων καὶ ἀποτελουμένου ἐκ μελῶν τῆς αὐτῆς οἰκογενείας ἢ συγγενείας ἢ κώμης, ἐιόνισαν εἰς τὰ δημοσιεύματά των καὶ τὰ οἰκονομικὰ ὀφέλη ἐκ τῆς συρροῆς θεατῶν εἰς τὰς πόλεις καὶ κώμας, ἐν αἷς τελοῦνται τὰ ἀναστενάρια κατὰ τὴν 21ην ἢ 22αν Μαΐου. Εἶναι ἐλεύθεροι νὰ κρατήσωσι τὸ ἔθιμον τῆς πυροβασίας, ὅπως διατηρεῖται καὶ τελεῖται τοῦτο καὶ εἰς ἄλλους πρωτογόνους λαοὺς τῆς Ἀφρικῆς καὶ Ἀμερικῆς, ἀλλὰ δέον νὰ ὀργανώσωσι τὰς τελετάς του κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ μὴ ἀναμιγνύωσι κατ' οὐδένα τρόπον τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Οὔτε ὁ Χριστός, οὔτε ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος, ὁ φερόμενος ὡς προστάτης τῶν Ἀναστενάρηδων πυροβατῶν, θέλουν νὰ δείξουν οἱ χριστιανοὶ τὴν πίστιν των, πατῶντες εἰς ἀναμμένα κάρβουνα.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

Λειτουργίαι Παναγιωτάτου. Ὁ Παναγιώτατος ἐτέλεσε τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον ἐν τῷ ἱ. ναῷ ἁγίου Γεωργίου τῆς Κοινότητος Ἐπανωμῆς (23|4) πανηγυρίζοντι, ἐν τῷ ἐνταῦθα ἱ. ναῷ Ζωοδόχου Πηγῆς (25|4) πανηγυρίζοντι, ἐν τῷ ἱ. ναῷ ἁγ. Ἀθανασίου χωρίου Λητῆς (25|5), καὶ ἐν τοῖς ἐνοριακοῖς ναοῖς Ἀναλήψεως (29|5), ἁγ. Σοφίας (8|6), ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Πεντηκοστῆς, χοροστατήσας καὶ κατὰ τὸν Μ. Ἑσπερινὸν καὶ ἀναγνοὺς τὰς εὐχὰς τῆς γονυκλισίας, τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πάντων ἐτέλεσε τὴν θ. λειτουργίαν ἐν τῷ πανηγυρίζοντι ἱ. ναῷ ἁγίων Πάντων τῆς ὁμωνύμου ἐνορίας (15|6) καὶ τῇ 18)6 ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ ἁγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ καθ' ἣν ἐχειροτόνησεν εἰς διάκονον τὸν ἐκ τῶν τελειοφοίτων τοῦ ἐνταῦθα Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου Ἰάκωβον Παυλάκην, τὸν ὁποῖον τὴν προηγουμένην εἶχε κείρει μοναχὸν τῆς ἱ. Μονῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Πανοράματος, ἐν τῷ μονυδρίῳ τοῦ Ὁσ. Δαβὶδ Θεσ)νίκης.

Χοροστασίαι - Λειτουργίαι Θεοφιλεστάτου. Ὁ Θ. Ἐπίσκοπος Μυρέων κ. Τιμόθεος ἐτέλεσε τὴν Θ. Λειτουργίαν καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον ἐν τοῖς ἱ. ναοῖς: Ἁγ. Γεωργίου, Νεαπόλεως, (23|4) πανηγυρίζοντι, ἁγ. Δημητρίου κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τοῦ σωματείου Παντοπωλῶν (25|4), τῇ Κυριακῇ τῶν Μυροφόρων ἐν τῷ αὐτῷ ἱ. ναῷ (4|5), Ζωοδόχου Πηγῆς, συνοικισμοῦ Ἑπταλόφου (27|4), ἁγ. Δημητρίου καὶ Τιμίου Σταυροῦ Ροδοχωρίου, (11|5) ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τοῦ σωματείου «Ἀγάπη», ἁγ. Θεράποντος, συνοικισμοῦ Κάτω Τούμπας, πανηγυρίζοντι (14|5), ἁγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, πανηγυρίζοντι (21|5), ἁγ. Σοφίας, ἐπὶ τελέσει μνημοσύνου ὑπὲρ τῶν πεσόντων ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν κατὰ τὴν μάχην τῆς Κρήτης (25|5), πρωτοβουλίᾳ τῆς ἐνταῦθα Παγκρητίου Ἀδελφότητος, Ἀναλήψεως (1|6), ἐπὶ τελέσει μνημοσύνου ὑπὲρ τῶν ἱδρυτῶν, εὐεργετῶν καὶ δωρητῶν τοῦ ἱ. ναοῦ, ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς καὶ ἁγ. Τριάδος, τῆς ὁμωνύμου Κοινότητος (9|6), πανηγυρίζοντι. Ἐχοροστάτησε δὲ καὶ ὡμίλησε ἐν τῷ ἐνταῦθα ἱ. ναῷ Ἁγίας Τριάδος κατὰ τὴν θ. λειτουργίαν τῆς 5ης Μαΐου, κατὰ τὸν καθιερωμένον καθ' ἑκάστην Δευτέραν Ἐκκλησιασμὸν τῶν μαθητῶν τοῦ ἐν τῇ ἐνορίᾳ ταύτῃ Α'. Γυμνασίου Ἀρρένων, ἁγ. Κωνσταντίνου Γ'. Σώματος Στρατοῦ κατὰ τὸν Μ. Ἑσπερινὸν τῆς (20|5), πανηγρίζοντι καὶ ἁγίας Τριάδος κατὰ τὸν Μ. Ἑσπερινὸν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, πανηγυριζοντι.

Γ'. Πανελλήνιον Προσκοπικὸν συνέδριον Ἐφόρων. Ἀπὸ τῆς 23 - 27ης Ἀπριλίου ἔλαβε χώραν ἐν τῇ ἐνταῦθα Ἀμερικανικῇ Γεωργικῇ Σχολῇ τὸ Γ' Πανελλήνιον Προσκοπικὸν Συνέδριον Ἐφόρων. Κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου τὸν Παναγιώτατον ἀντιπροσώπευσεν ὁ π. Ἀρχιμανδρίτης Τιμόθεος Παπαμιχαήλ, ἀπαγγείλας καὶ κατάλληλον τῇ περιστάσει

εὐχήν, τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς ἑπομένης ἡμέρας ὁ Θεοφιλέστατος παρέστη ἐν εἰδικῇ προσκοπικῇ τελετῇ ἐν τῷ Οἴκῳ Τυφλῶν Θεσσαλονίκης.

Τῇ Κυριακῇ 26/4 ἀφίκετο ἐνταῦθα ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς Παῦλος γενόμενος δεκτὸς ἐν τῇ ἀποβάθρᾳ τοῦ Λιμεναρχείου ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως, τοῦ Προξενικοῦ Σώματος, ἀντιπροσωπείας διαφόρων ὀργανώσεων, Σχολείων, καὶ πλήθους ἐκ τοῦ λαοῦ. Κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Βασιλέως παρέστη καὶ ἡ Α. Παναγιότης ὁ Μητροπολίτης ἡμῶν συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Μυρέων.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁ Παναγιώτατος μετὰ τοῦ Θεοφιλεστάτου παρηκολούθησαν ἐν τῇ αἰθούσῃ τελετῶν τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν τὰς ἐργασίας τοῦ Προσκοπικοῦ Συνεδρίου, παρουσίᾳ καὶ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, ἐκφωνήσαντος ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ συνεδρίου βαρυσήμαντον λόγον.

Τὸ ἑσπέρας ὁ Παναγιώτατος παρεκάθησεν εἰς τὸ πρὸς τιμὴν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως παρατεθὲν ἐν τῷ Κυβερνείῳ ὑπὸ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Β. Ἑλλάδος δεῖπνον καὶ ἐν συνεχείᾳ παρέστη εἰς τὴν ἐπακολουθήσασαν δεξίωσιν.

Τῇ ἐπαύριον ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς παρέστη εἰς τὰ ἐγκαίνια τῶν νεοδμήτων Προσκοπικῶν Κέντρων Δήμου Νεαπόλεως, τῆς Κοινότητος Νέου Κορδελιοῦ καὶ τοῦ χωρίου Νεοχωρούδας. Τὸν ἁγιασμὸν κατὰ τὰ ὡς ἄνω ἐγκαίνια ἐτέλεσεν ὁ Παναγιώτατος συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοφιλεστάτου, οἳ καὶ παρεκάθησαν τὴν μεσημβρίαν εἰς τὸ πρὸς τιμὴν τοῦ Βασιλέως παρατεθὲν γεῦμα ὑπὸ τῆς Κοινότητος Νεοχωρούδας.

Πατριαρχικὴ ἀποστολή. Τὴν Μ. Ἑβδομάδα ἀφίκοντο ἐνταῦθα οἱ Σεβ. Μητροπολῖται τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεος καὶ Περγάμου κ. Ἀδαμάντιος, ἐπὶ εἰδικῇ ἀποστολῇ, διὰ τὴν ρύθμισιν τοῦ ζητήματος τῆς ἀπαλλοτριώσεως Μοναστηριακῶν κτημάτων. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ παρακληθέντες ἐχοροστάτησαν ὁ μὲν Σεβ. Μητροπολίτης Περγάμου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ τῇ πρωΐᾳ τῆς Μ. Παρασκευῆς κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν Μ. Ὡρῶν καὶ τοῦ Μ. Ἑσπερινοῦ, ὁ δὲ Σεβ. Μητροπολίτης Πριγκηποννήσων ἐλειτούργησεν ἐν τῷ αὐτῷ ἱ. ναῷ κατὰ τὴν νύκτα τῆς Ἀναστάσεως. Ὡσαύτως οἱ ὡς ἄνω Σεβ. Μητροπολῖται παρέστησαν καὶ κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν τῆς «Ἀγάπης», (Β' Ἀνάστασις) ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ, καθ' ὃν ὁ Σεβ. Περγάμου ἀνέγνωσε Τουρκιστὶ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ Ἑσπερινοῦ ὁ προεξάρχων Π. Μητροπολίτης ἡμῶν προσεφώνησε τοὺς Πατριαρχικοὺς ἀπεσταλμένους ἐκφράσας τὴν χαρὰν αὐτοῦ καὶ τοῦ εὐσεβοῦς κλήρου καὶ λαοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης ἐπὶ τῇ ἐνταῦθα παρουσίᾳ διακεκριμένων Ἱεραρχῶν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Ἀπαντῶν ὁ Σεβ. Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεος διηρμήνευσε τὰ αἰσθήματα χαρᾶς καὶ ἀγάπης αὐτῶν ἐπὶ τῇ συμμετοχῇ εἰς τὸν Πασχάλιον ἑορτασμὸν καὶ διεβίβασε τὴν εὐλογίαν καὶ τὰς εὐχὰς τῆς Α. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου.

Ἐν τῇ Ἱ. Πατριαρχικῇ Μονῇ τῆς Ἁγ. Ἀναστασίας Βασιλικῶν περὶ τὰ τέλη Μαΐου συνῆλθεν εἰς σύσκεψιν ἡ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὁρισθεῖσα Ἐπιτροπὴ διὰ τὰ ζητήματα τῶν κτημάτων τῆς Μονῆς, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν Πατριαρχικῶν ἀπεσταλμένων καὶ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος, Κασσανδρείας κ. Καλλινίκου καὶ Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὄρους κ. Κυπριανοῦ.

Ὁ Σεβ. Περγάμου κ. Ἀδαμάντιος ἐλειτούργησεν, τῇ Κυριακῇ 1ῃ Ἰουνίου, ἐν τῷ ἱ. ναῷ τοῦ Πολιούχου ἁγ. Δημητρίου.

Τὸν Σεβ. Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεον ἑορτάσαντα τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ ἑορτὴν τῇ 1ῃ Ἰουνίου ἐπεσκέφθησαν καὶ συνεχάρησαν ἐν τῇ ἐνταῦθα Ἱ. Μονῇ Βλατέων ὁ Παναγιώτατος μετὰ τοῦ Θεοφιλεστάτου.

Ἄφιξις Τούρκων ἐπισήμων. Προερχόμενοι ἐξ Ἀθηνῶν ἀφίχθησαν εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν τῇ 30ῇ Ἀπριλίου ὁ ἐξοχ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως τῆς φίλης καὶ γείτονος Τουρκίας κ. Μεντερὲς καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Κιοπρουλοῦ, συνεδευόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἐπιτελάρχου τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, βουλευτῶν, δημοσιογράφων κλπ. Κατὰ τὴν ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ γενομένην ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν ὑπὸ τῶν ἀρχῶν, καὶ τοῦ λαοῦ, παρέστη καὶ ἡ Α. Π. ὁ Μητροπολίτης ἡμῶν.

Τὴν μεσημβρίαν ὁ Παναγιώτατος παρεκάθησεν εἰς τὸ πρὸς τιμὴν τῶν Τούρκων ἐπισήμων δοθὲν γεῦμα ἐν τῷ Κυβερνείῳ ὑπὸ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Βορ. Ἑλλάδος. Τὸ ἀπόγευμα ὁ Τοῦρκος Πρωθυπουργὸς μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τῆς συνοδείας αὐτῶν ἐπεσκέφθησαν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Μεγάρῳ τὸν Παναγιώτατον, γενόμενοι τιμητικώτατα δεκτοὶ ὑπ' αὐτοῦ, περιστοιχιζομένου ὑπὸ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου καὶ τοῦ Πρεσβυτερίου τῆς πόλεως.

Τοὺς Τούρκους ἐπισήμους ὁ Παναγιώτατος ἐδεξιώθη ἐν τῇ Μ. αἰθούσῃ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως καθ' ἣν προσέφερεν αὐτοῖς ἀναμνηστικοὺς πίνακας ζωγραφικῆς παριστῶντας τὴν ἐνταῦθα ἱστορικὴν οἰκίαν ἐν ᾗ ἐγεννήθη ὁ Κεμὰλ Ἀτατούρκ. Μετὰ εἰκοσάλεπτον παραμονὴν ἀπῆλθον προπεμφθέντες μετὰ τῶν αὐτῶν τιμῶν.

Ἀκολούθως ὁ Παναγιώτατος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Θεοφιλεστάτου παρέστη εἰς τὴν πρὸς τιμὴν τῶν Τούρκων ἐπισήμων δεξίωσιν τοῦ ἐνταῦθα Γεν. Προξένου τῆς Τουρκίας, τὸ δὲ ἑσπέρας παρεκάθησεν εἰς τὸ πρὸς τιμὴν τῶν ὡς ἄνω ἐπισήμων παρατεθὲν ὑπὸ τοῦ Δήμου Θεσσαλονίκης δεῖπνον, μετὰ τὸ ὁποῖον προέπεμψεν αὐτοὺς μετὰ τῶν λοιπῶν ἀρχῶν μέχρι τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ, ἐπιστρέφοντας εἰς τὴν χώραν αὐτῶν μέσον Ἀθηνῶν.

Ἀκρίτεια. Τὴν 17ην Μαΐου ἑσπέρας ἀφίκοντο ἐπιβαίνοντες αὐτοκινήτου εἰς τὴν πόλιν μας αἱ Α. Α. Μ. Μ. οἱ Βασιλεῖς προκειμένου νὰ παραστῶσι τὴν ἑπομένην εἰς τοὺς ἐν Χέρσῳ Κιλκὶς ὀργανωθέντας ἀθλητικοὺς ἀγῶνας τὰ «Ἀκρίτεια». Τοὺς Βασιλεῖς ὑπεδέχθησαν εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως παρὰ τὴν πλατεῖαν Μοναστηρίου ἡ Α. Π. ὁ Μητροπολίτης ἡμῶν μετὰ τοῦ Θεοφιλεστάτου, αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως καὶ πλῆθος λαοῦ.

Τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς, 18ην Μαΐου, ὁ Παναγιώτατος μετὰ τοῦ Θεοφιλεστάτου, παρέστη εἰς τὴν τελετὴν τῆς παραδόσεως τοῦ παιδικοῦ σταθμοῦ Ἐλευθεριων (Χαρμάνκιοϊ), ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Γάλλου Πρεσβευτοῦ κ. Baelen, εἰς τὴν Α. Μ. τὴν Βασίλισσαν. Τὸ ἵδρυμα τοῦτο ἀνηγέρθη διὰ συνεισφορᾶς Γαλλοπαίδων τῆς ὀργανώσεως «Γενναῖαι καρδίαι» καὶ ἐδωρήθη εἰς τοὺς νεαροὺς Ἕλληνας φίλους των.

Μετὰ μεσημβρίαν ὁ Παναγιώτατος, ὡς Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς ὀργανώσεως τῶν Ἀκριτείων ἀγώνων, συνώδευσε ἐπὶ τῆς αὐτοκινηταμάξης τὰς Α. Α.

Μ. Μ. τοὺς Βασιλεῖς εἰς Χέρσον, ἔνθα ἔλαβον χώραν ἀθλητικοὶ ἀγῶνες τῇ συμμετοχῇ ἀντιπροσωπευτικῶν ὁμάδων παίδων ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς Προνοίας Β. Ἐπαρχιῶν τῆς Βασιλίσσης λειτουργούντων ἐν Β. Ἑλλάδι «Σπιτιῶν τοῦ παιδιοῦ».

Τὴν ἑπομένην, 19ην Μαΐου ἐγένετο ἡ τελετὴ τῆς καταθέσεως τοῦ θεμελίου λίθου τοῦ νέου κτιρίου τῆς Παιδοπόλεως ἀγροτοπαίδων «Ἅγ. Κωνσταντῖνος» ἐν Σίνδῳ, παρουσίᾳ τῶν Βασιλέων. Τὸν ἁγιασμόν ἔψαλεν ὁ Παναγιώτατος συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ Θ. Ἐπισκόπου καὶ τοῦ ἱ. κλήρου.

Ἑορτὴ ἁγ. Σεραφείμ ἐν Καρδίτσῃ. Προσκλήσει τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κυρίλλου, ὁ Π. Μητροπολίτης ἡμῶν μετέβη εἰς Καρδίτσαν καὶ μετέσχε εἰς τὸν πανηγυρικὸν ἑορτασμὸν ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Πολιούχου ἱερομάρτυρος ἁγ. Σεραφείμ, ἐπισκόπου Φαναρίου. Κατὰ τὸν Μ. Ἑσπερινὸν τοῦ Σαββάτου, 3ης Μαΐου, ὁ Παναγιώτατος ἐχοροστάτησε μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Θεσσαλιώτιδος κ. Κυρίλλου, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονυσίου, Ἄρτης κ. Σεραφεὶμ καὶ Τριφυλλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Δαμασκηνοῦ, ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ, καθ᾿ ὃν μετὰ χαιρετιστήριον προσφώνησιν τοῦ Σεβ. Θεσσαλιώτιδος, ὡμίλησεν δι᾿ ὀλίγων ἐξάρας τὴν ζωὴν καὶ δρᾶσιν τοῦ ἑορταζομένου ἁγίου. Τῇ ἐπαύριον ὁ Παναγιώτατος προέστη τῆς πανηγυρικῆς Θ. λειτουργίας ἐν τῷ αὐτῷ ἱ. ναῷ, συλλειτουργούντων καὶ τῶν ὡς ἄνω Σεβ. Μητροπολιτῶν, ὡς καὶ τῆς ἐπακολουθησάσης πανδήμου καὶ ἱ. λιτανείας.

Ἑορτασμὸς ἑβδομάδος τυφλοῦ. Ἐπ᾿ εὐκαιρίᾳ τῆς Κυριακῆς τοῦ τυφλοῦ ὠργανώθη ὑπὸ τῆς ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Παναγιωτάτου διατελούσης Σχολῆς τυφλῶν Β.Ἑλλάδος «Ἑβδομὰς τυφλοῦ». Τὸ Σάββατον καὶ Κυριακὴν 24—25 Μαΐου διενεργήθη ἐν Θεσσαλονίκῃ ἔρανος κατ᾿ ἐνορίας ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν Ἱερατικῶς προϊσταμένων τῶν ἱ. ναῶν, ὑπὲρ τῆς οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῆς Σχολῆς τυφλῶν. Ὑπὲρ τοῦ ἀνωτέρου σκοποῦ ἐντολῇ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως περιήχθη ὡσαύτως τῇ Κυριακῇ τοῦ τυφλοῦ ἐν ἅπασι τοῖς ἱ. ναοῖς δίσκος κατόπιν σχετικοῦ κηρύγματος. Τῇ 18ῃ ἰδίου ἔλαβε χώραν ἐν τῇ Σχολῇ τυφλῶν ἑορτὴ ἐπὶ τῇ συμπληρώσει διετίας ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς σχολῆς καὶ ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Λ. Μπράϊγ, ἐφευρέτου τῆς τυφλικῆς γραφῆς. Εἰς τὴν τελετὴν παρέστησαν ὁ Παναγιώτατος μετὰ τοῦ Θεοφιλεστάτου, αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως, οἱ Πρόξενοι Γαλλίας, Ἀγγλίας, Ἀμερικῆς καὶ Ἰταλίας, τὸ Διοικ. Συμβούλιον τοῦ Ἱδρύματος καὶ πολλοὶ φίλοι καὶ συνεργάται τῆς Σχολῆς. Κατ᾿ αὐτὴν ὡμίλησαν ὁ Παναγιώτατος Πρόεδρος καὶ ἡ διευθύντρια τῆς Σχολῆς δνὶς Μ. Πετσαγγουράκη, εἶτα δὲ ἐγένοντο τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς εἰκόνος τοῦ Μπράϊγ ὑπὸ τοῦ κ. Γεν. Προξένου τῆς Γαλλίας, καὶ ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκτέλεσις ἐκλεκτοῦ προγράμματος ὑπὸ τῶν τυφλῶν παίδων τῆς Σχολῆς.

Συνεδρίαι. Ὁ Παναγιώτατος προήδρευσε τῶν κάτωθι Διοικητικῶν Συμβουλίων καὶ Ἐπιτροπῶν: Χαρισείου Γηροκομείου, Σχολῆς Τυφλῶν, Ταμείου ἀνεγέρσεως διδακτηρίων Δήμου Θεσ)νίκης, Ἐπιτροπῆς ἀνεγέρσεως ἱ. ναοῦ ἁγ. Θεοδώρας, τῆς Κτηματικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἱ. Σταυροπηγιακῆς καὶ Π)ρχικῆς Μονῆς Βλατάδων, τῶν Παιδικῶν σταθμῶν Τούμπας καὶ Νεαπόλεως, τοῦ

'Οργανισμοῦ ἀνιστορίσεως Ι. ναοῦ ἁγ. Δημητρίου, τοῦ Πρεβεντορίου «Ἅγιος Δημήτριος», τοῦ Δ. Σ. τοῦ ἐνταῦθα παραρτήματος Ἑλληνικοῦ συνδέσμου τοῦ Ο. Η. Ε. καὶ τῆς Μακεδονικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας.

Συνεργάσθησαν δὲ μετὰ τοῦ Παναγιωτάτου: Οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Πριγκηποννήσων καὶ Περγάμου, ὁ Γ. Πρόξενος τῆς Ἀμερικῆς, ὁ Δ)τὴς τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων τῆς Γ. Δ)σεως Β. Ἑλλάδος κ. Πηχεών, ὁ κ. Β. Σιμωνίδης, ὁ κ. Ε. Βαλαγιάννης καὶ ὁ Δ)τὴς τοῦ ἐνταῦθα Ἀμερικανικοῦ Κολλεγίου κ. Κάμτον.

Ὁ δὲ Θ. Ἐπίσκοπος προήδρευσε: Τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, τῆς Νομαρχιακῆς Ἐπιτροπῆς ἀνοικοδομήσεως ἱερῶν ναῶν, τῶν Παιδικῶν ἐξοχῶν «Ἅγιος Δημήτριος», τοῦ Παπαφείου Ὀρφανοτροφείου, τοῦ Θεαγενείου Νοσοκομείου καὶ τοῦ Παιδικοῦ σταθμοῦ Σταυρουπόλεως.

Κατηχητικὰ Στοιχεῖα. Τὴν 18ην Μαΐου, Κυριακὴν τῆς Σαμαρείτιδος διεξήχθησαν κατ' ἐνορίας ἑορταὶ ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν σχολείων, εἰς τὰς ὁποίας ὡμίλησαν οἱ Ἱερατικῶς Προϊστάμενοι τῶν ἱ. ναῶν, οἱ Κατηχηταὶ καὶ οἱ Πανοσ. Ἱεροκήρυκες τῆς Ἱ. Μητροπόλεως. Κατὰ τὰς ἀνωτέρω ἑορτὰς εἰς τὰς ὁποίας παρέστησαν πολλοὶ γονεῖς καὶ κηδεμόνες, οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι ἀπήγγειλαν θρησκευτικὰ ποιήματα καὶ ἔψαλον διαφόρους ὕμνους.

Παράρτημα Συνδέσμου Ο. Η. Ε. Ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἑλληνικοῦ συνδέσμου τοῦ Ο. Η. Ε. ἱδρύθη ἐν Θεσ)νίκῃ ἐσχάτως παράρτημα τεθὲν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Παν. Μητροπολίτου ἡμῶν. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἀπετελέσθη ἐξ ἐγκρίτων μελῶν τῆς κοινωνίας τῆς πόλεώς μας. Ὑπὸ τοῦ Παραρτήματος ἐδόθη διάλεξις ὑπὸ τοῦ κ. Σαπιρό, Δ)τοῦ τοῦ Τμήματος πληροφοριῶν διὰ τὴν Εὐρώπην τοῦ Ο. Η. Ε., εἰς τὴν Γαλλικήν, ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν σπουδῶν, μὲ θέμα: «τὰ παρόντα προβλήματα καὶ ἡ δρᾶσις τοῦ Ο. Η. Ε.» μετὰ προβολῆς φωτεινῶν εἰκόνων.

Ἐπιτροπὴ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν. Ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνεκροτήθη μόνιμος Ἐπιτροπὴ Ο.Σ.Ε. ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Φθιώτιδος, Θεσσαλονίκης, Καλαβρύτων καὶ ἐκ τῶν Καθηγητῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσ)νίκης κ. κ. Α. Ἀλιβιζάτου, Ι. Καρμίρη καὶ Β. Ἰωαννίδου.

Προσκλήσει τῆς Ἱ Συνόδου ὁ Παναγιώτατος μετέβη εἰς Ἀθήνας τῇ 31ῃ Μαΐου καὶ συμμετέσχε τῶν συσκέψεων τῆς ὡς ἄνω Ἐπιτροπῆς.

Εἰς τὸ ἐν Λοὺντ τῆς Σουηδίας συνερχόμενον τὸν προσεχῆ Αὔγουστον συνέδριον τῆς ὀργανώσεως «πίστις καὶ τάξις» ὡρίσθησαν ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὡς ἐκπρόσωποι αὐτῆς οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Φθιώτιδος καὶ Θεσσαλονίκης καὶ οἱ Καθηγηταὶ κ. κ. Α. Ἀλιβιζᾶτος, Ι. Καρμίρης καὶ Β. Ἰωαννίδης.

Ὁ Π' Μητροπολίτης ἡμῶν λόγῳ τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἀσχολιῶν ἐδήλωσεν ὅτι δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ συμμετάσχῃ τοῦ ὡς ἄνω συνεδρίου.

Χειροτονία ἱερέως. Τῇ Κυριακῇ, 15ῃ Μαΐου, ἐν τῷ ἐνοριακῷ ἱ. ναῷ τῆς

Ἁγίας Τριάδος ἀδείᾳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ εὐλογίᾳ τοῦ Π. Μητροπολίτου ἡμῶν, προεχειρίσθη ὑπὸ Θ. Ἐπισκόπου Μυρέων εἰς ἱεροδιάκονον καὶ τῇ 18ῃ ἰδίου εἰς πρεσβύτερον, ὁ σπουδαστὴς τοῦ ἐνταῦθα Κ' Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου Ἰωάννης Χατζηψάλτης τ' δημοδιδάσκαλος. Ὁ χειροτονηθεὶς διωρίσθη ἐφημέριος τῆς Κοινότητος Πυλαίας.

Ἑορταί, Σχολικοὶ ἀγῶνες, διαλέξεις κ.λ.π. Ὁ Π. Μητροπολίτης ἡμῶν παρέστη μετὰ τοῦ Θεοφιλεστάτου εἰς τοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνας τῶν Ἀνωτάτων σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης ἐν τῷ Πανεπιστημιακῷ Γυμναστηρίῳ, εἰς τὰς ἐπιδείξεις τῶν τελειοφοίτων τῆς ἐνταῦθα Ἀμερικανικῆς Γεωργικῆς Σχολῆς, εἰς τὴν δεξίωσιν τῶν ἐξ Ἀμερικῆς ἀφιχθέντων ὁμογενῶν, ἐκπροσώπων τῆς ἐν Ν. Ὑόρκῃ ἑδρευούσης Παμμακεδονικῆς Ἑνώσεως, γενομένην ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἑταιρίας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, εἰς παράστασιν ἠθοπλαστικοῦ δράματος «Τεθλιμμένη ὁδός», ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἀδελφότητος «Ἀπολύτρωσις», εἰς τὴν ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας συντηρήσεως καὶ συμπληρώσεως ὑδραυλικῶν ἔργων Μακεδονίας προβολὴν κινηματογραφικῆς ταινίας τῶν ἐγγειοβελτικῶν ἔργων, εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς ὑπὸ τοῦ πρέσβεως τοῦ Καναδᾶ κ. Μαγγὰν παραδόσεως 10.000 τόννων λευκῶν ἀλεύρων, δωρεᾶς τῆς Καναδικῆς Κυβερνήσεως πρὸς διανομὴν εἰς τοὺς ἀπόρους ὀρεινοὺς πληθυσμοὺς τῆς Β. Ἑλλάδος μέσον τοῦ ἐνταῦθα παραρτήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, καθ' ἣν ὁ Π. Μητροπολίτης ἡμῶν ἀνέπεμψεν Ἀγγλιστὶ εἰδικὴν εὐχαριστήριον δέησιν.

Ὁ δὲ Θεοφιλέστατος ἐκ προσώπου τοῦ Παναγιωτάτου παρέστη εἰς τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου τελετὴν ἐπιδόσεως μεταλλίων καὶ διπλωμάτων εἰς ἐθελοντίδας ἀδελφὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, καθ' ἣν ἀπενεμήθη δίπλωμα καὶ σταυρὸς μετὰ χρυσοῦ ἀστέρος καὶ εἰς τὸν ἀείμνηστον Μητροπολίτην Θεσ)νίκης Γεννάδιον, κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ Ε. Ε. Σ., εἰς διάλεξιν τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν σπουδῶν τοῦ κ. Α. Λέτσα, τοιαύτην τοῦ Νομάρχου Φλωρίνης κ. Καψῆ, καὶ εἰς τὴν τοῦ κ. Σαπερό, εἰς τὴν τελετὴν ἐξ Κατηχητικῶν σχολείων τῆς ἐνορίας, Ἁγ. Τριάδος, καθ' ἣν καὶ ὡμίλησε καταλλήλως, εἰς τοὺς Δ'. Πανθεσσαλονικείους παιδικοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνας, εἰς τὰς Γυμνασιακὰς ἐπιδείξεις καὶ περιφερειακοὺς ἀγῶνας τῶν σχολείων Μ. Ἐκπαιδεύσεως, εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς ἀνοίξεως τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κολλεγίου «Ἀνατόλια», εἰς τὸ ἐτήσιον μνημόσυνον ἐν τῷ νεκροταφείῳ Εὐαγγελιστρίας ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν πεσόντων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ κόσμου Ἑλληνοαμερικανῶν τοῦ Ἀμεριανικοῦ στρατοῦ, κατὰ τὸ ὁποῖον ἀνέπεμψε καὶ ἐπιμνημόσυνον δέησιν, εἰς δεξίωσιν τοῦ ἐνταῦθα Γ' Ἰταλικοῦ Προξενείου, ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς Ἰταλικῆς δημοκρατίας, εἰς τὴν ἑορτὴν ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων τῶν πέντε νυκτερινῶν δημοτικῶν σχολείων τοῦ Παραρτήματος τοῦ Ἐθνικοῦ Ἱδρύματος, εἰς ὁμοίαν τῆς νυκτερινῆς σχολῆς τῆς Μακεδονικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας καθ' ἃς καὶ ὡμίλησεν ἐπικαίρως πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ κατὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν πτυχίων τῶν ἀποφοίτων τῆς ἐν τῇ Ἀμερικανικῇ Γεωργικῇ Σχολῇ Οἰκοκυρικῆς σχολῆς.

Ἱ. Μονὴ Παναγίας Σουμελᾶ: Τῇ μεσημβρίᾳ τῆς Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς, ἐπὶ τῇ ἀποπερατώσει τῆς ὑπὸ τοῦ Β'. Σ. Στρατοῦ ἀνοιγείσης δημοσίας ὁδοῦ μέχρι τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους Βερμίου ἀνεγειρομένης ὑπὸ τοῦ Συλλόγου

τῶν ἐν Ἑλλάδι Ποντίων «Παναγία Σουμελᾶ» νέας ὁμωνύμου Ἰ. Μονῆς, ὁ Π. Μητροπολίτης ἡμῶν, παρακλήσει τοῦ εἰς Ἀθήνας ἀπουσιάζοντος Σεβ. Μητροπολίτου Βερροίας κ. Ἀλεξάνδρου, ἐτέλεσεν ἐπὶ τόπου ἁγιασμὸν καὶ ὡμίλησε καταλλήλως.

Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια. Ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων, τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια Θεσσαλονίκης, ἀνέπεμψαν εἰς εἰδικὰς ἑορτίους συνάξεις ἐν τῷ ἱ. ναῷ τοῦ Πολιούχου εὐχαριστηρίους δεήσεις. Καὶ τῇ μὲν ἑσπέρᾳ τῆς 19ης Ἰουνίου ἐψάλη ἑσπερινὸς χοροστατοῦντος τοῦ Παναγιωτάτου, ὅστις καὶ ὡμίλησε πρὸς τοὺς ἱεροσπουδαστάς, τῇ ἐπαύριον δὲ ἐτελέσθη ἡ θ. λειτουργία ὑπὸ τοῦ Θεοφιλεστάτου ἐν τῷ αὐτῷ ἱ. ναῷ ὅστις ἐκήρυξε καὶ τὸ θ. λόγον. Εἴς τε τὸν ἑσπερινὸν καὶ τὴν θ. λειτουργίαν ἔλαβον μέρος πάντες οἱ κεχειροτονημένοι ἱεροσπουδασταί, οἱ δὲ λοιποὶ ἔψαλον καὶ διηκόνουν ἐν τῷ ἱ Βήματι.

Ἱερὰ Μονὴ Πανοράματος. Προτάσει τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Ἱ. Συνόδου, μετετράπη διὰ Β. Διατάγματος ἡ γυναικεία Ἱ. Μονὴ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Πανοράματος Θεσσαλονίκης εἰς ἀνδρῴαν τοιαύτην.

Ἐπισκέψεις. Τὸν Παναγιώτατον ἐπεσκέφθησαν αἱ Σεβ. Μητροπολῖται Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεος, Περγάμου κ. Ἀδαμάντιος, Προικοννήσσου κ. Φιλόθεος, Σερρῶν κ. Κωνσταντῖνος, Καστορίας κ. Νικηφόρος, Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγ. Ὄρους κ. Κυπριανός, Νουβίας κ. Ἄνθιμος, Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἰάκωβος, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιος, οἱ Καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ.κ. Β. Ἔξαρχος, Ἰ. Ἰωαννίδης, Δ. Κουϊμουτσόπουλος, Ἰ. Τράκας, Μ. Σιώτης, Ἰ. Παπασταύρου, ὁ Πρόεδρος τῆς ἐν Ἀμερικῇ Παμμακεδονικῆς Ἑνώσεως κ. Παπανικολάου, ὁ ἐν Ἀθήναις Γάλλος Πρεσβευτὴς κ. Μερλὲν μετὰ τοῦ ἐνταῦθα Γεν. Προξένου τῆς Γαλλίας κ. Λεμουάν, τοῦ ὑποπροξένου κ. Ἀνδρεάνη καὶ τοῦ νομικοῦ Συμβούλου τῆς Πρεσβείας, ὁ κ. Γεωργακόπουλος, Πρόεδρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ μετὰ τοῦ κ. Π. Βιζουκίδου, προέδρου τοῦ ἐνταῦθα Παραρτήματος τοῦ Ε. Ε. Σ.. ὁ κ. Β. Χρηστίδης, Δ)τὴς τοῦ Ἰνστιτούτου βάμβακος, ὁ κ. Βαλαωρίτης, ἡ κ. Μελᾶ, ἡ κ. Μαρκέτη, ὁ κ. J. Fougerolle, Πρόεδρος τοῦ Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου Παρισίων, ὁ κ. Γ. Τζαζόπουλος, ἄρχων Μ. Καστρήνσιος τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὁ κ. J. Seymour, τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Χάρβαρτ, ὁ Συντ)χης κ. Ἰορδανίδης, Ἐπιτελάρχης τοῦ Γ΄ Σ. Σ, ὁ κ. Στάϊνακερ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς, ὁ κ. Χάουζ, Δ)τὴς τῆς Ἀμερικανικῆς Γεωργικῆς Σχολῆς, ὁ κ. Ντάκλας τοῦ Ο. Η. Ε., ὁ κ. G. Hassilasher, δημοσιογράφος, ὁ κ. Θάτσερ, δ)τὴς τοῦ ἐν Βασιγκτῶνι Βυζαντινοῦ Ἰνστιτούτου, ὁ π. ἀρχιμ. Ἰωάννης, Ἔξαρχος τοῦ Παναγίου Τάφου ἐν Χάλκῃ καὶ ἡ ἐν Μαρβούργῳ Καθηγήτρια κ. Ἰ. Καμαρινέα Ρόζενταλ.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 31ης Μαΐου ἐξέλεξεν ὡς ὑφηγητὴν αὐτῆς διὰ τὴν ἕδραν τῆς Δογματικῆς καὶ Συμβολικῆς τὸν κ. Ἀθανάσιον Γεромιχαλόν, Δρα τῆς Θεολογίας τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

† *Μητροπολίτου Λήμνου* ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ *Ἡ Ἱερωσύνη κατὰ τὸν ἱ. Χρυσόστομον.* Λῆμνος 1952. σελίδες 39.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΟΥ, Καθηγητοῦ, Ἄρχοντος διδασκάλου τοῦ Εὐαγγελίου. *Λόγος Πανηγυρικός,* ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ ἱ. Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης τῇ 28ῃ Δεκεμβρίου 1951 κατὰ τὴν τελετὴν ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 1500ῆς ἐπετείου τῆς Δ', Οἰκουμενικῆς Συνόδου. (Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Ὀρθοδοξίας). Ἰσταμποὺλ 1952. σελ. 25.

ΔΗΜ. Χ. ΑΝΤΥΠΑ (Τιβερίου Γράκχου), Δικηγόρου, παρ' Ἀρείῳ Πάγῳ. *Ἀστραπαὶ ἐν ζόφῳ.* Ἀθῆναι 1952. σελ. 62.

Δ. Σ. MOODY, *Ὁ δρόμος τῆς Χάριτος.* Μετάφρασις *Ἀρχιμ. Βαρνάβα Τζωρτζάτου. Ἀθῆναι 1951. σελ. 100.*

ΜΙΧ. Β. ΚΥΡΙΑΚΑΚΗ, *Οἱ ἑπτὰ Λόγοι τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ.* Ἀθῆναι 1952. σελ. 78.

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ Δ. ΛΩΛΗ, *Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία καὶ Οἰκουμενικὴ κίνησις.* Ἀθῆναι 1952. σελ. 16.

MICHAEL N. MIZALES, *Περὶ βλασφημίας.* 524 4th st. N. E. Washington. D. C.

Πρὸς τοὺς κ. συνδρομητὰς

Παρακαλεῖσθε ὅπως ἐμβάσητε διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς τὴν ἐτησίαν ὑμῶν συνδρομὴν εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ περιοδικοῦ.

Ἐτησία συνδρομὴ	Δρχ.	30.000
Διὰ τὰς Ἱ. Μονάς, Σχολικὰς Βιβλιοθήκας, καὶ Σωματεῖα	Δρχ.	40.000
Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν	Δολλ.	10

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ"
Διεύθυνσις : Ἱερὰ Μητρόπολις — Τηλέφ. 56 - 06 — Θεσσαλονίκη

Τύποις : Μιχ. Τριανταφύλλου